PARLIAMENT OF BHUTAN

PROCEEDINGS AND RESOLUTIONS (TRANSLATED) OF THE TWELFTH SESSION OF THE NATIONAL COUNCIL OF BHUTAN

(21st Day of the 11th Month to 15th Day of the 12th Month of Water Female Snake Year Corresponding to 22nd January to 14th February 2014)

Content

A Proceedings of the Opening Ceremony 1

B Hon'ble Chairperson's Opening Address 1

C Follow-Up Reports on the Resolutions of the 11th Session

1 Follow-Up Report on the Budget and Appropriation Bill for the Fiscal Year 2013-14 4

2 Follow-Up Report on Resolutions in General 5

2.1 Restoration and Renovation of Sacred Artifacts 6

2.2 Live/Re-Broadcast of Local Government Proceedings 7

2.3 Legality of Imposing Restriction on Mining Activities by Dzongkhag Tshogdus (DT) within their Geographical Jurisd-Iction 9

3 Status Reports of the Committees

3.1 Report of the Ad-hoc Committee 13

3.2 Report of the Economic Affairs Commi-Ttee 13

D Legislative Issues (Deliberations on Amendment of Acts)

1 Introduction of the National Council Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014 14

2 Introduction of the Tobacco Control Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014 23

3 Introduction of the Supplementary Budget Appropriation Bill for the Fiscal year 2013-14 30

E Legislative Issues (Ratification of International Agreements and Conventions)

1 Introduction of the Convention on Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) 36
2 Introduction of the Double Tax Avoidance Agreement between the Royal Government of Bhutan and the Government of the Republic of India 38

F Policy Review Issues

1 Leasing of Government Land and Government Reserve Forest Lands 40
2 Electoral Corruptions 48
3 Membership to Boards/Committees/ Commissions by Senior Civil Servants 51
4 Escalating Cost of Constructions 53

G Proceedings of the Question Time

1 Hon'ble Minister for Education 58
2 Hon'ble Minister for Finance 59
3 Hon'ble Minister for Labour and Human Resources 61
4 Hon'ble Minister for Works and Human Settlement 62
5 Hon'ble Minister of Economic Affairs 64
6 Hon'ble Minister for Information and Communications 66

H Closing Ceremony

1 Hon'ble Chairperson's Closing Address 66

Annexure I.. 71
Annexure II... 94
Annexure III... 133

Proceedings and Resolutions (translated) of the 12th Session of the National Council of Bhutan

(Wednesday, 22nd January 2014 corresponding to the 21st Day of the 11th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

A. Proceedings of the Opening Ceremony

The 12th Session of the National Council of Bhutan commenced on 22nd January 2014 corresponding to the 21st Day of the 11th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese calendar with the traditional *Marchhang Tendrel* ceremony presided over by the Hon'ble Chairperson.

B. Hon'ble Chairperson's Opening Address

In keeping with the wise guidance of His Majesty the King, the Hon'ble Chairperson said that the National Council of Bhutan, during the last nine months since its re-constitution, had been serving the nation apolitically and in a non-partisan manner so that it would continue to enjoy the trust and confidence of the people. As the Chairperson of the National Council, he said that it was his duty to remind the members, from time to time, of their solemn duties and responsibilities in order to pre-empt any lapses on their part.

At the commencement of the 12th Session of the National Council, he expressed his gratitude to His Majesty the King and His Majesty the Fourth Druk Gyalpo for their enduring counsel and guidance. He also thanked His Holiness the Je Khenpo, Chapje Thrizur, Dzongsar Jamyang Khentse Rinpoche, Chapje Namkhai Nyingpo Rinpoche and Chapje Garab Rinpoche for turning the inner, outer and secret wheel of the Dharma. He congratulated the Royal Government and

the local governments for launching the 11th Plan activities and thanked the donor agencies for providing financial assistance to support the plan.

He said that the agenda for deliberations during the 12th Session were mainly based on the concerns and guidance received from His Majesty the King, follow up reports on the resolutions of the 11th Session, Bills and Agreements received from the National Assembly, and constituency related issues that were raised in the plenary meetings of the National Council.

He said that issues related to the country's economy, youth unemployment, hydro-power project development, increased foreign debt and education would be discussed with the Government through Question Time. In addition to the deliberations on the National Council Act of Bhutan 2008, the Tobacco Control (Amendment) Act of Bhutan 2012, the Convention on Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency and the Double Tax Avoidance Agreement between the Royal Government of Bhutan and the Government of the Republic of India, and if required, the Pay Commission Report and the report on additional budget for the Economic Stimulus Plan would be discussed.

Further, he said that follow up reports on the implementation of resolutions of the 11th Session and the National Assembly's resolutions on the National Council's recommendations on the Budget and Appropriation Bill, which the former National Council could not take up, would be discussed in the House. He thanked the Hon'ble Prime Minister, the Cabinet Secretary and the Hon'ble Speaker of the National Assembly for their special initiative and deliberations. The Hon'ble Chairperson also said that the responsibilities on some of the issues had been

entrusted to the Committees of the National Council during the 11th Session. Since a lot of research and review works had to be done, it would not be possible to present the findings during the current session. He, therefore, said that while a status report on the works being carried out by the Committees would be submitted in the current session, the issues would be deliberated in detail during the next session.

Similarly, with regard to issues gathered from the constituencies, some were set aside to be raised as questions to the Government while others would be submitted to the relevant agencies. He expressed his hope that with the support of everyone concerned, the people in the constituencies would be given clear answers. He pointed out the need for the Speaker and the Chairperson to establish a proper system for submission and deliberation on issues submitted by the Dzongkhag Tshogdus, if possible, from the 13th Session onwards.

He thanked the agencies which provided support and assistance towards preparing for the 12th Session. He reminded the members to bear in mind the interest of the nation and the people, and the wise counsel of His Majesty the King while participating in the debates of the session. He also stressed on the need for the National Council Secretariat to continue providing timely and necessary support. He expressed his hope that with the wise guidance of His Majesty the King and His Majesty the Fourth Druk Gyalpo, and the prayers of His Holiness the Je Khenpo, HH Je Thrizur and the religious communities, the session would come to a meaningful conclusion.

The Hon'ble Chairperson expressed deep regrets for not being able to attend the funeral of the late former Drabi

Lopon Kinley Gyaltshen who was bestowed with the Druk Thuksey Award during the 106th National Day and fervently prayed for his reincarnation in the country, at the earliest. He also congratulated all others who were awarded medals during the National Day.

(Friday, 24th January 2014 corresponding to the 23rd Day of the 11th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

C. Follow-Up Reports on the Resolutions of the 11th Session

1. Follow-Up Report on the Budget and Appropriation Bill for the Fiscal Year 2013-14

The National Council deliberated on the National Budget and Appropriation Bill for the Fiscal Year 2013-14 during the 11th Session and passed 27 recommendations which were submitted to the National Assembly for re-deliberation. Although a procedure for re-deliberation on such recommendations did not exist earlier, the National Assembly had, during its past session, taken new initiatives to thoroughly discuss each of the National Council recommendations. The resolutions of the National Assembly on the adoption or rejection of the recommendations were submitted by the House Committee for informing the general public and reporting to the National Council as per **Annexure I**.

The National Council only submits recommendations on the Budget and Appropriation Bill. Since the prerogative to finalize and approve the Bill lay with the National Assembly, no further debate was necessary on the Bill. However, based on the resolutions, the individual members and Committees were asked to record them for follow up depending on their considerations and opinions.

2. Follow-Up Report on Resolutions in General

In addition to legislations, one of the main functions of the National Council was to review and monitor the performance of the Government. The previous National Council had discussed various policy-related issues and submitted numerous recommendations. However, proper follow up on implementation could not be carried out. The National Council of the 2nd Parliament, therefore, would begin to submit follow up report on the resolutions of the past sessions in keeping with the new procedure. The follow-up report on the resolutions of the 11th Session of the National Council was submitted by the Chairperson of the House Committee as per **Annexure II**.

As resolved in the 11th Session, all the recommendations to the Government and the relevant agencies shall be directly submitted to the Government. The Cabinet Secretary, based on directives issued by the Government, shall forward the recommendations to concerned agencies for implementation. Likewise, the Cabinet Secretary shall be responsible for gathering implementation reports from the agencies and, after informing the *Lhengye Zhungtshog*, submit the reports to the National Council. The new system was put in place with concurrence of the Government after consultations.

The National Council after detailed deliberations on each and every follow up report passed the following additional resolutions:

2.1 Restoration and Renovation of Sacred Artifacts

The National Council,

1. Recalling the resolutions of the 11th Session concerning restoration and renovation of sacred artifacts;

2. Acknowledging the responses of the Royal Government concerning provision of budget to Local Governments for the restoration and renovation of scared artifacts; and

3. Noting that the Royal Government deems restoration and renovation of sacred artifacts as non-economic activities and that 'agencies should also keep in mind the austerity measures taken to control wasteful public expenditure'.

Hereby,

1. Resolves that the Royal Government communicate to the Local Governments the need to incorporate activities for restoration and renovation of sacred artifacts in their plans and then implement the plans through their annual budget, if they deem it a priority; and

2. Recommends that the Royal Government consider support to renovation and restoration of sacred artifacts such as *chhortens* owing to their cultural and spiritual significance for our collective well-being even if they are non-economic activities.

Voting records on the Restoration and Renovation of Sacred Artifacts (12/2/2014)

Time: 10.01; Total Votes: 24; "YES": 24; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Tashi Wangmo
6. Hon Tashi Wangyal
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Sonam Wangchuk
11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji
14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phuntsho
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa
21. Hon Sonam Dorji
22. Hon Tharchen
23. Hon Tempa Dorji
24. Hon Nima Gyaltshen

2.2 Live/Re-Broadcast of Local Government Proceedings

The National Council,

1. Recalling the resolutions of the 11th Session concerning the live broadcast of Dzongkhag Tshogdu proceedings;

2. Noting the Royal Government's response that 'Dzongkhag Tshogdu and Gewog Tshogde could discuss and initiate such programs;'

3. Recognizing the importance of informed citizenry for the success of our democracy;

4. Emphasizing the need for transparency in the process of deliberations on issues of public importance; and

5. Noting that everyday issues that directly affect the lives of the people are discussed in Dzongkhag Tshogdus.

Hereby,

Recommends the Royal Government to support and facilitate the live or recorded broadcast of Dzongkhag Tshogdu proceedings in view of their lack of human resources and capacities to initiate such activities.

Voting records on the Live/Re-Broadcast of Local Government Proceedings (12/2/2014)

Time: 10.05; Total Votes: 24; "YES"; 24; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Tashi Wangmo
6. Hon Tashi Wangyal
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Sonam Wangchuk

11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji
14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phuntsho
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa
21. Hon Sonam Dorji
22. Hon Tharchen
23. Hon Tempa Dorji
24. Hon Nima Gyaltshen

2.3 Legality of Imposing Restriction on Mining Activities by Dzongkhag Tshogdus (DT) within their Geographical Jurisdiction

The National Council,

1. Noting the response from the Royal Government on the legality of imposing restriction on mining activities by Dzongkhag Tshogdus within their geographical jurisdiction as follows:

   "All mining approvals are in accordance with the relevant provisions of the mining, environment and local government rules and regulations and no mining license is issued without fulfilling the requirement of public consultations and clearances from local government administrations. The Ministry does not issue mining license if there is no clearance from the Dzongkhags or the local community. To facilitate the public consultation process, the DGM has drafted the Public Consultation Guidelines and the preceding government approved it. The Royal Government also

directed the guidelines to be inserted as an annexure to the Local Government rules.

Public consultation process is important but objections must be technically justifiable and not based on personal and subjective opinions. The final decision to provide the clearance lies with the Dzongkhag Land Leasing Committee and the decisions are made in accordance with the National Environment Protection Act that requires clearances to be made taking into consideration individual, community and national interests. Moreover, if projects are in national interest, the Land Act prevails and the Royal Government is empowered to take over the land or site under consideration for development. The consultation process allows all concerned parties to express and discuss their concerns but should not be abused for individual interests."

2. The National Council recognizing further the following issues:

    a. That the inherent power to decide on public clearance lies with government agencies and local authorities in the name of larger interest of the community/country;

    b. That the need to distinguish projects which are nationally owned (like hydropower projects, constructions of public infrastructures, etc. vis-à-vis mining and quarrying which involve commercial interest of individuals or group of individuals or companies which cannot come under the purview of larger interest;

    c. That the Public Consultation Guidelines is a generic document and does not cover different

aspects of public consultations for different categories of projects;

d. That there is a need to ascertain if the Dzongkhag Land Leasing Committee is a competent authority to decide on the public clearance;

e. The need to understand the list of projects adopted by the National Environment Commission as being under the competent authorities as per Section 47 of National Environment Protection Act of Bhutan 2007 and Section 33.1 of the Environment Assessment Act of Bhutan 2000;

f. The need to correctly understand the meaning of public interest vis-à-vis national interest; and

g. The need to delineate the powers of issuing Community Clearance by the public and the Environmental Clearance by National Environment Commission.

Hereby,

Recommends the Royal Government to review the following for appropriate amendments by concerned authorities:

a. The Public Consultation Guidelines;
b. National Environment Protection Act of Bhutan 2007;
c. Environment Assessment Act of Bhutan 2000;
d. Mines & Minerals Management Act of Bhutan 1995; and
e. The Land Act of Bhutan 2007.

Voting records on the Legality of Imposing Restriction on Mining Activities by Dzongkhag Tshogdus (DT) within their Geographical Jurisdiction (12/2/2014)

Time: 10.33; Total Votes: 24; "YES": 24; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Tashi Wangmo
6. Hon Tashi Wangyal
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Sonam Wangchuk
11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji
14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phuntsho
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa
21. Hon Sonam Dorji
22. Hon Tharchen
23. Hon Tempa Dorji
24. Hon Nima Gyaltshen

(Monday, 27th January 2014 corresponding to the 26th Day of the 11th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

3. Status Reports of the Committees

3.1 Report of the Ad-hoc Committee

The Chairperson of the Ad-hoc Committee, the Hon'ble Member of Pemagatshel Dzongkhag said that while discussing on mining related activities during the 11th Session of the National Council, the House had resolved to institute an Ad-hoc Committee to study the cost benefit analysis of firms engaged in mining and quarrying activities in relation to the communities, economy and natural environment impacted by such activities. He said that having instituted the Ad-hoc Committee, discussions with relevant agencies were going on and the Royal Audit Authority was conducting a special audit on the matter. He, therefore, submitted that it would not be possible to discuss the issue during the current session.

In view of the above reasons, the National Council resolved not to discuss the issue during the current session. However, the Ad-hoc Committee was directed to continue with its review and research works, and get prepared to submit the report either in the 13th or the 14th Session.

3.2 Report of the Economic Affairs Committee

The Chairperson of the Economic Affairs Committee, Hon Tashi Wangyal said that during the discussions on the shortage of light petroleum gas (LPG) cylinders and kerosene during the 11th Session of the National Council, the House had given the responsibility to the Economic Affairs Committee to conduct a review on the

issue and submit a report. Accordingly, the Committee had collected information from the Ministry of Economic Affairs and the Department of Trade to find out the causes of those problems. However, consultations could not be held with private distributors and people in the affected areas. Therefore, the Committee was unable to submit a comprehensive report during the current session. He said that the Committee would continue with its review works and submit its findings during the 13th Session.

The National Council, considering the huge difficulties faced by the people due to problems arising from distribution of LPG cylinders and kerosene, and in order to solve the problems, resolved that the Economic Affairs Committee should continue with the consultations and review activities, and submit its report during the 13th Session.

(Wednesday, 29th January 2014 corresponding to the 28th Day of the 11th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

D. Legislative Issues (Deliberations on Amendment of Acts)

1. Introduction of the National Council Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014

In accordance with the motion for amendment of the National Council Act 2008 put to the 11th Session of the National Council, the Chairperson of the Legislative Committee reported on the proposed amendments to the Act for deliberation. Though the institution of the National Council was not in existence before, it was established with the introduction of democracy in 2008 in accordance with the provisions of the Constitution of Bhutan, and was vested with equal legislative powers

with the other House of Parliament in the country to ensure checks and balances.

In addition to its primary function to legislate, the National Council was mandated to review and monitor the performance and programs of the Government. It had also the mandate to review and monitor the performance of the interim government when the National Assembly was dissolved on expiry of its term. Therefore, the National Council was a permanent body that cannot be dissolved. However, past experiences showed that a National Council member wishing to take part in future elections must resign from his or her post. While the Constitution and relevant Acts were not clear on such matters, different interpretation of the law had resulted in certain difficulties.

According to the Supreme Court's interpretation of the National Council as a permanent house which was submitted to His Majesty the King, Article 10(24) of the Constitution of Bhutan, and Sections 11 and 12 of the National Council Act of Bhutan provided that the National Council was a permanent body, and that its members could take part in elections without having to resign. However, the institution vested with authority in the electoral process took a different interpretation, and the members were not allowed to participate in elections without resigning.

Although the past election was held that way, the provision of Article 1(11) of the Constitution provided that the Supreme Court shall be the guardian of the Constitution and the final authority on its interpretation. Respecting and abiding by that stipulation, and taking into consideration the past experiences, amendments to some sections and addition of a few new sections were introduced to the House. The

changes were proposed in order to maintain the National Council as a permanent house and to foster smooth functioning of its works.

While most members supported the amendment of the Act, in the course of the deliberations, some pointed out that the issues such as the level of experience for candidates contesting elections to the National Council, necessity for institutions to submit separate reports to the National Council, sequential numbering of sessions to indicate the National Council as a permanent body, providing written answers to even oral questions, and amendments on the code of conduct needed to be further looked into.

1.1 Deliberations on the Bill

The National Council thoroughly deliberated on the National Council Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014 on 19/1/2014, 30/1/2014 and 11/2/2014 and made the following amendments/changes which shall be submitted to the National Assembly for adoption in accordance with Article 13.5 of the Constitution of the Kingdom of Bhutan:

Section 10 (c)

Review implementation of ~~resolutions and~~ laws**, resolutions and rules and regulations**; and

New Section before Section 11

The National Council shall be a permanent House and shall not be dissolved at any time.

New Section 13 (e)

Possesses a minimum of ten years of work experience provided that this shall not apply to the incumbent members;

New Section 15A

A member of the National Council intending to participate in the next National Council elections shall not be required to resign and may contest while in office.

New Section 15B

A member of the National Council shall not resign for the purpose of participation in elections to the National Assembly.

Section 22

~~A person holding a seat in the National Council shall not tender resignation of the seat while the election of that person as a member of the National Council is lawfully contested~~. **A candidate elected to the National Council shall not tender resignation of the seat until a judgment is awarded to prove the legality of the election in cases of electoral disputes.**

Section 38

(Dzongkha text made consistent with the English text)

Section 39

(Dzongkha text made consistent with the English text)

Section 43

(Dzongkha text made consistent with the English text)

Section 46

(Dzongkha text made consistent with the English text)

New Section 53A

When the Deputy Chairperson is also unable to preside over sittings of the National Council, the Chairperson shall depute the Deputy Chairperson of the relevant Committee or a member as the Acting Chairperson to carry out the responsibilities of the Chairperson of the National Council.

Section 54

The Deputy Chairperson **or the Acting Chairperson** presiding over the sittings during the period of the Chairperson's absence shall enjoy the same powers of the Chairperson. He shall also perform the duties of the Chairperson and every such act performed by him shall have the same effect and validity, as if the Chairperson himself had performed the act.

New Section 97A

Power of the National Council to compel Attendance and Production

The National Council may at all times command and compel the attendance before the National Council, or before any Committee, of such persons and the production of such papers and items as the National Council or Committee deems necessary for any of its proceedings or deliberations.

New Section 97B

Whenever the National Council requires the attendance of any person before the National Council or before any Committee, the Chairperson may issue a warrant, directed to that person named in the order of the House, requiring the attendance of such person before the National Council or Committee, and the production of such papers and items as are ordered.

Section 120

The Royal Audit Authority and the Anti Corruption Commission shall submit their Annual Reports **while the Election Commission of Bhutan and the Office of Attorney General shall submit periodic reports** to the National Council.

Section 122 (a)

(Dzongkha text made consistent with the English text)

Section 123

(Dzongkha text made consistent with the English text)

Section 125

(Dzongkha text made consistent with the English text)

Section 136

~~Questions of national importance shall be listed in category I and shall require written answers to be given. All other questions shall be listed in category II and oral answers shall suffice~~. **A member requesting for an oral reply to a question must write the words "for oral reply" on the notice of the question delivered to the**

Secretary General and if such words are not noted on the question, it shall be placed on the list of questions for written answers.

New Section 145A

A Committee Secretary, a Legal Assistant and a Draftsperson shall be appointed to aid and assist each Committee of the National Council who shall be responsible to the Chairperson and the Members of that Committee.

Section 159

~~The Secretariat shall draw up records of proceedings at each sitting of the National Council and it shall ensure that the reports of the proceedings are verbatim. This report shall be known as Official Report of the National Council~~. **The Secretariat shall draw up records of proceedings at each sitting of the National Council which shall be known as the Official Report of the National Council.**

Section 160

~~The Official Report of the National Council shall contain all the items of business taken up by the National Council and it shall be recorded according to the agenda.~~ **The Official Report of the National Council shall contain all the items of business taken up by the National Council and the verbatim records shall be maintained in digital sound or print format.**

New Section before Section 165

Non-Partisanship

A member of the National Council shall not be influenced by any political party in the performance of

Section 171 (a)

~~Purchase or lease any government property even if the sale or lease thereof has been offered in public auction;~~

(Repeal)

Section 171 (b)

Simultaneously belong to different Committees, commissions or boards except as otherwise provided by law made by Parliament, **or on the approval of the Chairperson.**

Section 172

A member shall ~~not accept decorations from countries and shall~~ before receiving **foreign and** international awards inform the **Chairperson** ~~National Council~~. The **Chairperson of the** National Council shall decide whether the ~~international~~ award in question can be accepted by the member.

Section 179 (c)

(Dzongkha text made consistent with the English text)

Section 179 (g)

Disobedience to orders of the Chairperson **or a Committee**;

Section 179 (h)

(Dzongkha text made consistent with the English text)

New Section 179 (jj)

Refusing to present information or document that has been requested by a Member or Committee of the National Council.

New Section 180A

The penalty for breach of privileges by any person shall be a public reprimand by the House and/or the person shall be produced before the House with police escort.

New Section 185A

Competence of the Council

The National Council is fully competent to judge any offence provided for in this Act and to apply the penalties prescribed therein.

New Section 189 (d)

That a research assistant is provided to each member of the National Council.

New Section 190A

The Secretariat staff shall aid and assist the members in carrying out their duties of the Parliament.

Voting records on the National Council Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014 (11/2/2014)

Time: 11.33; Total Votes: 23; "YES": 23; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering

3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Tashi Wangmo
5. Hon Karma Damcho Nidup
6. Hon Nima
7. Hon Pema Tenzin
8. Hon Sonam Dorji
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Tempa Dorji
11. Hon Sonam Wangchuk
12. Hon Kaka Tshering
13. Hon Jigmi Rinzin
14. Hon Rinzin Dorji
15. Hon Jigme Wangchuk
16. Hon Sangay Khandu (Samtse)
17. Hon Dhan Bdr. Monger
18. Hon Nima Gyaltshen
19. Hon Tashi Phunthso
20. Hon Tharchen
21. Hon Kamal Bdr. Gurung
22. Hon Tashi Dorji
23. Hon Pema Dakpa

2. Introduction of the Tobacco Control Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014

The Chairperson of the Legislative Committee said that the Parliament had passed many Acts and policies bearing in mind the interest of the nation and people in all its deliberations. Of those, the pervious Parliament had passed the Tobacco Control Act 2010 in view of Bhutan being a Buddhist country and to promote good health in the society. However, he said that problems arose in the communities during the actual implementation of the Act. He pointed out that despite amending some sections of the Act in 2012, the actual objectives were not realized and that additional problems had arisen.

With the adoption and implementation of the Tobacco Control Act, the people had raised numerous questions and doubts, such as, whether or not the problems related to tobacco had been addressed, its consumption decreased, black market reduced, consumers paid taxes, and whether or not tobacco was available in the market. Acknowledging those concerns, the Legislative Committee introduced the amendments proposing to repeal the 2012 (Amendment) Act and improving upon the 2010 Act. The Committee also submitted a report to the House on the cases related to sale of tobacco since the adoption of the Tobacco Control Act in 2010.

Some of the members expressed support on the amendment of the Act. Since the Committee had already consulted with the agencies concerned, they hoped that the proposed amendments would solve the problems faced by the society. The Chairperson of the Legislative Committee pointed out that during the deliberation on the Bill, members should bear in mind that once the law was passed, it must be worthy of being respected and abided by all citizens of the country and that there was no discrimination between the weak and strong during enforcement of the law.

2.1 Deliberations on the Bill

The National Council thoroughly deliberated on the Tobacco Control Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014 on 19/1/2014, 3/2/2014, 4/2/2014 and 11/2/2014 and made the following amendments/changes which shall be submitted to the National Assembly for adoption in accordance with Article 13.5 of the Constitution of the Kingdom of Bhutan.

New Section 2A

The Tobacco Control (Amendment) Act of Bhutan 2012 is hereby repealed.

Section 3

No person shall smoke **outside the designated smoking areas** in the following public places but not limited to:

Section 4

The person-in-charge **may designate a smoking area and** shall display notices indicating smoking is prohibited in **all other areas** ~~the area~~.

Section 11 (b)

manufacture, ~~supply or distribute~~ tobacco ~~and~~ **or** tobacco products.

Section 11 (c)

sell ~~and buy~~ tobacco ~~and~~ **or** tobacco products **to children.**

New Section 11 (d)

Sell tobacco or tobacco product unless identified by the Board as an outlet for sale of tobacco or tobacco products.

Section 12

~~A person may import tobacco and tobacco products for personal consumption as per the quantity approved by the Tobacco Control Board.~~

(Repeal)

Section 13

A person **may** import~~ing~~ tobacco ~~and~~ **or** tobacco products **after payment of** ~~for personal consumption shall pay~~ duties and taxes as ~~specified in the rules~~ **levied by Parliament.**

Section 15

All **imported** tobacco products ~~imported for personal consumption~~ shall show the country of origin and appropriate health warnings as required by the Ministry of Health.

Section 16

All **imported** tobacco **or** ~~and~~ tobacco products ~~imported for personal consumption~~ shall show labels displaying the information on relevant constituents and emissions.

Section 17

All **imported** tobacco products~~ imported for personal consumption~~ shall not promote a tobacco product by any means that are false, misleading, deceptive or likely to create an erroneous impression about its characteristics, health effects, hazards or emissions and any other indication that creates the false impression that a particular tobacco product is less harmful than other tobacco products.

New Section 18 (h)

Be allowed to display tobacco or tobacco products at the point of sale.

Section 26 (b)

Board shall designate smoking rooms/areas in public places under section (3) from time to time.

(Repeal)

Section 35 (a)

~~Enforce quantity limitation on import of tobacco and tobacco products across borders at the entry points;~~

(Repeal)

Title of Section 37

Functions of ~~the Ministry of Home and Cultural Affairs~~ **Dzongkhag Tshogdu, Gewog Tshogde and Thromde Tshogde**

Section 37

The Dzongkhag Tshogdu, Gewog Tshogde and Thromde Tshogde shall provide ~~necessary~~ support and cooperation ~~to co-ordinate~~ for co-ordination and conduct awareness programs on tobacco control ~~at the Dzongkhag level~~.

Section 39

~~To co-ordinate and conduct awareness programme on tobacco control in the Thromde.~~

(Repeal)

Section 41

Any Civil Society Organization may ~~to~~ conduct awareness **programs** ~~programme~~ on **the** ill effects of

tobacco consumption in **their** ~~its~~ locality and community.

Section 46

An Authorized Officer shall ~~disposal of~~ **dispose** seized **tobacco or t**obacco products ~~by Authorized Officer as per rules and regulations~~ **in accordance with the Rules framed by the Tobacco Control Board**.

Section 51

Any person who contravenes the provision of section**s** 11(c) **and (d)** shall be ~~punishable with misdemeanor if the source of supply is revealed. If the accused fails to disclose the source of supply, he or she shall be liable for the offence of smuggling in addition to the offence of~~ **guilty of an offence under this Act, and shall in case of first conviction be punishable with a fine prescribed by the Board and for subsequent offence shall be penalized with Petty Misdemeanor as per the Penal Code of Bhutan.**

Section 52

~~Any person found smuggling tobacco or tobacco products shall be guilty of an offence of smuggling and shall be punishable with minimum sentence of felony of fourth degree~~.

(Repeal)

Section 54

Any person found with ~~more than the permissible quantity for personal consumption under section 12 shall be guilty of the offence for smuggling and shall be punishable with minimum sentence of felony of fourth degree~~ **tobacco or tobacco products without payment**

of the appropriate duties and taxes shall be guilty of the offense of Tax Evasion and penalized under the Penal Code of Bhutan.

Section 60 (c)

"~~Cultivation~~ **Cultivate**" means ~~farming or growing~~ **to farm or to grow** tobacco plant (*Nicotania tabecum*) or (*Nicotinia rustica*) **for use as tobacco or tobacco products.**

Section 60 (d)

"~~Harvesting~~ **Harvest**" means ~~reaping, gathering or picking~~ **to gather leaves or any part of a** tobacco plant (*Nicotania tabecum*) or (*Nicotinia rustica*) **for use as tobacco or tobacco products.**

New Section after Section 60 (k)

kk) "Manufacture" means any process of converting tobacco to a consumable tobacco product.

Voting records on the Tobacco Control Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014 (11/2/2014)

Time: 13.07; Total Votes: 24; "YES": 20; "NO": 4; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Tashi Wangmo
5. Hon Karma Damcho Nidup
6. Hon Tashi Wangyal
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)

10. Hon Sonam Wangchuk
11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji
14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phunthso
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa

The following voted, "NO"

1. Hon Sonam Dorji
2. Hon Tharchen
3. Hon Tempa Dorji
4. Hon Nima Gyaltshen

(Monday, 10th February 2014 corresponding to the11th Day of the 12th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

3. Introduction of the Supplementary Budget Appropriation Bill for the Fiscal year 2013-14

The Member-in-Charge of the Supplementary Budget Appropriation Bill for the Fiscal Year 2013-14, the Hon'ble Finance Minister said that due to the bad economic situation in the country, the present Government had pledged to address the problem through an Economic Stimulus Plan (ESP) for which Nu. 5 billion had been received from the Government of India. To utilize the fund, a Supplementary Appropriation Bill was introduced for approval of Parliament in accordance with the provisions of the Constitution of Bhutan and the Public Finance Act of Bhutan.

The economic problems in the past few years arose mainly because financial institutions did not have enough funds to grant loans and due to shortage of Indian rupee in the country resulting in the ban on import of certain goods. Therefore, the main objectives of the Economic Stimulus Plan were to distribute funds to financial institutions so that loans could be granted, solve problems of rupee shortage in the country and, in particular, to reinforce special support schemes to benefit people in rural areas and small scale industries.

The budget for the Economic Stimulus Plan was Nu. 4,200 million of which Nu. 2,100 million was set aside for Subordinated Debt, Nu. 1,900 million for Revolving Fund, and Nu. 200 million for Special Support Schemes as shown in the following table. The Supplementary Budget Appropriation Bill for the Fiscal year 2013-14 was thus introduced to the National Council for endorsement.

Table of Expenditure Distribution

1. Subordinated Debt	***Nu. 2,100 million***
Financial Institution	*Nu. In Million*
Bank of Bhutan (BoB)	500
Bhutan Development Bank (BDB)	430
Bhutan National Bank (BNB)	500
Tashi Bank (T-Bank)	150
Druk Punjab National Bank (Druk-PNB)	150
Royal Insurance Corporation of	250

Bhutan (RICB)	
Bhutan Insurance Limited (BIL)	120
2. Revolving Fund	***Nu. 1,900 million***
3. Special Support Scheme	***Nu. 200 million***
a) Pre-employment support scheme	110
b) Higher education support scheme	30
c) Senior citizens support scheme	60

Hon Tashi Wangyal, while supporting the distribution of Nu. 2.100 billion from the Economic Stimulus Plan to the financial institutions to give loans, expressed concern that such a move would tantamount to repayment of more than Nu 2 billion that the previous government had borrowed from the financial institutions. As such, he questioned how the fund distribution would directly benefit the people and the private sector and what kind of special deficit-financing plan was in place to prevent such problems. The Hon'ble Finance Minister said that the government had plans to repay the previous government's debts through external assistance. With regard to special deficit-financing plans, he said that the government would review the issue again and submit a response in writing.

3.1 Deliberations and Recommendations on the Bill

The National Council thoroughly deliberated on the Supplementary Budget Appropriation Bill for the Fiscal Year 2013-14 on 10/2/2014, and endorsed the Ministry of Finance's proposal for supplementary budget of Nu.

4,200 million. However, the House resolved to submit the following recommendations to the National Assembly for re-deliberation in accordance with Article 13.7 of the Constitution of Bhutan:

Section 7, Expenditure

1. Subordinated Fund

The National Council recognized that for implementation of the Economic Stimulus Plan, the Government had sought to distribute Nu. 2.100 billion to the financial institutions within the country so that loans could be granted to the people in general and the private sector, in particular. However, the previous Government had borrowed more than Nu. 2 billion from the banks. As such, it was doubtful how the distribution of more than Nu. 2 billion to the banks benefit the people and the private sector, directly. In this regard, the Government should put in place a clear deficit-financing plan so that the Economic Stimulus Plan could be implemented within 5 years in order to solve the economic problems.

2. Revolving Fund

1. It is recommended that the 1st paragraph of section 4.4.1 on page number 13 of the detailed Economic Stimulus Plan booklet be amended as, *"Initially, to kick start the program, collateral free loans with low cost interest will be provided to new CSIs **and cooperatives** engaged in manufacturing sector based on a predetermined criteria and threshold."*

2. It is recommended that the requirement to show 1/5th of the funds by the people under the debt equity ratio of 4:1 under the 1st paragraph of section 4.4.1 on page number 13 of the detailed

Economic Stimulus Plan booklet be amended to allow equity in monetary terms based on the market value of their land.

3. It is recommended that the 2nd paragraph of section 4.4.2 on page number 14 of the detailed Economic Stimulus Plan booklet be amended as, *"This fund shall be the baseline financing for individuals ~~and~~ cooperatives* ***and farmers' groups*** *engaged in agriculture, livestock, forestry and fishery."*

3. Special Support Scheme

b) While the National Council supports the Higher Education Support Scheme to help students pursue higher education under section (b) and Senior Citizens Support Scheme under section (c), it is recommended that arrangements be made between sections (b) and (c) so that section (b) is allocated more funds taking into consideration that youth unemployment under section (b) was in a sad state of affairs in the country at present.

c) The National Council accepts the submission made to the House that the Government had submitted to His Majesty the King for His Command with regard to the Nu. 60 million earmarked for the first year of the plan from the total amount of Nu. 300 million earmarked for the Five Year Plan period under section (c) on Senior Citizens Support Scheme. However, the Government should henceforth bear in mind while preparing the budget the provisions of Article 2.16(b) of the Constitution of Bhutan which provided that Kidu was the prerogative of His Majesty the King.

General

The Economic Stimulus Plan (ESP) was introduced in the country for the first time, that too, for fulfilling the campaign pledges of one political party. It is recommended that in future, Economic Stimulus Plans with funding from foreign sources that are not included in the regular plans and budget be not allowed since the country's security and sovereignty could be compromised.

Voting records on the Supplementary Budget Appropriation Bill along with the recommendations (10/2/2014)

Total Votes: 24; "YES": 24; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Member Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Tashi Wangmo
5. Hon Tashi Wangyal
6. Hon Karma Damcho Nidup
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Sonam Wangchuk
11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji
14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phuntsho
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa
21. Hon Sonam Dorji

22. Hon Tharchen
23. Hon Tempa Dorji
24. Hon Nima Gyaltshen

(Wednesday, 5th February 2014 corresponding to the 6th Day of the 12th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

E. Legislative Issues (Ratification of International Agreements and Conventions)

1. Introduction of the Convention on Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)

The Member-in-charge of the Convention on Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA), the Hon'ble Finance Minister said that of the 5 agencies established by the World Bank, Bhutan had become member of the International Development Board and the International Financial Corporation. He said that the membership had greatly benefitted the country. He informed that in order for Bhutan to become a member of the Convention on establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency which was established in 1988, the Permanent Representative of Bhutan to the United Nations in New York had signed on behalf of Bhutan as the 180th member of the Convention at the Head Office of the World Bank at Washington on 30/1/2013.

He said that becoming a member of the Convention would result in the establishment of more foreign direct investments, avail loans at low or no interest, ease consultation with foreign experts, settle financial disputes, enhance natural environment and gain community experiences. He said that the National Assembly of the second Parliament had ratified the

Convention during its 1st Session to enable Bhutan to become a member and was now being introduced in the National Council for similar ratification.

1.1 Deliberations on the Convention

The National Council deliberated on the Convention on Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency on 5/2/2014 and ratified it in accordance with Article 10.25 of the Constitution of Bhutan.

Voting records on the Convention on Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency (5/2/2014)

Time: 10.07; Total Votes: 22; "YES": 22; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Nima
6. Hon Pema Tenzin
7. Hon Sangay Khandu (Gasa)
8. Hon Sonam Wangchuk
9. Hon Kaka Tshering
10. Hon Jigmi Rinzin
11. Hon Rinzin Dorji
12. Hon Jigme Wangchuk
13. Hon Sangay Khandu (Samtse)
14. Hon Dhan Bdr. Monger
15. Hon Tashi Phuntsho
16. Hon Kamal Bdr. Gurung
17. Hon Tashi Dorji
18. Hon Pema Dakpa
19. Hon Sonam Dorji
20. Hon Tharchen
21. Hon Tempa Dorji
22. Hon Nima Gyaltshen

2. Introduction of the Double Tax Avoidance Agreement between the Royal Government of Bhutan and the Government of the Republic of India

The Member-in-charge of the Double Tax Avoidance Agreement between the Royal Government of Bhutan and the Government of the Republic of India, the Hon'ble Finance Minister said that the agreement was the first tax related Agreement between Bhutan and India. Three rounds of consultative meetings were held prior to signing the Agreement, after which it was signed at the Indian Capital of New Delhi on 4/3/2013 by Lyonpo Wangdi Norbu, Finance Minister of Bhutan and Shri P. Chidambaram, Finance Minister of India.

The Agreement would mainly benefit the citizens of the two countries who had been paying double tax since they would now be required to pay only single tax. It would encourage establishment of foreign direct investments in general, and encourage Indian investments in particular. It would also help resolve problems related the deficit loan repayment with India. The Rules and Regulations for implementation of the Agreement had already been framed, and the Government of India had already completed its legal requirements. However, the Agreement could not be implemented since Bhutan had not yet completed its ratification processes.

In order to implement the Agreement that would benefit the businessmen in Bhutan and India and citizens of both the countries in general, the National Assembly of the second Parliament had discussed and ratified the Agreement. The Agreement was introduced to the National Council for similar ratification.

On this, Hon Karma Yezer Raydi asked how the Agreement would benefit in the reduction of cost while Indian firms start projects in Bhutan once the avoidance of double tax was enforced. Further, the Hon'ble Member of Samtse Dzongkhag pointed out that the provision under Article 4, Section 2(d) of the Agreement stated, *"… is a national of both States or of neither of them"* which was in contravention with the Constitution of Bhutan and the Citizenship Act of Bhutan. He expressed doubt and asked what sort of reviews the Ministry of Finance had done.

The Hon'ble Finance Minister said that it was possible that the cost of projects and development activities carried out by Indian firms would reduce once double tax was stopped under the Agreement. With regard to Article 4, Section 2(d), the Minister agreed to review the matter and submit a written answer.

2.1 Deliberations on the Ratification of the Agreement

The National Council deliberated on the Double Tax Avoidance Agreement between the Royal Government of Bhutan and the Government of the Republic of India on 5/2/2014 and ratified it in accordance with Article 10.25 of the Constitution of Bhutan. However, the Ministry of Finance should thoroughly review Article 4, Section 2(d) of the Agreement to make it consistent with the relevant laws of Bhutan. The House resolved to amend the inconsistencies in translation between English and Dzongkha texts without altering the essence and submit the changes *(Dzongkha only)* to the National Assembly for re-deliberation in accordance with Article 13.7 of the Constitution of Bhutan.

Voting records on the Double Tax Avoidance Agreement between the Royal Government of Bhutan and the Government of the Republic of India on (5/2/2014)

Time: 10.32; Total Votes: 22; "YES": 22; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Nima
6. Hon Pema Tenzin
7. Hon Sangay Khandu (Gasa)
8. Hon Sonam Wangchuk
9. Hon Kaka Tshering
10. Hon Jigmi Rinzin
11. Hon Rinzin Dorji
12. Hon Jigme Wangchuk
13. Hon Sangay Khandu (Samtse)
14. Hon Dhan Bdr. Monger
15. Hon Tashi Phuntsho
16. Hon Kamal Bdr. Gurung
17. Hon Tashi Dorji
18. Hon Pema Dakpa
19. Hon Sonam Dorji
20. Hon Tharchen
21. Hon Tempa Dorji
22. Hon Nima Gyaltshen

(Friday, 7th February 2014 corresponding to the 8th Day of the 12th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

F. Policy Review Issues

1. Leasing of Government Land and Government Reserve Forest Lands

The Chairperson of the Good Governance Committee,

Hon Tashi Wangmo said that the Royal Audit Authority had submitted two reports on the Leasing of Government Land, Government Reserve Forest Land, and Leasing of Mining and Quarry Land. She pointed out that since an Ad hoc Committee of the National Council was researching and investigating on the issue of mining, its report would be submitted at a later date. Therefore, the audit report on the Leasing of Government Land and Government Reserve Forest Land was presented in detail.

The Leasing of Government Land and Government Reserve Forest Land was mainly aimed at enhancing the economic development activities in the communities within the country. According to the report of the Royal Audit Authority, 13,944.90 acres of land had been leased out in the 20 Dzongkhags within the country which included mining and quarries, businesses, industries, hydro-power projects and *Tsamdo*, which had greatly benefitted in enhancing government revenue as well as employment opportunities.

However, there were possibilities of the leased lands not being used properly in accordance with relevant laws and guideline. There were also problems in monitoring the lease of land. Therefore, the Royal Audit Authority had carried out Performance Audit to see if legal policies and systems existed for lease of government land, lessees were according to the provisions of such laws, lease contracts had been enforced, lease charges had been paid properly, and whether the government had exercised control over lease period.

While the Royal Audit Authority was carrying out the Performance Audit, it was firstly found that there was no policy framework for lease of government land, the size of land leased was different for the same kind of

activity, the amount of lease charges was not uniform, and there was a lack of information related to lease. Secondly, the lack of strong monitoring and implementation systems highlighted that the lease was not in accordance with the objective of the lease, boundaries of lease land were erroneously demarcated, land was used without approval, leased lands were left unused, more land was used than what was taken on lease, lease charges were not fully paid, and proper records were not maintained prior to 2008.

Similarly, agencies and institutions had constructed 380 residences for the National Workforce on Government Land and Government Reserve Forest Land, 144.93 acres of land had been used for erection of telephone posts and 12 townships had been founded within the country. Besides constructing temporary and permanent structures along highways, numerous huts had been built in the peripheries of urban areas.

The National Council thoroughly deliberated on the Performance Audit Report on the Leasing of Government Land and Government Reserve Forest Land, and resolved to submit the following recommendations and resolutions to the Government and relevant agencies:

The National Council,

1. Noting that,

    a. The absence of a policy framework for leasing of government land may have contributed to lack of clarity on the nature, type and extent of activities that would be allowed to be undertaken on the leased land by various competent authorities;

b. Lack of adequate coordination among the competent authorities may have led to weak enforcement and monitoring actions;

c. The following issues could have emerged as a result of lack of effective enforcement and monitoring actions:

   i. Leased land not used for their intended purposes;
   ii. Most leased lands not demarcated properly;
   iii. Prevailing practice of unauthorized subletting of leased areas;
   iv. Non-usage of leased land for more than two years;
   v. Encroachment on and occupation of areas that are more than registered leased areas;
   vi. Government land being occupied and used by individuals, institutions, corporations and companies without any approval;
   vii. Short-levy of Nu. 58.70million observed by the Audit team as a result of discrepancy between the lease rates schedule prescribed by the National Land Commission in RRLGRF & GL 2009 and the actual collection made by various agencies; and
   viii. Non-existence of inventory prior to 2008.

2. Further, the National Council recognizing the concerns on the following issues, that:

a. The possible allotment of land which are essentially driven by sectoral goals may not sync with the overall national goals and objectives that could result in unsustainable use of limited land resources;

b. Weak enforcement and monitoring actions by the competent authorities has led to many unwarranted cases such as lessees using leased land without paying rents even after lease period has expired, illegal encroachment beyond leased land areas as a result of lack of proper demarcation, use of land without entering into lease agreement, lack of complete knowledge about the total land area on lease due to non-maintenance of inventory for leased lands, etc.; and

c. In the immediate term, this has not only resulted in the loss of revenue and created avenue for misuse and abuse of powers and rights by lessors and lessees but such a trend in the long run will be detrimental to sustainable management of scarce land resources of the country.

Hereby,

1. Recommends the Royal Government to consider the following:
   a. Adopt an overall National Land Policy;

   b. Formulate specific policy guidelines on leasing of Government and Government Reserved Forests Land that clearly define areas to be allocated for the development/economic

activities that are of priority to the government in achieving overall goal of self-reliance;

c. Review and strengthen the existing administration and management system of the leasing of Government and Government Reserved Forest Land;

d. Immediately ensure the following cases are rectified in accordance with the provisions of the laws, by-laws and terms and conditions of the lease agreements and wherever applicable land:

i. 20 cases measuring 20.51 of leased land not used for the intended purposes,
ii. 19 cases of unauthorized subletting of leased area,
iii. 18 cases measuring 42.01 acres of leased land not used for the intended purpose,
iv. 37 cases measuring 30.93 acres of land encroached and occupied beyond boundary of leased area,
v. 38 cases of land measuring 50.10 acres occupied and used without any approval of the competent authority,
vi. Recover short-levy of lease rents of Nu. 58.70 million due to discrepancies between the lease rate prescribed in the RRGL & GRFL 2009 and actual collection,
vii. Accountability fixed on concerned authorities on cases on non-renewal of lease and lack of documentation,

viii. Ensure leased lands prior to 2008 are inventoried,

ix. Revisit the term “industrial” which means warehouse/dump as prescribed in the RRGL & GRFL 2009,

x. Encroachment into government land beyond leased area. (Details of the above are enclosed as annexure to these Resolutions)

xi. Government and Government Reserved Forests Land as listed below:

   a. Construction of 380 units of National Workforce dwellings,
   b. Installation of telecommunication and transmission towers covering 144.93 acres of land,
   c. Settlement of twelve townships across the country (The authorities have not maintained any record of these settlements such as the size of the land, details of occupants, dates of occupancy, and usage of land etc.)
   d. Construction of camps and permanent structures around the highways to house project officials and laborers (Authorities have not maintained any inventory of land occupied by agencies like DANTAK, GREF and IMTRAT)
   e. Constructions of huts within municipal areas.

e. Institute a stringent mechanism to prevent encroachment into government lands.

2. Also recommends that,

   The Anti-Corruption Commission review the issue of encroachment and occupation of Government and Government Reserved Forest Land in twenty Dzongkhags and submit a report to the National Council.

Voting records on Leasing of Government Land and Government Reserve Forest Lands (12/2/2014)

Time: 10:36; Total Votes: 24; "YES": 24; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Tashi Wangmo
6. Hon Tashi Wangyal
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Sonam Wangchuk
11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji
14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phuntsho
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa
21. Hon Sonam Dorji
22. Hon Tharchen
23. Hon Tempa Dorji
24. Hon Nima Gyaltshen

2. Electoral Corruptions

The Chairperson of the Good Governance Committee said that the National Council had, during its 11th Session, deliberated on the Electoral Corruptions while discussing the Anti-Corruption Commission's Annual Report 2012 and made a few recommendations. One of the recommendations was for the Good Governance Committee to review the issue and submit a report once again. Accordingly, the Committee had reviewed the issue through consultative meetings with relevant institutions and agencies, the result of which was being reported to the House.

While the Good Governance Committee reviewed the issue, the main objectives were to see how electoral disputes were settled once the disputes were submitted to the Dispute Settlement Committee, and to develop measures to prevent the occurrence of undesirable activities in the future. Therefore, consultation meetings were held with those relevant agencies such as the Election Commission and the political parties. Reports were also collected from the Dzongkhags and, based on the experiences of the past elections and review of election related laws, it was found that the existing electoral laws had not been properly implemented and followed, which had resulted in imposing the same penalty for different election disputes and the occurrences of electoral corruption being often suppressed through warnings and payment of fines. Recognizing these difficulties, it was submitted that there was a need to amend the Election Act of Bhutan 2008 giving attention to issues such as door-to-door campaigns, limitation of party workers, dispute settlement systems, postal votes, sources of funding for political parties and other problematic issues.

Most of the members felt that if electoral corruptions were to spread in the country, there was the danger of affecting the long term sustainability of democracy in the future. In order to prevent such problems, issues such as the requirement of party workers, harmonization of relevant laws, merger of political parties, imposition of same penalty for different disputes, common forum meetings, door-to-door campaigns, sources of funding for political parties, and consistency between Dzongkha and English texts of previous Acts needed to be kept in mind while amending the Election Act.

The National Council thoroughly deliberated on the issue of electoral corruptions and resolved as under:

The National Council,

1. Noting that:

   a. Complaints related to 2013 parliamentary elections were reported to Dispute Settlement Bodies of several Dzongkhags;

   b. Penalties imposed for the offences were as per Section 29 of the Rules and Regulations for Dispute Settlement Bodies, which is not in consonance with the provisions of the Election Act 2008;

   c. The same penalties were imposed across all types of electoral offences as opposed to that of Election Act 2008, which clearly spells out different penalties for different types of electoral offences;

d. Political party workers are associated with development of community conflicts during election periods; and

e. The current system may need review in order to enhance its effectiveness in detecting illegal sources of funding for the political parties.

2. The National Council, recognizing the importance of:

   a. Imposing penalties for electoral offences that will serve as deterrence;

   b. Regulating the appointment of political party workers;

   c. Instituting a mechanism to effectively detect illegal sources of funding for a political party (such as fund inflow from foreign sources, and voluntary contributions of the party supporter exceeding the prescribed ceiling); and

   d. Addressing other election related issues.

Hereby,

Resolves that the National Council will initiate the amendment of the Election Act 2008.

Voting records on the Electoral Corruptions (12/2/2014)

Time: 10:38; Total Votes: 24; "YES": 24; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering

3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Tashi Wangmo
6. Hon Tashi Wangyal
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Sonam Wangchuk
11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji
14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phuntsho
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa
21. Hon Sonam Dorji
22. Hon Tharchen
23. Hon Tempa Dorji
24. Hon Nima Gyaltshen

3 Membership to Boards/Committees/Commissions by Senior Civil Servants

The Chairperson of the Good Governance Committee said that during the 11th Session of the National Council, the House was concerned that senior civil servants becoming members of numerous Boards/Committees/Commissions might result in compromising their ability to fulfil their own duties and hinder public service delivery. It was, therefore, resolved that the Good Governance Committee should review the issue and submit a report to the House once again. Accordingly, the Committee had held consultation meetings with the Royal Civil Service Commission, Druk

Holding and Investment, and some selected agencies, the report of which was presented to the House.

According to the review, 123 civil servants in the executive position were found to be members of 1 to 5 committees/boards/commissions and about 4 senior civil servants were members of more than 5 committees/boards/commissions, which were mainly based on their work experience, and direct relevance with their office. Therefore, the Committee did not directly see major difficulties and problems. As such, there was no need for the National Council to deliberate on the issue any further.

The National Council thoroughly deliberated on the issue of membership to committees/boards/commission by senior civil servants and resolved as under:

The National Council,

1. *Concerned* that the civil servants' membership in several Boards/Committees may be hindering the delivery of their primary functions effectively and efficiently;

2. *Noting* that upon thorough review of the issue by Good Governance Committee as resolved in the eleventh session found only four executive level civil servants to be members of more than 5 Boards/Committees; and
3. *Considering* that these Boards/Committees are mostly within the ambit of their organizations, which form part of their primary functions.

Hereby,

Resolves that there is no major issue which merit any further deliberation in the House.

Voting records on the Membership to Boards/Committees by Senior Civil Servants (12/2/2014)

Time: 10:47; Total Votes: 24; "YES": 24; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Tashi Wangmo
6. Hon Tashi Wangyal
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Sonam Wangchuk
11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji
14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phuntsho
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa
21. Hon Sonam Dorji
22. Hon Tharchen
23. Hon Tempa Dorji
24. Hon Nima Gyaltshen

(Monday, 10th February 2014 corresponding to the 11th Day of the 12th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

4. Escalating Cost of Constructions

The Hon'ble Member of Bumthang Dzongkhag submitted that the escalation of cost of construction of houses in the country had given rise to major problems.

For example, while many buildings had been constructed in the peripheral areas of the capital city of Thimphu, there were no occupants in those buildings which caused major problems. The problems were caused mainly because tenants were made to pay high rental charges due to escalation of cost of construction and high loan repayment to the banks.

Because of these reasons, the objectives of the house owners and tenants could not be reconciled, resulting in major problems in the economy and the society. Since raising the capital budget of Nu. 72 billion during the 10th Plan to Nu. 92 billion in the 11th Plan would negatively impact on the government budget in future, it was important to prevent and confront such problems immediately.

Most of the members said that such concerns were related to urban areas, caused not only by increase in the cost of construction, but also because of escalating cost of land, system for proper use of purchased land, and lack of clarity in the relevant laws. In dealing with the problem, it was important to study how construction could be carried out through use of natural materials available within the country and review the financial matters related to construction.

The National Council thoroughly deliberated on the issue of escalating cost of construction and resolved as under:

The National Council,

1. Respecting the following command of His Majesty the King granted in a Royal Kasho (2007):

   "In order for democracy to flourish and take unshakeable root in our small, landlocked nation,

my hope is that every single citizen will have the opportunity to own a home of his or her own, and become an equal partner in, and beneficiary of, the nation's progress and growth. And, that the government will always be able to carry out its development activities without undue hindrance and difficulty. If we can achieve these, we can further fulfill the goals of Gross National Happiness".

2. Noting that construction costs have been rising steadily over the last few years at more than 10% per annum;

3. Concerned that this increase in construction costs has led to steep depreciation in the value of money which in turn has a twin impact on (a) inflation of government budget where larger investments have to be made for construction of same infrastructure and (b) private construction where home builders have to invest more leading to sharper increase in house rents simply to make up the monthly installments to the banks;

4. Recognizing that continuation of this trend without substantive government intervention will mean acute pressure on the government's finances as well as on private citizens due to loss of money value through inflationary pressures caused by rising house rents; and

5. Mindful that defaults in the housing loan sector could have serious implications on the banks which will have debilitating impact on an economy already reeling under the credit and currency problems.

Hereby,

1. Calls upon the attention of the Royal Government to develop strategies to address the issue of spiraling costs of construction and its adverse consequences, which may include the following:

   a. Strengthen, sustain and promote research on low cost housing technologies in both rural and urban areas and ensure its dissemination;

   b. Ensure implementation of Sections 6 (f) and 130 of the Land Act that deal with fiscal measures and explore other non-fiscal measures to control land speculation since astronomical land costs, particularly in urban areas, contribute greatly to total costs of construction;

   c. Fully implement the provisions of Section 273 (t) of the Local Government Act 2009 relating to plot sizes to allow construction on smaller plots;

   d. Review and amend the Bhutan Building Rules 2002 and other construction by-laws and Regulations that prevent optimal utilization of land or unnecessarily add to construction costs;

   e. Review administrative procedures involving construction sector to reduce administrative burden in order to speed up the construction process;

   f. Promote the use of local materials in both government and private constructions, and

explore the possibility of reducing prices of local materials such as timber, stone, sand, etc.; and

g. Explore possible monetary and fiscal policy measures to:

    i. Reduce interest on construction loans;

    ii. Increase term of construction loans; and

    iii. Reduce taxes on basic/essential construction materials.

2. Explore the benefits of housing government/corporate offices in vacant private buildings as a short term measure to save government budget as well as alleviate the problems of building owners.

Voting records on the Escalating Cost of Construction (12/2/2014)

Time: 10:52; Total Votes: 24; "YES": 24; "NO": 0; Abstain: 0

The following voted, "YES"

1. Hon Tshering Dorji
2. Hon Kuenlay Tshering
3. Hon Karma Yezer Raydi
4. Hon Karma Damcho Nidup
5. Hon Tashi Wangmo
6. Hon Tashi Wangyal
7. Hon Nima
8. Hon Pema Tenzin
9. Hon Sangay Khandu (Gasa)
10. Hon Sonam Wangchuk
11. Hon Kaka Tshering
12. Hon Jigmi Rinzin
13. Hon Rinzin Dorji

14. Hon Jigme Wangchuk
15. Hon Sangay Khandu (Samtse)
16. Hon Dhan Bdr. Monger
17. Hon Tashi Phuntsho
18. Hon Kamal Bdr. Gurung
19. Hon Tashi Dorji
20. Hon Pema Dakpa
21. Hon Sonam Dorji
22. Hon Tharchen
23. Hon Tempa Dorji
24. Hon Nima Gyaltshen

(Friday, 22nd January 2014 corresponding to the 23rd Day of the 11th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

G. Proceedings of the Question Time

1. Hon'ble Minister for Education

According to the Annual Education Statistics, the Hon'ble Member of Trongsa Dzongkhag said that the number of teachers resigning from their jobs was increasing yearly, which was indicative of the lack of future opportunities and incentives as aspired by the teachers for the work they do, and lack of proper working environment and sound policies. He, therefore, asked what kind of plans, policies and measures were being taken by the Ministry of Education to address such problems.

In response, the Hon'ble Minister for Education said that the Government and the relevant ministry had, in recognition of the indispensability of teachers in the education system of the country, framed numerous policies and programs, including master plan for training of teachers, establishment of a council for recognition and approval of teachers, provision of college level education within the country, establishment of

policy on human resources related to teachers, provision of free livelihood services to teachers in rural schools in the 11th Plan, and for providing other general amenities. He said that proposals had been submitted to the Pay Commission for providing such incentives.

The National Council after discussing the issue during the oral question with the Hon'ble Minister for Education resolved to submit the following recommendation and call the attention of the Government and the ministry concerned:

1. Teachers who were pursuing continuing education in training institutions within the country to enhance their education were paid monthly allowances but were not entitled to their salary and other benefits, which had resulted in problems related to livelihood of their families. The Ministry of Education was asked what kind of plans and policies it had for provision of salary and other benefits to such teachers. The Hon'ble Minister for Education said that the issue would be further researched/reviewed and a report to that effect would be submitted later.

(Wednesday, 29th January 2014 corresponding to the 28th Day of the 11th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

2. Hon'ble Minister for Finance

2.1. Question 1

According to a report of the Royal Monetary Authority, the Hon'ble Member of Gasa Dzongkhag said that the debt rate in the country was increasing, annually. He asked what kind of debt management plans and policies

were in place in order for the Government to successfully carry out the activities of the 11th Plan.

The Hon'ble Minister for Finance said that in order to properly manage debt and complete the activities under the 11th Plan, most of the funds would be sought through external assistance, failing which, low interest loans would be availed, and shares of small hydro-power projects would be floated to the private and public sectors. He said that such initiatives would lead to reduction of debt rate.

2.2 Question 2

The Hon'ble Member of Chhukha Dzongkhag said that the annual budget for different agencies in general, and the annual budget of local governments in particular, were prepared in accordance with the maximum limits set by the Gross National Happiness Commission and the Ministry of Finance. Thereafter, the people in relevant agencies and local governments were consulted and budget proposals submitted within the prescribed limits. However, the Ministry of Finance had unilaterally cut most of the proposed budget which had affected a lot of priority activities. Therefore, he sought the reasons for such discrepancies.

In response, the Hon'ble Minister for Finance said that while the annual budget for the fiscal year 2013-14 was prepared based on the 11th Plan, the external assistance and grants for the Plan was subsequently reduced, thereby causing differences between the proposed budget and approved budget. In particular, he said that the reduction of budget for the Gewogs was due to the transfer of those uncompleted activities taken up by the Gewogs earlier to the Dzongkhags. Moreover, the remaining period of the first fiscal year was very short.

The National Council, after conducting the oral questions with the Hon'ble Minister for Finance, resolved to submit the following recommendation and call the attention of the Government and the ministry concerned:

2. As per the Annual Report of the Royal Audit Authority 2012, most of the capital budget from the approved budget could not be used and was returned to the Government at the end of the fiscal year, which indicated that the focus was on the use of current budget. Therefore, the Government was asked what kind of policies it had in place on the usage of current budget. While the issue had not been considered during the term of the previous Government, the Hon'ble Minister for Finance said that the present Government would recognize the recommendation and look forward to its implementation.

3. Hon'ble Minister for Labour and Human Resources

3.1 Question 1

The Hon'ble Member of Gasa Dzongkhag said that the

Labour Act of Bhutan 2007 had been adopted to establish a fair and equitable administrative system for the welfare and protection of labourers. Sections 21 (b) & (c) of the Act required policies and programs for labour protection and labour relations. The Government was asked what kind of policies it had in place for proper implementation of labour administration.

In response, the Hon'ble Minister for Labour and Human Resources said that under labour administration, activities such as employment

generation, labour security and labour relations, skills and knowledge trainings, work standards, and award of certificates were in place. He proposed that in order to ensure proper implementation of those activities, existing laws had to be amended as and when necessary.

3.2 Question 2

Although the previous Government had aimed to generate 92,000 jobs during the 10th Plan of which majority was in the hydro-power projects, the Hon'ble Member of Samdrupjongkhar Dzongkhag said that a total of only 32,190 jobs were created. He, therefore, asked what kind of policies, systems and plans the present Government had in place to solve unemployment problems.

In response, the Hon'ble Minister for Labour and Human Resources said that the main reason for unemployment was due to divergence between aspirations of job seekers and available job opportunities. He said that the Ministry was in the process of putting in place measures to enhance the skills and capacities of youth for getting them employed in hydro-power plants as electricians and drivers. He said that policies and plans were also put in place to support employment opportunities abroad.

(Wednesday, 5th February 2014 corresponding to the 6th Day of the 12th Month of Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar)

4. Hon'ble Minister for Works and Human Settlement

In accordance with the provisions of the Constitution of Bhutan, the Hon'ble Member of Tsirang Dzongkhag said

that towns were designated as Dzongkhag Thromde and Dzongkhag Yenlag Thromdes. Of those, Dzongkhag Thromde A and B were identified while Yenlag Thromdes had not been identified. He asked when the Government would submit the identified Yenlag Thromdes to the Parliament. He pointed out that Rangjung under Trashigang and Drametse under Mongar, although not identified as Yenlag Thromdes, were considered Yenlag Thromdes and urban taxes were levied without urban amenities being made available. He asked how the Government would solve such problems. The Government was also asked how many land area plans were approved and implemented in the urban areas within the country.

In response, the Hon'ble Minister for Works and Human Settlement said that the Local Government Act was in the process of being amended and that the Ministry was looking at the possibility of merging together certain towns that were nearby in each Dzongkhag and that five or six important Yenlag Thromdes would be declared soon. With regard to Yenlag Thromdes where taxes had been levied without those towns being identified as such, she said that levying of taxes was justified since expenses had been incurred while the townships were developed despite those towns not being initially identified as Yenlag Thromdes. She said that measures would be taken to solve those problems at the earliest. She reported that 29 land area plans were approved as per the records of the Ministry to date. While concerned Dzongkhags and Thromdes would be responsible for the implementation of such plans, the Ministry would provide assistance as and when necessary.

The National Council, after conducting the oral questions with the Hon'ble Minister for Works and Human Settlement, resolved to submit the following

recommendation and call the attention of the Government and the ministry concerned:

1. While certain places in the country were considered urban areas, some of the people living in those areas continue to engage in agricultural activities instead of commercial and other urban activities. Those people, for example, could not avail rural amenities like timber. Hence, people living in those areas should be thoroughly consulted before a submission was made to the Parliament to declare such places as urban areas. Urban tax should be levied only on those people engaged in commercial activities and not those engaged in agriculture. Rural facilities should be made available to those practicing agriculture. The Hon'ble Minister for Works and Human Settlement agreed that those issues would be kept in mind while the towns were identified and policies and plans were framed.

5. Hon'ble Minister of Economic Affairs

The Hon'ble Member of Lhuentse Dzongkhag said that while the expenditure estimates for Punatsangchhu Hydro-power Project - I was Nu. 35.148 billion, the expenditure at present had increased to Nu. 94 billion, citing the reason as change of location of the reservoir dam. He said that the increase in expenditure had led to problems such as increase in the country's debt and extension of the project's completion date. Since the change in the location of the reservoir dam was not in accordance with the initial detailed project report, he asked what measures the Government had taken to deal with future geological concerns and who should be held accountable for not having conducted proper investigation leading to shift in the dam site.

In response, the Hon'ble Minister for Economic Affairs said that the increase in expenditure was due to increase in the cost of living and having to take up important additional works. While experts had conducted research on the new location, major changes within the Himalayan landscape meant that problems could occur in future. He pointed out that while there was the need for fixing accountability, it was unclear who should be held responsible. Hence, he said that the Ministry would focus its efforts on the construction of the dam.

The National Council, after conducting the oral questions with the Hon'ble Minister for Economic Affairs, resolved to submit the following recommendation to the Government and ministry concerned:

1. A lot of expenditure had been incurred for Punatsangchhu Hydro-power Project – I. Three rounds of researches had been conducted, and yet, the location had to be shifted from the earlier site that was identified based on research. As such, experience and knowledge must be gained and lessons learnt from such mistakes. It must be ensured that Detail Project Reports (DPR) for future projects should be done properly and implemented, accordingly. Bhutanese engineers should be given the opportunity to directly engage in engineering and technical works of such projects so that they would be in a position to exchange ideas and knowledge with foreign experts thereby enabling them to improve their capacities.

6. Hon'ble Minister for Information and Communications

In order to develop domestic air transport service, the Hon'ble Member of Tashiyangtse Dzongkhag said that the Government had during the past years, granted license to Tashi Air, a private sector undertaking. Thereafter, in order to support and make up for unprofitable domestic routes, Tashi Air was granted permission to fly more lucrative international sectors, following which, the airline had not paid any attention to its domestic flight services. He, therefore, asked the reasons why the Ministry for Information and Communications had granted license to Tashi Air to fly international routes in violation of the terms and conditions of the Agreement and when Tashi Air would resume domestic flights.

In response, the Hon'ble Minister for Information and Communications said that since Tashi Air was not making any profit from domestic operations, the Government was requested to allow it to fly on international routes. He said that Tashi Air was going to resume its domestic flight after one year of flying on the international sectors and that the airline was not at fault. Due to unavoidable circumstances, Tashi Air would be resuming its domestic flight services only from October 2014.

H. Closing Ceremony

1. Hon'ble Chairperson's Closing Address

In his closing remarks, the Hon'ble Chairperson expressed his gratitude for the gracious advice and guidance of His Majesty the King and His Majesty the Fourth Druk Gyalpo, prayers of His Holiness the Je Khenpo, Je Thrizur and Latruels, constant endeavors of

the Hon'ble Members and Committees and enduring support of the secretariat staff that led to the successful conclusion of the 12th Session of the National Council. He also thanked the staff of the Department of National Properties for logistic support, Royal Bhutan Police for security, and media personnel from the print as well as the Bhutan Broadcasting Service for their excellent coverage of the National Council proceedings.

In keeping with the practice of referring to Parliaments as the first Parliament and second Parliament, the sessions of the National Council were also referred to as the first and second sessions of the 2nd National Council. Since the National Council was a permanent House which could not be dissolved in accordance with the provisions of the Constitution of Bhutan, he said that the sessions of the National Council would, henceforth, be referred to as the 11th, 12th and 13th Sessions in numerical sequence. A press release to that effect would be made for informing the general public.

The Hon'ble Chairperson said that during the 12th Session of the National Council, the National Council Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014, the Tobacco Control Act (Amendment) Bill of Bhutan 2014 and the Supplementary Budget Appropriation Bill for the Fiscal Year 2013-14 along with the Economic Stimulus Plan were deliberated and passed under legislative issues. Similarly, the Convention on Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency and the Double Tax Avoidance Agreement between the Royal Government of Bhutan and the Government of the Republic of India were discussed and ratified.

He pointed out that the new procedures that were not followed during the earlier sessions were introduced in the National Council during the 12th Session such as

submission and discussions on follow up reports on the resolutions of the past sessions, presentation of report on Budget and Appropriation Bill, and submission of status report by the committees. After holding oral question sessions with the Government Ministers, the procedures for additional recommendations and acknowledgement of recommendations by the ministers were also established. The Hon'ble Chairperson expressed hope of introducing stronger procedures in future sessions.

In preparation for the 13th Session of the National Council, issues for the agenda were identified and assigned to the relevant committees as follows:

1. Legislative Committee

i. Review the Office of the Attorney General Act for amendment
ii. Review the National Assembly Act (Amendment) Bill

2. Economic Affairs Committee

i. Continue research and consultations on the issues of shortage of kerosene and LPG cylinders
ii. Review the Trade and Economic Cooperation Agreement between the Government of the Kingdom of Thailand and the Royal Government of Bhutan
iii. Review the Annual Budget and Appropriation Bill for the Fiscal Year 2014-15
iv. Review and research the issue of Youth Unemployment

3. Foreign Affairs committee

i. Review the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards
ii. Review the Right to Information Bill of Bhutan

4. Social and Cultural Affairs Committee

i. Follow-up on the constituency related issues submitted to the Government
ii. Follow-up on the resolutions of the 12th Session submitted to the Government and submit a report to the House
iii. Screen the issues submitted by the local governments and submit to the National Council for deliberation

5. Natural Resources and Environment Committee

i. Continue work on the issue related to the benefits and harms of mining and attempt to submit a report
ii. Review the Hydro-Power Project Development Policy and related issues
iii. Review and research the issues of *Tsamdo* and *Sokshing*

6. Public Accounts Committee

i. Submit the Annual Public Accounts Committee Report
ii. Submit the Performance Audit Report

Lastly, the Hon'ble Chairperson offered his prayers for the long lives and excellent accomplishments of Their Majesties the King and Queen, Members of the Royal Family, the upholders of the Precious Teachings of the Buddha, the Accomplished Masters, and for peace and prosperity of the people.

The 12th Session of the National Council concluded on the 15th Day of the 12th Month of the Water Female Snake Year of the Bhutanese Calendar.

(Sonam Kinga)
Chairperson
National Council of Bhutan

Annexure I

རྒྱལ་ཡོངས་འཆར་དཔལ་དང་དཔྱ་བསྒོའི་དཔྱད་ཡིག ༢༠༡༣-༡༨ ཅན་མར་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་ཚོགས་ཐེངས་ ༡༡ པའི་ནང་ གསུང་གྲོས་གནང་སྟེ་གྲོས་འདེབས་ཕུལ་མི་གྱ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་འདུའི་གྲོས་ཆོད།

གྲོས་ཆོད་ཨང་།	རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་གྲོས་ཆོད།	རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་འདུའི་གྲོས་ཆོད།	ཚོགས་སྡེའི་འཆར་སྣང་།
༥	**ཨང་ ༣༨ པ། ནང་སྲིད་དང་སྲོལ་འཛིན་ལྷན་ཁག** ༡. རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ རྫོང་གཞི་དང་ལྷ་ཁང་ ཉམས་གསོའི་ལས་སྣ་ཚུད་ཡོད་མི་ལུ་ བཀྲིན་དགའ་ཚོར་ཡོད་པའི་ཁར་ འབྲུག་གི་ གཞུང་དང་ གྲྭ་ཚང་ཟེར་བའི་མིང་གི་ཐ་སྙད་ དབུ་བརྙེས་ས་གཙོ་བོ་རང་ ཐིམ་ཕུག་ ལྕུགས་རི་ རྗེ་གདན་གྱི་རྫོང་འདི་ཨིནམ་ ལས་ དེ་གུ་ བརྩི་མཐོང་དང་ཡིད་ཆེས་ བསྐྱེད་དེ་ ད་རེས་ཉམས་ཆག་སྦོམ་སྦྲེ་རང་ ཤོར་ཡོད་མི་དེ་ ཉམས་བཅོས་ཀྱི་ལཱ་ཚུ་ཡང་	**གྲོས་འདེབས་ཨང་ ༥ པའི་དོན་ཚན་ ༡ པ** རྫོང་གཞི་དང་དགོན་སྡེ་ གཏེ་གི་འབད་རུང་ ཉམས་གསོ་ཞུ་ནི་ཨིན་པ་ཅིན་ དང་པར་ དབྱེ་ཞིབ་མཐིལ་ཕྱིན་རྒྱབ་ དེ་ལས་ ས་ཁྲ་བཟོ་ སྔོན་རྩིས་བཏོན་འབད་ ལོ་བསྟར་འཆར་དཔལ་མ་ བཟོའི་གོང་ལས་ བཙུགས་དགོཔ་འདི་ གང་བས་ ཁག་ཆེ་ཟེར་ཞུ་ཡི། ད་རེས་ ལྕུགས་རི་གི་ཐད་ལུ་ ལྟོད་ཆེ་ དང་པ་དབྱེ་ཞིབ་ཡང་མ་རྐྱབ་མ་ཚད་ གཉིས་པ་ཟེར་ཕད་ ས་ཁྲ་ཚུ་བཟོ་ གྲ་སྒྲིག་གང་ ཡང་མེདཔ་ལས་ རྩིས་ལོ་འདི་གི་འཆར་དཔལ་ ནང་མ་ཚུདཔ་ཨིན་མས། ཨིན་ཏེ་འབད་རུང་	རྫོང་ཉམས་གསོའི་དབྱེ་ཞིབ་ མཐིལ་ཕྱིན་འབད་ནི་སྦྲེ་ཡོད་མི་དེ་ དབྱེ་ཞིབ་འགོ་བཙུགས་དང་མ་ བཙུགས་ དེ་ལས་ ཤུལ་མའི་ རྩིས་ལོ་ནང་ འཆར་དཔལ་ འཐོབ་དང་མ་འཐོབ་ཀྱི་བསྐྱར་ ཞིབ་འབད་ནི་སྦྲེ་བཞག་ཅི།

	འཆར་ལོ་དང་པ་ལས་རང་ འགོ་བཙུགས་ ཐབས་ཀྱི་དོན་ལུ་ མ་དངུལ་བཞག་གནང་ དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	ལྷུགས་རི་རྫོང་ནང་གི་འབྲུང་ཆུ་ལ་སོགས་པའི་ ལས་དོན་ཕྱམ་ཕྱེམ་གྱི་དོན་ལུ་ ཐིམ་ཕུ་རྫོང་ཁག་ འོག་ལུ་ འཆར་དངུལ་ དངུལ་ཀྲམ་ས་ཡ་ ༡༥ ལྷག་པ་ཅིག་བཞག་སྟེ་ཡོད་པ་མ་ཚད་ རྫོང་གཞི་ ཉམས་གསོའི་ཐད་ དབྱེ་ཞིབ་མཐིལ་ཕྱིན་འབད་དེ་ ཉམས་གསོ་ཞུ་དགོཔ་ ངེས་བདེན་ཡོད་པ་ཅིན་ ཤུལ་མའི་རྗེས་ལོ་ནང་ འཆར་དངུལ་བཙུགས་ཏེ་ ཕྱག་ཞུ་ནི་ཨིན་ཟེར་ཞུ་ཡི།	
༣.	བཀྲིས་སྒང་རྫོང་འདི་ སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལུ་ ས་ཡོམ་ལས་བརྟེན་ རྫོང་གཞན་ཚུ་བཟུམ་ སྦི་རང་ ཉམས་ཆག་ཤོར་ཡོད་པ་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ་གིས་ འདས་པའི་ གཞུང་ལུ་ ཉམས་གསོའི་གྲོས་འདེབས་ ལན་ཐེངས་གཉིས་རེ་ཕུལ་ཡོད་རུང་ ཉམས་གསོའི་ལཱ་སྒྲོམ་སྦེ་འགོ་བཙུགས་མ་ཚུགས་ པར་ཡོད་མི་དེ་ ད་རེས་འཆར་ལོ་དང་པའི་	**དོན་ཚན་ ༢ པ་** བཀྲིས་སྒང་རྫོང་ཉམས་གསོ་ ཞུ་ནིའི་ཐད་ལུ་ཡང་ ད་རྩིས་དངུལ་ཀྲམ་ས་ཡ་ ༡༠ གནང་མི་དེ་གིས་ ཤིང་ཆས་ཚུ་མགོ་སྒྲུབ་ འབད་དེ་ གྲ་སྒྲིག་རྒྱབ་པའི་བསྒང་ཡོད་པ་བཞིན་ དུ་ འཆར་གཞི་ ༡༡ པའི་ནང་ དངུལ་ཀྲམ་ས་ ཡ་ ༡༨༠ བཞག་ཡོད་པ་མ་ཚད་ ས་ཆའི་གནས་ སྟངས་དང་ ས་བྲག་ཆུ་བཟོ་ཞི་གི་དོན་ལུ་ དངུལ་ ཀྲམ་ས་ཡ་ ༣༠ འདི་ཅིག་བཞག་ཡོད་པ་ལས་ རྫོང་གཞི་ཉམས་གསོའི་ ཕྱག་ལཱ་འཕྲལ་རང་འགོ	བཀྲིས་སྒང་རྫོང་ཉམས་གསོ་ཞུ་ ནིའི་ཐད་ལུ་ཡང་ ད་རྩིས་དངུལ་ ཀྲམ་ས་ཡ་ ༡༠ གནང་མི་དེ་ གིས་ ཤིང་ཆས་ཚུ་མགོ་སྒྲུབ་ འབད་དེ་ གྲ་སྒྲིག་རྒྱབ་པའི་ བསྒང་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ འཆར་ གཞི་ ༡༡ པའི་ནང་ དངུལ་ ཀྲམ་ས་ཡ་ ༡༨༠ བཞག་ཡོད་པ

	ནང་རང་ གཙོ་རིམ་སྒྲིག་སྟེ་ ཉམས་གསོའི་མ་དངུལ་ཚུ་བཞག་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	བཙུགས་ཚུགས་པའི་རེ་བ་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	མ་ཚད་ ས་ཆའི་གནས་སྟངས་དང་ ས་ཁྲ་ཚུ་བཟོ་ནི་གི་དོན་ལུ་དངུལ་ཀྲམ་ས་ཡ་ ༣༠ འདི་ཅིག་བཞག་ཡོདཔ་ལས་ རྫོང་གཞི་ཉམས་གསོའི་ ཕྱག་ལཱ་འཕྲལ་རང་འགོ་བཙུགས་ཚུགས་པའི་རེ་བ།
༨	**ཨང་ ༣༧ པ། སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག** ༡. ཐིག་ཁྲམ་ ༦.༡༡ པའི་ཨང་ ༧ པའི་ནང་ ལྷོ་མཚམས་རྫོང་ཁག་ཚུ་ནང་ ཟད་འགྲོ་མཉམ་རུབ་ཐོག་ལས་ གྱིབ་ཁྱིམ་བཟོ་བསྐྱུན་གྱི་ ཅ་ཆས་མཁོ་སྤྲོད་མ་དངུལ་ལུ་གྲུབ་སྐྱོར་ཡོད་པའི་ཁར་ དེ་བཟུམ་མའི་གྱིབ་ཁྱིམ་ཚུ་ ས་ཁ་མཐོ་ས་ཚུ་ནང་ཡང་ ཉེ་བར་མཁོ་ཕ་ལས་ འདྲ་མཉམ་སྦེ་བགོ་	**གྲོས་འདེབས་ཨང་ ༨ པའི་ དོན་ཚན་ ༡ པ** ལྷོ་མཚམས་རྫོང་ཁག་ཚུ་ནང་ གྱིབ་ཁྱིམ་བཟོ་བསྐྱུན་གྱི་མ་དངུལ་བཞག་མི་དེ་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་སླན་ཞུ་དང་ལྷར་ དགོཔ་ངེས་ཏིག་ཐོན་ཡོདཔ་ལས་ འཆར་དངུལ་བཞག་དོ་བཟུམ་སྦེ་ གཞན་ས་གནས་གཞུང་ཚུ་གིས་ཡང་ རང་སོའི་རྫོང་ཁག་གི་འཆར་དངུལ་ནང་ཚུད་ཡོད་པའི་ཁར་ གདེམ་ཅིག་སྦེ་ ཐད་ཀར་ དགོས་མཁོ་འབྱུང་པ་ཅིན་སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་འོག་ ལས་	

	བགྲམ་མཛད་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	འགྲུལ་དང་ ལས་རིམ་ལེ་ཤ་ཡོདཔ་ལས་ མ་དངུལ་བདེ་གཞིབ་འབད་དེ་ སྤྱོད་ཆོག་ཆོག་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	
	༢. ཐིག་ཁྲམ་ ༨.༡༡ པའི་ཨང་ ༡༢ པའི་ནང་ བཟའ་ཆས་བཟོ་བཏོན་འཕྲུལ་ཁང་འདི་ རྒྱལ་པོའི་ཞིང་ལུ་རྐྱངམ་ཅིག་མེན་པར་ རྫོང་ཁག་གཞན་ཚུ་ལུ་ཡང་ ཞིབ་དཔྱད་འབད་དེ་ གཞི་བཙུགས་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	**དོན་ཚན་ ༢ པ་** ཤར་ཕྱོགས་རྫོང་ཁག་དྲུག་གི་དོན་ལུ་ བཟའ་ཆས་འཕྲུལ་ཁང་དེ་ རྒྱལ་པོ་ཞིང་ལུ་གཞི་བཙུགས་འབད་ནི་སྦེ་ འཆར་དངུལ་བཞག་དོ་བཟུམ་སྦེ་ མ་འོངས་པའི་ནང་ རྫོང་ཁག་དང་ལུང་ཕྱོགས་གཞན་ཁར་ཡང་ ཐོན་སྐྱེད་ཚུ་ གང་ཡོད་བརྟག་ཞིབ་འབད་དེ་ གཞི་བཙུགས་འབད་ནི་གི་ ལས་འཆར་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	༢. བཟའ་ཆས་འཕྲུལ་ཁང་འདི་ རྫོང་ཁག་དང་ལུང་ཕྱོགས་གཞན་ཁར་ཡང་ གཞི་བཙུགས་འབད་ནིའི་ལས་འཆར་ཡོད་མིའི་ འདྲ་ཅིག་ལེན་དགོཔ་སྦེ་བཞག་ཅི།
	༣. ཐིག་ཁྲམ་ ༨.༡༡ པའི་ཨང་ ༡༣ པའི་ནང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ ཐོན་སྐྱེད་འཚོ་སྐྱོང་འཐབ་མི་སོ་ནམ་ཞིང་པ་ཚུ་ལུ་ ཚོད་བསྡེ་ཁུང་མཐའི་གོང་ཚད་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་མ་དངུལ་བཞག་མི་དེ་ **ཚོང་འབྲེལ་འཐབ་མི**	**དོན་ཚན་ ༣ པ་** སོ་ནམ་སྡེ་ཚན་དང་ མཉམ་ལས་ཚོགས་སྡེ་ཚུ་ལུ་ ཁོང་རའི་གནས་སྟངས་དང་བསྟུན་ཏེ་ རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་དེ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ དེ་བཟུམ་གྱི་དོན་ལུ་ འཆར་དངུལ་ལ་ལོ་ཅིག་ རང་སོའི་རྫོང་ཁག་གི་འཆར་དངུལ་གྲངས་ཁར་ བཞག་སྟེ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ དེ་བསྟུན་གྱི་སྡེ་ཚན་གང་ར་ལུ་	

		ཚུ་གི་དོན་ལུ་རྒྱངམ་ཅིག་མེན་པར་ སོ་ནམ་གྱི་ལཱ་ནང་ཐད་ཀར་གྱི་འབྲེལ་གཏོགས་ཡོད་མི་ མཉམ་ལས་ཚོགས་སྡེ་དང་ སོ་ནམ་ཞིང་པ་ཚོ་རྒྱང་ལུ་ བསྒོ་བཀྲམ་མཛད་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	རྒྱབ་སྐྱོར་ཞུལ་བཞིན་དུ་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།
	༨.	ཐིག་ཁྲམ་ ༨.༡༡ པའི་ཨང་ ༡༨ པའི་ནང་ མཚན་གནས་འདི་ ཚོང་ལཱ་འཆར་གཞི་དང་ ཐོ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ཞིང་པ་དང་ ཞིང་པའི་མཉམ་ལས་ཚོགས་པ་ གོང་འཕེལ་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་**གནང་སྦྱིན་** ཟེར་འཁྲི་སྟོན་མཛད་དགོཔ་དང་ ལས་རིམ་དེ་ཡང་ ཐད་ཀར་དུ་ གཞལ་སྣང་དང་གསར་་སྣང་ གཉིས་ཀྱི་དོན་ལུ་སྦྲི་ བསྒོ་བཀྲམ་མཛད་ཡོད་མི་དེ་ འདྲ་མཉམ་སྦྲི་ རྫོང་ཁག་གཞན་ཚུ་ནང་ཡང་ བསྒོ་བཀྲམ་མཛད་གནང་དགོ	**དོན་ཚན་ ༨ པ་** རྩིས་ལོ་ ༢༠༡༣-༡༨ གི་ དོན་ལུ་ གནང་སྦྱིན་མ་དངུལ་ས་ཡ་ ༥.༦ བཞག་མི་དེ་ གཙོ་བར་ གཞལ་སྣང་ལུ་ གྲོང་གསེབ་གོང་འཕེལ་སྐྱོང་བཟུར་ལྟེ་བ་གི་དོན་ལུ་ བཞག་པ་མ་གཏོགས་ གཞལ་སྣང་དང་གསར་སྣང་རྒྱངམ་ཅིག་གི་དོན་ལུ་མེན་པར་ རྫོང་ཁག་གཞན་ཁ་ལས་ཡང་ རང་སོའི་བློ་འདོད་ལྟར་དུ་ མཉམ་ལས་ཚོགས་སྡེ་དང་ ཚོང་ལཱ་ཆུང་ཀུའི་སྡེ་ཚན་བཟོ་སྟེ་ འོང་མི་གར་གི་དོན་ལུ་ སྤྱོད་ཚོགས་པ་ ཨིན་ཟེར་ཞུ་ཡི།	

	༥. པའི་གྲོས་འདེབས། ཐེག་ཁྲམ ༥.༡༡ པའི་ཨང་ ༢༣ པ་ནང་ ལྷོ་མཚམས་རྫོང་ཁག་རྩ་ནང་ ཉིན་ཐྲོད་དང་གློག་མེའི་ར་བ་བཟོ་བསྐྲུན་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོད་པའི་ཁར་ དེ་བཟུམ་མའི་ རི་དྭགས་སེམས་ཅན་གྱིས་མི་སྡེ་ནང་ དཀའ་ངལ་བྱུང་ཡོད་མི་དེ་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྫོང་ཁག་ག་རའི་ནང་ཡོདཔ་ལས་ རྫོང་ཁག་གཞན་རྩ་ནང་ཡང་ མ་དངུལ་བགོ་བཀྲམ་གནང་དགོཔ་དང་ མ་དངུལ་རྩ་ཡང་ ལས་སྣ་གཞན་ དཔེར་ན་ སྦྱོང་བརྡར་ལ་སོགས་པ་རྩ་ལས་ གཙོ་རིམ་སྒྲིག་སྟེ་ མང་སུ་ཅིག་སྤྱི་ཉིན་ཐྲོད་དང་གློག་མེ་རཔ་བཟོ་སྐྲུན་གྱི་དོན་ལུ་ བགོ་བཀྲམ་འབད་དགོཔ་པའི་གྲོས་འདེབས།	**དོན་ཚན་ ༥ པ་** རྩིས་ལོ་འདི་ནང་ བསམ་རྩེ་དང་ བསམ་གྲུབ་ལྗོངས་མཁར་ གསར་སྤང་གསུམ་གྱི་དོན་ལུ་ ཉིན་ཐྲོད་དང་གློག་མེའི་ར་བ་གི་དོན་ལུ་ འཆར་དངུལ་བཞག་དགོ་མི་དེ་ གཙོ་བོ་ར་ རྫོང་ཁག་དེ་ཚུའི་ནང་ གླངམ་ཆེ་ལས་བརྟེན་པའི་ དཀའ་ངལ་སྦོམ་འབད་རང་བྱུང་དོ་ཡོདཔ་ལས་ དེ་ཚུ་ འཐོ་མཐུད་དེ་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ འཆར་དངུལ་བཞག་ཡོདཔ་ཨིན་རུང་ མ་དངུལ་ཧེང་བསྐྱལ་འཐོབ་པ་ཅིན་ རི་དྭགས་སེམས་ཅན་གྱི་ དཀའ་ངལ་ཡོད་པའི་ རྫོང་ཁག་གཞན་ཁར་ཡང་ བཙུགས་ནིའི་འཆར་གཞི་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	

	༦. གྲོང་གསེབ་གཡུས་ཁ་ལས་ཕར་ རི་དྭགས་སེམས་ཅན་གྱིས་ ལོ་ཐོག་མང་མ་སྨྲེ་ མེདཔ་གཏང་མི་ཚུ་ལུ་ དེ་བསྟུན་གྱི་ཞིབ་དཔྱད་མཛད་དེ་ རྒྱུད་འཕྲུལ་ཅིག་གནང་ ཐབས་ཀྱི་དོན་ལུ་ མ་དངུལ་བཞག་གནང་ དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	**དོན་ཚན་ ༦ པ་** རི་དྭགས་སེམས་ཅན་གྱི་རྒྱུད་འཕྲུལ་ཐད་ལུ་ རྒེད་འོག་ ༢༦ ནང་ དེ་བཟུམ་གྱི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ལུ་ བློ་གཏད་མ་དངུལ་རེ་ གཞི་བཙུགས་འབད་དེ་ དཀའ་ངལ་སེལ་དོ་ ཡོདཔ་བཞིན་དུ་ དེ་ཚུ་རྒྱ་སྐྱེད་འབད་ཞིནམ་ལས་ གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ མ་དངུལ་དུམ་གྲ་རེ་ གནང་སྟེ་ དེའི་ཁ་སྐོང་ དུམ་གྲ་རེ་ མི་སེར་རང་ སོས་གཏོན་འབད་ རྒེད་འོག་ག་རའི་ནང་ བློ་གཏད་མ་དངུལ་རེ་ འགོ་བཙུགས་ནིའི་ ལས་ འཆར་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	
	༧. སོ་ནམ་ཐོན་སྐྱེད་དང་འབྲེལ་བའི་མ་དངུལ་ འདི་ བརྒྱ་དཔྱ་ ༧༠ དེ་ཅིག་ སོ་ནམ་ ཞིང་ལས་ཀྱི་དོན་ལུ་ བགོ་བཀྲམ་མཛད་དེ་ འབདཕད་ སོ་ནམ་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ནང་ལུ་ མ་དངུལ་མ་ལང་པའི་དཀའ་ངལ་བྱུང་ ཡོདཔ་ལས་ སོ་ནམ་ཞིང་ལས་ཀྱི་མ་དངུལ་	**དོན་ཚན་ ༧ པ་** སོ་ནམ་ཐོན་སྐྱེད་དང་འབྲེལ་ བའི་ མ་དངུལ་བརྒྱ་ཆ་ ༧༠ ཐམ་པ་བཞག་མི་ དེ་ ཞིང་ལས་ཀྱི་དོན་ལུ་མེནམ་མ་ཚད་ སོ་ནམ་ དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་ནང་ མ་དངུལ་བརྒྱ་ཆ་ ༢༢ རང་ཨིནམ་དང་ གཞན་བརྒྱ་ཆ་ ༧༨ འདི་ ཞིང་ལས་ནང་མེན་པར་ ལས་དོན་གཞན་	༧. བཅའ་ཁྲིམས་ལས་བརྟེན་ཏེ་ སྲིད་བྱུས་ཚུ་བརྩམས་དགོ་མི་དང་ བསྟུན་ ལམ་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཞིང་ལམ་ཚུ་ ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་འོག་ལུ་སྤྲོད་ ནིའི་ སྲིད་བྱུས་བསྐྱར་ཞིབ་ཀྱི་

		འདི་ འབྲུག་གི་ལམ་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ལྟར་ ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་འོག་གི་ ལམ་སེལ་ལས་ཁུངས་འོག་ལུ་བཞག་གནང་དགོ་པའི་ གྲོས་འདེབས།	མི་ནང་ཡིན་ཟེར་ཞུཔ་དང་འབྲེལ་ ཞིང་ལམ་ཚུ་ ལམ་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ལྟར་དུ་ ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་ལུ་ སྤྲོད་དགོཔ་ཅིན་ གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་འགྱུར་བཅོས་འབད་དགོཔ་ཡོདཔ་དང་ ཡང་ན་ རྐེད་འོག་ལྟེ་བ་རྒྱུན་གྱི་ཞིང་ལམ་ཚུ་ ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་ལུ་སྤྲོད་ཞིནམ་ལས་ གཞན་ ཡན་ལག་ ཞིང་ལམ་ཚུ་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་གིས་ འབད་ནི་སྦེ་ འཆར་གཞི་བཟོ་བའི་བསྒང་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	འོས་འབབ་བལྟ་དགོ་པའི་ཁར་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་ཆ་འཛོག་གྲུབ་པའི་ བཅའ་ཁྲིམས་ཚུ་ ཕྱེད་ཀ་སྦེ་མེན་པར་ ཧྲིལ་པོ་སྦེ་རང་བསྟར་སྤྱོད་ འབད་དགོཔ་སྦེ་བཞག་ཅི།
	༨.	སྤྱིར་བཏང་ སོ་ནམ་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་འཐོན་ཁུངས་ཚུ་མར་ཕབ་འགྲོ་སྟེ་ཡོདཔ་ལས་ འཐོན་ཁུངས་ཚུ་ཡར་དྲག་གནང་ནི་ཨིན་པའི་ ནང་ལས་ཡང་ དངུལ་ཐོག་གི་འཐོན་ཁུངས་ ཡར་དྲག་གཏང་ནིའི་དོན་ལུ་ མ་དངུལ་ བཞག་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	དོན་ཚན་ ༨ པ་ སྤྱིར་བཏང་ འབྲུ་སྣ་དགུ་དང་ ཤིང་འབྲས་ཀྱི་རིགས་ སྒོ་ནོར་ ཚོང་བསྐྱེལ་ སོགས་པ་ཚུ་གི་ཐོན་ཁུངས་ ཡར་དྲགས་གཏང་ དང་གཏང་བཞིན་ཡོད་པའི་གྲུ་ དཔེར་ན་ འཆར་གཞི་ ༡༠ པའི་ནང་ རེད་ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་བརྒྱ་ཆ་ ༥༠ འབད་མི་དེ་ འཆར་གཞི་ ༡༠ པ་མཇུག་བསྡུ་བའི་བསྒང་ལས་ རེད་ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་བརྒྱ་ཆ་ ༦༥ ལུ་ ལྷོད་དེ་ཡོདཔ་བཞིན་དུ་ འཆར་གཞི་	

	༩.	རྒྱལ་ཁབ་ནང་ མི་རྙོབས་དང་དབྱུལ་ཕོངས་ ཀྱི་དཀའ་ངལ་མངམ་སྦྲི་ཡོད་མི་ སོ་ནམ་ ལས་སྦྱི་ནང་ཨིན་ཏེ་འབད་རུང་ སོ་ནམ་ གོང་འཕེལ་གྱི་གནས་ཚད་འདི་ བརྒྱ་དཔྱ་ ༡.༢ ལས་ཡར་མ་འགྱོ་བའི་ཁར་ མ་ འོངས་པོ་ ༥ འི་ནང་ཡང་ གནས་ཚད་དེ་ གུ་རང་ ལུས་ནི་ཨིནམ་སྦེ་འཚོད་ཡོདཔ་ ལས་ ཡར་སེང་འབད་ཐབས་དང་ ཐོན་ སྐྱེད་རྒྱ་སྐྱེད་གཏང་ནི་ལུ་དམིགས་ཏེ་ གཞུང་ གི་ཁ་ཐུག་ལས་ སོ་ནམ་གྱི་ལཱ་རིགས་ནང་ ཀུན་ཚང་མཉམ་འབྲེལ་ཡོད་པའི་ གྲོང་ གསེབ་གོང་འཕེལ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ཅིག	༡༡ པའི་ནང་ རེད་ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་བརྒྱ་ཆ་ ༧༥ ལུ་ བསྐྱལ་ནིའི་རེ་བ་ཡོདཔ་དང་གཅིག་ཁར་ སོ་ནམ་ཐོན་སྐྱེད་ཡར་དྲགས་གཏང་ནི་ལུ་ གཙོ་བོར་ བརྟོན་ཏེ་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི། **དོན་ཚན་** ༩ པ སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་འོག་གི་ ལས་ཁུངས་ཚུ་དང་ སྤྱི་ཚན་རང་ སོའི་ སྲིད་བྱུས་རེ་རེ་བཟོ་སྟེ་ཡོད་མི་ཚུ་ དུས་ ཚོད་གངམ་མ་འགྱོ་སྟེ་འབད་རུང་ དེ་ཚུ་ དུས་ ཡུན་ལེན་ཞིནམ་ལས་ སྟབས་མ་བདེཔ་ཚུ་ བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ ཚོགས་སྡེའི་གྲོས་འདེབས་ ལྟར་དུ་ བཟོ་བལུ་ སྟབས་མ་བདེཔ་ཅིག་ མི་ འོང་ཟེར་ཞུ་ཡི།	༩. ཚོགས་སྡེ་གིས་ ཕྱུལ་མི་ གྲོས་འདེབས་ལྟར་ སྲིད་བྱུས་ བརྩམས་ནིའི་ བསྐྱར་ཞིབ་ཀྱི་ལཱ་ ཚུ་ འགོ་བཙུགས་དང་མ་ བཙུགས་ཀྱི་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་ནི་ སྤྲོ་བཞག་ཅི།

	(Integrated Rural Development Policy) བརྩམས་གཞུང་དགོས་པའི་གྲོས་འདེབས།		
༧	**ཡང་ ༣༨ པ། བསྟན་རྒྱས་ལྷན་ཁག** རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ གྲོང་གསེབ་ལས་འགུལ་གཞི་བཙུགས་ཀྱི་ དོན་ལུ་ ལས་འགུལ་ཁ་གསལ་སྙན་ཞུ་ཅིག་བཟོ་བའི་ སྐབས་ མ་འོངས་པའི་ནང་ སྟབས་མ་བདེ་ཕྲ་མི་ཐོན་ནི་ དང་ དྭངས་གསལ་ཅན་སྤྱི་འགྲོ་ཉེའི་དོན་ལུ་ སྙན་ཞུ་ འདི་བཟོ་ཚར་ཕྱད་ གཙུག་སྡེ་དང་ལས་སྡེ་སོ་སོ་ཅིག གིས་ ལྟ་རྟོག་དང་ཞིབ་དཔྱད་ཚུ་ མཐིལ་ཕྱིན་སྤྱི་འགོ་ འདྲེན་འཐབ་དགོ་པའི་ཁར་ མི་སྡེ་དཔལ་འབྱོར་གོང་ འཕེལ་འདྲ་མཉམ་གྱི་དོན་ལུ་ ནུས་ཤུགས་ལས་འགུལ་ འདི་ལས་ མ་དངུལ་གྱི་འོང་འབབ་རྒྱུན་མ་ཅིག་གུ་མ་ བལྟ་བར་ མི་སྡེའི་ཕན་ཡོན་ལུ་བལྟ་སྟེ་ འོས་འབབ་ དང་བསྟུན་ རྫོང་ཁག་གཞན་ཚུ་ནང་ཡང་ ནུས་ཤུགས་	**གྲོས་འདེབས་ཡང་ ༧ པ** རྒྱལ་ཁབ་ནང་ གློག་ཤུགས་མི་གྲྭ་ཕྲའི་ ༡༠༠༠༠ (ཆིག་ཁྲི)གཏོན་ནིའི་དོན་ལུ་ ངོས་འཛིན་འབད་དེ་ཡོད་ པའི་ གློག་མེ་ལས་འགུལ་ཁག ༡༠ ཡོད་ས་ ལས་ ལས་འགུལ་གྱི་ཁ་གསལ་སྙན་ཞུ DPR འདི་ ༡ མ་གཏོགས་ མེདཔ་དང་ DPR སྒྲུབ་ཐབས་དེ་ཡང་ རྒྱ་འབྲུག་གཞུང་གཉིས་ཀྱི་ ཆིངས་ཡིག་ལྟར་དུ་ མཉམ་རུབ་འབད་དེ་ DPR འབད་དགོ་མི་ གྲོས་བསྟུན་པ་ ངོས་ འཛིན་འབད་དེ་ ཡོད་པའི་ ལས་སྡེ་ཁག་གཉིས་ གྱིས་ ཀུ་རི་སྔོང་རི་ ༡ མ་གཏོགས་ གཞན་མི་ ཚུ་གར་ གྲུབ་ཚར་ཡི་ཟེར་ཞུ་བའི་ཁར་ བསྐྱར་ ཞིབ་ཐེངས་ ༣ པ་འབད་ནི་གི་ ལམ་ལུགས་ སྤྱང་ནས་ཡོདཔ་ལས་ དེ་གིས་འཕྲུལ་བཟུམ་	

	ལས་འགྲུལ་ཆུ་ གཞི་བཙུགས་མཛད་གནང་དགོས་པའི་གྲོས་འདེབས།	ཅིག་སྒྲི་ཡོད་ཟུང་ གྲོས་འདེབས་ལྟར་དུ་ བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་བལྟ་ནི་དང་ གློག་མེ་ལས་འགྲུལ་ཆུ་ ཡང་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཚད་གཞི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཡང་ན་ གློག་ཤུགས་མེ་གཱ་ཝ་ཊི་ ཀྱང་སུ་ཨིན་པ་ཅིན་ ཡང་ན་ ཟད་གྲོན་བདའ་མ་ཟུནམ་སྦེ་ཨིན་པ་ཅིན་ ངོས་འཛིན་འབད་ནི་མེདཔ་དང་ ལུང་ཕྱོགས་འདྲ་མཉམ་ལུ་བལྟ་ནི་ གློག་ཤུགས་ཀྱི་ཉེན་སྲུང་ DPR འདི་ རྒྱབ་ཚང་ཡིག་མ་ཚར་ དེ་ཆུ་གུ་ གཞི་བཟུང་སྟེ་ གློག་མེ་ལས་འགྲུལ་ཆུ་ རྫོང་ཁག་ག་རའི་ནང་ འོས་འབབ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞི་བཙུགས་འབད་ནིའི་འཆར་གཞི་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	
༡	**ཨང་ ༣ པ། རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་འདུ།** རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་འདུའི་འཐུས་མི་ཚུ་གིས་ ཡིག་ཚང་ནང་ལུ་མགྲོན་སྐྱོང་འཐབ་ནིའི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ འོས་འབབ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ མགྲོན་སྐྱོང་གི	**གྲོས་འདེབས་ཨང་ ༡ པ་དང་ ༢ པའི་ཐད་** འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མིའི་ཐོབ་ཐངས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༨ ཅན་མའི་དགོངས་དོན་དང་འབྲེལ་ དཔྱལ་ཕོགས་ལྟེན་ཚོགས་གཞི་བཙུགས་ཞིནམ་ལས་ དེ་གི་གྲོས་འཆར་དང་	གྲོས་འདེབས་འདི་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མིའི་ཐོབ་ཐངས་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ དཔྱལ་ཕོགས་ལྟེན་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་འདེབས་དང་

	མ་དངུལ་ཅིག་ བཞག་གནང་དགོས་པའི་གྲོས་འདེབས།	འཕྲིལ་ ཕྱག་ཞུ་ནི་དང་ ཚོགས་ཆུང་གི་འཆར་དངུལ་དགོས་ལུགས་ཐད་ ཤུལ་མའི་རྩིས་ལོ་ནང་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ གནང་ཚུགས་པའི་རེ་བ་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	འབྲེལ་བ་ག་ནི་ཡང་མེདཔ་ལས་ གནད་དོན་དེ་གཉིས་རྟགས་མ་མཐུན་པར་ཡོདཔ་དང་ ཚོགས་ཆུང་གི་འཆར་དངུལ་ཐད་ ཤུལ་མའི་རྩིས་ལོ་ ༢༠༡༤–༡༥ ལོའི་འཆར་དངུལ་ནང་ འགོད་དེ་ཡོད་དང་མེད་ཀྱི་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་ནི་སྨོ་བཞག་ཅི།
༢	**ཨང་ ༦ པ། རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ།** ༡. རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་འཐུས་མི་ཚུ་གིས་ ཡིག་ཚང་ནང་ལུ་ ཕྱི་ནང་གི་མགྲོན་མ་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་མང་རབས་ཅིག་མགྲོན་སྐྱོང་འཐབ་པའི་སྐབས་ མ་དངུལ་མེད་ནི་འདི་གིས་ སྟབས་མ་བདེཔ་སྦོམ་སྦེ་རང་ཐོན་ཡོདཔ་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ་གིས་ མགྲོན་སྐྱོང་མ་དངུལ་ དངུལ་ཀྲམ་ས་ཡ་ ༠.༥༠༠ གྲོས་འཆར་ཕུལ་མི་དེ་ གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། ༢. རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་འགན་ཁུར་ཚུ་ འབྲུག་གི་རྩ་ཁྲིམས་ཆེན་མོ་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་དང་འཕྲིལ་	**གྲོས་འདེབས་ཨང་ ༡ པ་དང་ ༢ པའི་ཐད་** འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མིའི་ཐོབ་ཐངས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༨ ཅན་མའི་དགོངས་དོན་དང་འཕྲིལ་ དངུལ་ཐོགས་ལྷན་ཚོགས་གཞི་བཙུགས་ཞིནམ་ལས་ དེ་གི་གྲོས་འཆར་དང་ འཕྲིལ་ ཕྱག་ཞུ་ནི་དང་ ཚོགས་ཆུང་གི་འཆར་དངུལ་དགོས་ལུགས་ཐད་ ཤུལ་མའི་རྩིས་ལོ་ནང་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ གནང་ཚུགས་པའི་རེ་བ་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	

	ཏེ་ སྒྲུབ་ཞིའི་དོན་ལུ་ ཁག་ཆེ་བའི་ཚོགས་ཆུང་ཚུ་གཞི་བཙུགས་ཐོག་ལས་ ཚོགས་ཆུང་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་ ཕྱག་ལྷ་ཚུ་གཙོ་བོ་ཆེ་བའི་ཁར་ ད་རེས་ སྤྱི་ཚོགས་གཉིས་པའི་ནང་ ཕྱི་འབྲེལ་ལས་དོན་ཚོགས་ཆུང་གཅིག་ཡང་ ཁ་སྐོང་སྤྲེ་གཞི་བཙུགས་འབད་ཡོདཔ་ལས་ ཚོགས་ཆུང་གི་མ་དངུལ་ས་ཡ་ ༠.༨༨༠ གྲོས་འཆར་ཕུལ་མི་དེ་ ཕབ་ཆག་མེད་པར་ ཡོངས་རྫོགས་སྤྲེ་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		
༣	**ཨང་ ༨ པ། དྲང་ཁྲིམས་ལྷན་སྡེ།** རྫོང་ཁག་སོ་སོའི་ནང་ རྫོང་ཁག་ཁྲིམས་ཀྱི་འདུན་སའི་དྲང་དཔོན་གྱི་ སྐུམ་འཁོར་ཚུ་ མགོ་སྐྱོང་འབད་དེ་ལོ་གྲངས་ལེ་ཤ་སོང་མི་ལས་བརྟེན་ མེདཔ་ཤོར་ཏེ་ཡོདཔ་ལས་ ཁོང་རའི་ཆེ་སྲོག་ལུ་ཉེན་ཁ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ རྒྱུན་སྐྱོང་གི་ཟད་འགྲོ་ལུ་ཡང་ མངམ་སྦྲེ་རང་ཡར་སེང་འགྱོ་ཡོདཔ་ལས་ གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ གཙོ་རིམ་སྒྲིག་སྟེ	**གྲོས་འདེབས་ཨང་ ༣ པའི་ཐད་** གཞུང་གི་ སྐུམ་འཁོར་ནང་འདྲེན་བཀག་དམ་འབད་དེ་ སྔེར་སྡེ་ལུ་ཡང་ མགོ་སྐྱོང་འབད་མ་བཙུགས་པར་ བཞག་པའི་གནས་སྐབས་ནང་ གཞུང་གིས་ སྐུམ་འཁོར་མགོ་སྐྱོང་འབད་བ་ཅིན་ གཞུང་གི་ སྲིད་བྱུས་ལམ་ལུགས་དང་ འགལ་ཞིའི་ཉེན་ཁ་ཡོདཔ་ལས་ ཞུལ་ལས་ ལམ་ལུགས་སྲིད་བྱུས་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ ཕྱུལ་ཚུགས་པའི་རེ་བ་ཡོད་	གཞུང་གི་སྐུམ་འཁོར་བཀག་དམ་ཨིན་པའི་ གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་དང་ལམ་ལུགས་གསལ་རི་རི་ཅིག་མེད་པའི་ཁར་ གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་བཀའ་རྒྱ་ཡང་ དམིགས་བསལ་དུ་གཞི་ཡང་མེདཔ་ལས་བརྟེན་ དེ་བཟུམ་མའི་བཀག་དམ་

	དྲང་ཁྲིམས་ལྡན་སྡེ་གིས་ སྐུམ་འཁོར་མགོ་སྐྲུབ་ཀྱི་གྲོས་འཆར་ཕུལ་མི་ལྷར་དུ་ གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	ཟེར་ཞུ་ཡི།	འདི་ དུས་ཚོད་ནམ་ཚུན་ཚོད་བཞག་ནི་ཨིན་ནའི་ དྲན་བསྐུལ་ཅིག་ཡང་ཞུ་དགོས་སྦེ་བཞག་ཅི།
༨	**ཡང་ ༢༨ པ། འབྲུག་བརླ་ཕལ་ཚོགས་སྡེ།** འདས་པའི་གཞུང་གིས་ བརླ་ཕལ་འདི་ ལྷོ་མཚམས་དང་ཤར་ཕྱོགས་ཁ་ཐུག་ལས་ཕར་ཡང་ གོང་འཕེལ་འདྲ་མཉམ་གྱི་དམིགས་ཡུལ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ཕྱུག་ལྡ་གནང་སྟེ་ཡོད་རུང་ ལྷོ་ཕྱོགས་ཁ་ཐུག་ལས་ཕར་མཐིལ་ཕྱིན་སྦེ་ལག་ལེན་མ་འཐབ་པར་ལུས་མི་དེ་ ད་ལས་ཕར་ དཔེར་ན་ དར་དཀར་ན་དང་རྩེ་རང་རྫོང་ཁག་བཟུམ་ཅིག་ནང་ བརླ་ཕལ་གོང་འཕེལ་གྱི་ཕྱུག་ལྡ་ཚུ་ འགོ་བཙུགས་གནང་ནིའི་དོན་ལུ་ བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་ཞིབ་འཚོལ་མཛད་ཐབས་ལུ་ མ་དངུལ་བཞག་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	**གྲོས་འདེབས་ཡང་ ༨ པའི་ཐད་** ལྷོ་མཚམས་རྫོང་ཁག་དང་ ཤར་ཕྱོགས་རྫོང་ཁག་ཚུ་ནང་ལམ་སྲོལ་དང་འབྲེལ་བའི་ས་ཁོངས་ལེ་ཤ་ཡོདཔ་ལས་ གཞུང་གིས་ འཆར་གཞི་བརྩམ་སྟེ་འབྲུག་བརླ་ཕལ་ཚོགས་སྡེའི་ མ་དངུལ་ནང་ལས་གཏང་སྟེ་ ས་ཁོངས་དེ་ཚུའི་ནང་ བརླ་ཕལ་གོང་འཕེལ་གཏང་ནིའི་སྲིད་བྱུས་དང་ལས་རིམ་བཟོ་ནིའི་བཀའ་རྒྱ་གནང་ནི་ཨིན་ཟེར་ཞུ་ཡི།	གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ ལྷོ་མཚམས་དང་ཤར་ཕྱོགས་རྫོང་ཁག་ཚུའི་ནང་ བརླ་ཕལ་གྱི་དོན་ལུ་ འཆར་གཞི་བརྩམས་ཏེ་ཡོད་མེད་དང་ སྲིད་བྱུས་ལས་རིམ་བཟོ་ནིའི་ བཀའ་རྒྱ་གནང་ཡོད་མེད་བསྐྱར་ཞིབ་ཀྱི་དོན་ལུ་ གཞུང་ལུ་ཡིག་ཐོག་དྲི་བ་བཀོད་ནིའི་འོས་འབབ་བརླ་ནི་སྦེ་བཞག་ཅི།

༨	**ཨང་ ༣༩ པ། ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག** ༡. གཞུང་གི་ཁས་བླངས་གསལ་བསྒྲགས་ནང་ འགྲུལ་འཁོར་ལམ་མེད་མི་ཚུ་ནང་ ལམ་གསར་པ་སེལ་ནིའི་ཁས་བླངས་འབད་བའི་ཁར་ མགར་ས་རྫོང་ཁག་ ལྷུང་ནང་ན་ལུ་ཡང་ སོ་ནམ་ཞིང་ལམ་བརྟོན་ནི་སྔེ་ཡོད་རུང་ ད་རེས་སྲིད་བྱུས་ནང་མེད་པ་ལས་ འཆར་གཞི་དང་ འཆར་དངུལ་ནང་མ་བཀོད་པར་ལུས་ཡོད་མི་དེ་ འཆར་གཞི་ནང་བཀོད་ཐོག་ལས་ འཁོར་ལམ་མ་བརྟོན་རྒྱུན་ཚོད་ཀྱི་རིང་ལུ་ དེ་ཁའི་མི་སེར་གྱི་འཚོ་བའི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ལུ་ ལྷུང་ནང་ན་དང་ དེ་བཟུམ་མའི་མཐའ་ཟུར་གྱི་གཡུས་སྡོ་ཚུ་ནང་ འབྲུག་གི་བཟའ་ཆས་ལས་འཛིན་ཁ་བྱུག་ལས་ བཟའ་ཆས་ཀྱི་ཚོང་ཁང་ཅིག་གཞི་བཙུགས་མཛད་དེ་ བཟའ་འཐུང་ཅ་ནམ་ཚུ་མ་དངུལ་ལྷན་ཐབས་ཐོག་ལས་ སྤྱོད་ཐབས་ཡོད་པ་བཟོ་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	**གྲོས་འདེབས་ཨང་ ༨ པའི་དོན་ཚན་དང་པ** ཏེ་མ་ལས་ ལྷུང་ནག་ན་གི་ མི་སེར་ཚུ་ སོ་ནམ་ཞིང་ལམ་མེད་པར་ ག་དེ་འབད་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་ཨིན་ན་ ད་རེས་ སྐབས་མ་བདེཔ་ག་ཅིར་ ཡོད་པའི་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ ས་གནས་གཞུང་དང་ རྫོང་ཁག་དང་གཅིག་ཁར་ བསྟུན་གྲོས་འབད་དགོ་པ་དང་ བཟའ་ཆས་ཚོང་ཁང་ཐད་ གཞུང་གིས་ཁས་བླངས་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ འཆར་གཞི་ ༡༡ པའི་ནང་ རྐྱེན་ངོ་ག་ལྷེ་བ་ག་རའི་ནང་ བཟའ་འཐུང་སྣ་ཚོགས་ཚོང་ཁང་དང་ སོར་ཐེབས་ཅ་ཆས་ཚོང་ཁང་ཚུ་ གཞི་བཙུགས་འབད་ནིའི་ འཆར་གཞི་ཡོད་པ་ལས་ སྐབས་མ་བདེཔ་མེད་པའི་ཁར།	༡. ལྷུང་ནག་ན་གི་མི་སེར་ཚུའི་ དོན་ལུ་ སོ་ནམ་ཞིང་ལམ་དང་ འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཀྱི་ ས་གནས་གཞུང་དང་ རྫོང་ཁག་གཅིག་ཁར་ གྲོས་བསྟུན་འགོ་བཙུགས་མ་བཙུགས་བལྟ་དགོཔ་ དང་ བཟའ་ཆས་ཚོང་ཁང་དང་ སོར་ཐེབས་ཅ་ཆས་ཚོང་ཁང་ཚུ་ ནམ་ལས་འགོ་བཙུགས་ནི་ཨིན་ན་ ཚུ་ བསྐྱར་ཞིབ་འབད་ནི་སྨོ་ བཞག་ཅི།

	༢. འདས་པའི་འཆར་ལོ་ནང་ལས་རང་ བགྲིས་སྣང་རང་འབྱུང་ཁྲོམ་ཁར་ ཞལ་འཛོམས་ཁང་ཅིག་རྒྱབ་ནིའི་དོན་ལུ་ ས་ཆ་ངོས་འཛིན་དང་ པར་རིས་བཟོ་བཀོད་དེ་ལས་ མ་དངུལ་བགོ་བཀྲམ་ཚུ་མཛད་ཡོད་རུང་ བཟོ་སྐྲུན་གྱི་ལཱ་འགོ་བཙུགས་མ་ཚུགས་པར་ལུས་མི་དེ་ གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ གཙོ་རིམ་ཆེ་བ་སྤེལ་བསྒྲིག་སྟེ་ ད་རེས་ཀྱི་འཆར་ལོ་ནང་རང་ མ་དངུལ་བཙུགས་ཏེ་ འགོ་བཙུགས་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	དོན་ཚན་ ༢ པ་ བགྲིས་སྣང་རང་བྱུང་མེན་ཚད་ རྫོང་ཁག་གཱ་རའི་ནང་ ཞལ་འཛོམས་ཁང་ཅིག་ ངེས་པར་གྱིས་དགོཔ་ཡོད་མི་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ དུས་ཅི་གི་རྩིས་ལོ་ནང་ འཆར་དངུལ་མ་ཚུད་རུང་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དེ་ གཙོ་རིམ་སྒྲིག་ནི་ལུ་ ངོས་ལེན་འབད་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཞུ་ཡི།	༢. སྤྱིར་བཏང་རྫོང་ཁག་གཱ་ར་ དང་ ལྷག་པར་དུ་ བགྲིས་སྣང་རང་འབྱུང་ཁྲོམ་ཁར་ ཞལ་འཛོམས་ཁང་རྒྱབ་ནིའི་དོན་ལུ་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་ནི་སྤྱི་ཡོད་མི་ཚུ་ འགོ་བཙུགས་དང་མ་བཙུགས་ བལྟ་དགོཔ་མ་ཚད་ དེ་གི་དོན་ལུ་ རྩིས་ལོ་ ༢༠༡༤-༡༥ ལོའི་ འཆར་དངུལ་ནང་འཁོད་ནིའི་དོན་ལུ་ དྲན་གསོ་ཕུལ་ནི་སྤྱི་བཞག་ཅི།
༩	**ཡང་ ༤༠ པ། བརྒྱུད་འབྲེལ་ལྷན་ཁག** ༡. ཤོག་ཁྲམ་ ༢.༡༧ པའི་ཡང་ ༡༩ པའི་ནང་ སྤྱི་ཕན་རིག་འཕེལ་གྱི་དོན་ལུ་ མ་དངུལ་བཞག་མི་དེ་ འདས་པའི་ཉམས་མྱོང་དང་ ལཱ་གི་གྲུབ་འབྲས་ཚུའི་ ཁེ	**གྲོས་འདེབས་ཡང་** ༩ པ་ འདས་པའི་སྤྱི་ཕན་རིག་འཕེལ་གྱི་ གྲུབ་འབྲས་ཚུ་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་ཞིནམ་ལས་ མི་སེར་ལུ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་ཅིན་ དེ་དང་འབྲེལ་ འཆར་དངུལ་ལྷག་མཇུག་ཡོད་མི་ཚུ་ འཐོ་མཐུད་དེ་ར་ ཕྱག་ཞུ་ནི་ནང་ རྒྱབ་སྐྱོར་	

	ཕན་གྱི་ཞིབ་འཚོལ་མཛད་ཞིན་ན་ ལས་འགྲུབ་འགོ་བཙུགས་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། ༢. མི་མང་སྐྱིལ་འདྲེན་འདི་ རང་བཞིན་གནས་སྟངས་དང་ མི་སྡེ་ལུ་ཕན་ཐོགས་ཆེཔ་ལས་ ཕུན་ཚོགས་གླིང་དང་ ཐིམ་ཕུག་ཁྲོམ་ཁར་ཡོད་མི་ཚུ་ ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་དང་ རྫོང་ཁག་གཞན་ཚུ་ནང་ཡང་ འོས་འབབ་གཟིགས་ཏེ་ གཞི་བཙུགས་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	ཡོད་ལུགས་དང་ མི་སེར་ལུ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་ ཁྲོམ་སྡེ་འགྲུལ་འཁོར་སྐོར་ལས་ ལྷན་རྒྱས་གཞུང་ཚོགས་ནང་ཡང་ གསུང་གྲོས་བྱུང་མ་བཞིན་དུ་ དེ་ལུགས་ཀྱི་ འཆར་གཞི་བཟོ་སྟེ་ རྫོང་ཁག་གཞན་ཁར་ཡང་ འགོ་བཙུགས་ཚུགས་པའི་རེ་བ་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི།	
༡༠	**ས་གནས་གཞུང་ནང་།** ༡. ས་གནས་གཞུང་སྒྲིང་སྒྲིང་བཟོ་ཐབས་ལུ་ རྐྱེད་འོག་གོང་འཕེལ་གནང་སྦྱིན་གྱི་ མ་དངུལ་བགོ་བཀྲམ་མཛད་ཡོད་མི་དེ་ འདས་པའི་འདེམས་ཁོངས་གོང་འཕེལ་གནང་སྦྱིན་ལས་ ཐོབ་པའི་ཉམས་མྱོང་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཚུལ་མཐུན་སྦྱི་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་དོན་ལུ་ གཤམ	**གྲོས་འདེབས་ཨང་ ༡༠ པའི་དོན་ཚན་ ༡ པ་** གནང་སྦྱིན་དེ་ སྤྱོད་ཐངས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ས་གནས་གཞུང་གིས་ ལམ་སྟོན་ཅིག་བཟོ་སྟེ་ ནང་སྲིད་ལྷན་ཁག་ལུ་ ཕྱོད་དེ་ཡོད་རུང་ དངུལ་དང་འབྲེལ་བའི་ དབང་འཛིན་འདི་ དངུལ་རྩིས་ལྷན་ཁག་ཨིནམ་ལས་ དངུལ་རྩིས་ལྷན་ཁག་གིས་ དེ་གི་ལམ་སྟོན་/ལམ་ལུགས་ཤིག་ བཟོ་བའི་བསྒང་	༡. གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ རྐྱེད་འོག་གོང་འཕེལ་གནང་སྦྱིན་གྱི་ སྒྲིག་གཞི་ཅིག་བཟོ་ཡོད་མི་དེ་ གཞུང་སྐྱོང་ལེགས་ལྡན་ཚོགས་ཆུང་གིས་ བསྐྱར་ཞིབ་མཛད་དགོཔ་ཡོད་མེད་ཀྱི་འོས་འབབ་ཅིག་བལྟ་ནི་དང་ གལ་སྲིད་

	གསལ་གྱི་གྲོས་འདེབས་ཚུ་ཕུལ་ཕྱ་ཨིན། ༡ ས་གནས་གཞུང་ལུ་ མ་དངུལ་འདི་ གནང་སྦྱིན་སྤྲེ་བགོ་བཀྲམ་འབད་བ་ཅིན་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྒྲིག་གཞི་ཆ་ཚང་ཅིག་གཞི་བཙུགས་འབད་མི་ནང་ དེའི་འགན་ཁུར་དང་ འགན་འཁྲི་བཀལ་ནི་ཚུ་ཡང་ ཁ་གསལ་སྤྲེ་ཚུད་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། ༢ མ་དངུལ་བགོ་བཀྲམ་འབད་ནི་དེ་ཡང་ རྩེད་འགོག་གོང་འཕེལ་གྱི་དགོས་མཁོ་དང་བསྟུན་ཏེ་ཆ་མཐུན་བཟོ་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	ཡོད་པ་ལས་ འཕྲུལ་རང་གསལ་སྟོན་འབད་ནི་ཨིནམ་སྦེ་ཞུ་ཡི། **དོན་ཚན་ ༢ པའི་ཐད་** རྩིས་ལོ་དང་བསྟུན་པའི་འཆར་གཞི་ཚུ་ ས་གནས་གཞུང་ཚུ་ནང་ལས་ལྷོད་པའི་གྲུ་ རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྐྱིད་དཔལ་འཛོམས་ཀྱི་ མ་དངུལ་བགོ་བཀྲམ་འབདཕྲད་དེ་གི་ཆ་རྐྱེན་བཟོ་སྟེ་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ཨིནམ་མ་ཚད་ སྤྱིར་བཏང་ རྩེད་འགོག་གི་འཆར་དངུལ་འདི་ རྩེད་འགོག་གོང་འཕེལ་གྱི་འཆར་དངུལ་བསྟུན་ཏེ་བཟོ་ཡོད་པ་ལས་ ད་རེས་གཞུང་གིས་	མཛད་ནིའི་འོས་འབབ་གཟིགས་པ་ཅིན་ མཛད་ནི་སྦེ་བཞག་ཅི། ༢. རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་འདུ་གིས་ཞུ་མི་ལྟར་དུ་ ཤུལ་མའི་རྩིས་ལོའི་འཆར་དངུལ་ནང་ ཚུད་དང་མ་ཚུད་བལྟ་ནི་སྦེ་བཞག་ཅི།

	༣ མ་དངུལ་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ གཞི་དེ་ཡང་ ༡ མི་སྡེའི་ནང་ལུ་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁེ་ཕན་མངམ་སྒྲི་འབྱུང་ནིའི་ལས་སྣ་ཚུ་ དང་ ༢ ས་གནས་ཀྱི་མི་སྡེ་ནང་འཁོད་ནང་ཐད་ཀར་དུ་དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་སྒྲི་ངོས་འཛིན་འབད་དེ་ གྲོས་ཐག་ཆོད་	གཞན་མི་ གཞན་སྦྱིན་དེ་ དེ་སྒྲི་བཟོ་དགོས་ཅིག་མ་མཐོང་། དེ་གི་ནང་དོན་ཉིད་ལས་ རྐྱེད་འོག་ལ་ལོ་ཅིག་ ཆུང་ཀུ་ཅིག་ཨིན་རུང་ མཐའ་ཟླུར་གྱི་རྐྱེད་འོག་ཨིནམ་ལས་ རྐྱེད་འོག་གོང་འཕེལ་གྱི་གནས་སྟངས་དང་འབྲེལ་མེན་པར་ རྐྱེད་འོག་ཆ་མཉམ་ཅོག་རང་འཐདཔ་སྒྲི་ གཞན་སྦྱིན་དངུལ་ཀྲམ་ས་ཡ་ ༢ རེ་གནང་སྟེ་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ཡི། **དོན་ཚན་ ༣ པ་དང་ ༤ པ་ དང་པའི་ ༢ པ་ཚུ་** རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ་གིས་ གྲོས་འདེབས་ཕུལ་དོན་ལྟར་ ཤུལ་མའི་རྩིས་ལོ་ནང་ལས་བསྒྱུར་ཞིབ་འབད་དེ་ ཕྱག་ཞུ་འོང་ཟེར་ཞུ་ཡི།	

	ཡོད་པའི་ལས་སྣ་ཚོ། ༤ ས་གནས་གཞུང་ལུ་ མི་སྟོབས་ཀྱི་ལྟོག་གྲུབ་ ཡར་དྲག་གཏང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། ༢. འཆར་དངུལ་སྐབ་ཞུ་ནང་ལུ་ ས་གནས་གཞུང་གི་ དོན་ཚན་འདི་ སྤྱིར་བཏང་མི་མང་ལས་དོན་གྱི་འོག་ལུ་ མེན་པར་ ས་གནས་གཞུང་གི་གནད་དོན་ཁག་ཆེ་མི་ལུ་ གཟིགས་ཏེ་ སོ་སོ་བརྟེན་དགོ་པ་དང་ ཁྲིམ་སྡེ་ཚུ་ཡང་ གཞུང་གི་ལྷན་ཐབས་མ་དངུལ་གྱི་འོག་ལུ་མེན་པར་ ས་གནས་གཞུང་གི་འོག་ལུ་འཁོད་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		
༡༡	**སྤྱིར་བཏང་།** ༡. རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ གོང་ཚད་ཡར་འཕར་འགྱོ་མི་ ལས་བརྟེན་ཏེ་ མི་སེར་ཚུ་ལུ་སྐྱབས་མ་བདེ་ཕ་སྒྲིམ་སྒྲི་ བྱུང་ཡོད་རུང་ གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ འཆར་དངུལ་ ནང་ གོང་ཚད་ཡར་འཕར་གྱི་སྐོར་ལས་ ཁ་གསལ་སྒྲི	**གྲོས་འདེབས་དོན་ཚན་ ༡༡ པའི་དོན་ཚན་ ༡ པ་** དཀྱུན་ འཆར་དངུལ་སྐབ་ཞུའི་ནང་ གོང་ཚད་ཡར་འཕར་གྱི་སྐོར་ལས་ འཁོད་སྤྱོལ་མེན་ འདུག། ཨིན་རུང་ གྲོས་འདེབས་དེ་ལུ་ དོས་ལེན་འབད་དེ་ ཤུལ་མའི་རྩིས་ལོ་ནང་ལས་ འོས་འབབ་དང་འཁྲིལ་ ཞུགཞུ་ནི་དང་།	གོང་གི་གནད་དོན་བཞིཔ་ཆ་རའི་ ག་ ཤུལ་མའི་ལོ་གི་ འཆར་དངུལ་ནང་ཚུད་མ་ཚུད་དང་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་ གྲོས་འདེབས་ལྟར་ ཞུགཞུ་མ་ཞུ་བལྟ

	བཀོད་དེ་མེད་པ་ལས་ གཞུང་གི་ཁ་བྱུག་ལས་ གོང་ཚད་ཡར་འཕར་གྱི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ལུ་ ཞིབ་དཔྱད་མཐིལ་ཕྱིན་མཛད་དེ་ མ་འོངས་པའི་འཆར་དངུལ་སྙན་ཞུ་ནང་ དངུལ་འབྲེལ་དང་ ཏི་རུ་ དེ་ལས་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྲིད་བྱུས་ཚུ་ ཁ་གསལ་སྦེ་ཚུད་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། ༢. དངུལ་རྩིས་ལྷན་ཁག་ཁ་བྱུག་ལས་ ལོ་བསྟར་འཆར་དངུལ་སྙན་ཞུ་ཞུ་ཡུལ་མི་གྲུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ་གིས་ བསྐྱར་ཞིབ་མཛད་པའི་སྐབས་ འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་མེད་མི་ལས་བརྟེན་ སྐབས་མ་བདེཔ་བྱུང་ཡོད་མི་དེ་སེལ་ཐབས་ལུ་ ལོ་བསྟར་འཆར་དངུལ་གྱི་སྙན་ཞུ་དང་ སྦྲགས་ཏེ་ འབྲེལ་ཡོད་ལྷན་ཁག་དང་གཙུག་སྡེ་གཞན་ཇོང་ཁག་ དེ་ལས་ རྐྱེད་འོག་གི་འཆར་དངུལ་ཁ་གསལ་ཚུ་ཡང་ མཉེན་ཆས་ (soft copy) ཀྱི་ཐོག་ལས་ འཐུས་མི་ཚུ་ལུ་ བཀྲམ་སྤེལ་གནང་དགོ་པའི་	**དོན་ཚན་ ༢ པ་** མཉེན་ཆས་ (soft copy) ཐད་ལུ་ཡང་ འོས་འབབ་གང་ཡོད་བལྟ་དགོཔ་མ་ཚད།	ཉེ་སྦྲེ་བཞག་ཅི།

	གྲོས་འདེབས། ༣. རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་བདག་དབང་ལུ་ཡོད་པའི་ ཚོང་ལས་ཁང་ཚུ་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་འོང་འབབ་ཚུ་འཕོར་ཆེ་ཏོག་ཏོ་སྦེ་བཟོ་ཡོད་རུང་ གཞུང་གི་ཁ་སྡུག་ལས་ འབྲུག་རྒྱུ་ནོར་གཞིས་བཟུང་དང་གཅིག་ཁར་ གྲོས་བསྟུན་ཐོག་ལས་ ཚོང་ལས་ཚུ་གིས་ ཁོང་རའི་ལས་སྣ་ཚུ་ཡར་དྲག་གཏང་ནི་དང་ ཚུལ་མཐུན་སྦེ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ དེ་ལས་ ཁོང་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ནིའི་ ཐབས་ལམ་ཚུ་སྒྲིག་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། ༤. གཞུང་གི་ཁ་སྡུག་ལས་ ཧེ་མ་ལས་རང་ལས་ འཛིན་ཚུ་ལུ་ ལྷན་ཐབས་མ་དངུལ་གནང་སྲོལ་ཡོདཔ་བཞིན་དུ་ སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༢ ལོའི་ནང་ འབྲུག་མཁར་འགྲུལ་ལས་འཛིན་ལུ་ དངུལ་ཀྲམ་ས་ཡ་ ༡༣༢.༦༨ དེ་ཅིག་གནང་ཡོདཔ་སྦེ་འདུག། ཨིན་རུང་ འབྲུག་མཁར་འགྲུལ་ལས་འཛིན་འདི་ ཁོང་རའི་ལས་འཛིན་	**དོན་ཚན་ ༣ པ་དང་ ༤ པ་དེ་ཡང་** གྲོས་འདེབས་ལྟར་དུ་ ངོས་ལེན་འབད་དེ་ ཕྱག་ཞུ་འོང་ཟེར་ཞུ་ཡི།	

	གྱི་ཁེ་སང་ཐོབ་མི་འདི་གིས་ གཞུང་ལུ་ཁྲལ་ཚུ་ཡང་ བདག་སྐྱེ་ཡོད་པ་ལས་ ད་ལས་ཕར་ འབྲུག་མཁར་ འགྱུལ་ལས་འཛིན་ལུ་ གཞུང་གིས་ལྷན་ཐབས་མ་ དངུལ་མ་གནང་པར་བཞག་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		

Annexure II

འབྲུག་གི་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་ ཚོགས་ཐེངས་ ༡༡ པའི་གྲོས་ཆོད་ཀྱི་ དང་ལེན་ཞིབ་བསྡུར་སྙན་ཞུ།

རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་གྲོས་ཆོད།	དང་ལེན་འབད་མིའི་ ལས་སྡེ།	ལས་སྡེའི་སྙན་ཞུ།
ཅ (༡) ནང་རྗེན་རྩ་ཅན་ཚུ་ བསྐྱར་གསོ་དང་ཉམས་བཅོས་ཀྱི་ དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན། ༡. མཆོད་རྟེན་ཨར་ཀྲུན་ཤོར་ཤོརཕ་དང་ ཉམས་ཆག་ཤོར་མི་ ཚུ་ ཉམས་གསོ་ཞུ་ནིའི་དོན་ལུ་དང་ གཟྫུངས་ཞུགས་མགོ་ སྒྲུབ་ཀྱི་ མ་དངུལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ གཞུང་ལས་ ས་གནས་ གཞུང་ལུ་ གནང་ཐབས་བསྒྲིག་དགོ་པའི་ཞུ་བ།	ནང་སྲིད་དང་སྲོལ་འཛིན་ལྷན་ ཁག/སྲོལ་འཛིན་ ལས་ཁུངས།	**གྲོས་ཆོད་ ༡ པའི་ལན།** དེའི་ཐད་ ས་གནས་གཞུང་གི་ལོ་བསྟར་འཆར་ དངུལ་ཨམ་ནང་ལུ་བཀོད་ཞིནམ་ལས་ སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་ཚུ་ ཉམས་གསོ་ཞུ་དགོཔ་ཨིནམ་ལས་ ལྷན་ཁག་ ཡང་ན་ སྲོལ་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ མ་དངུལ་ལོགས་སུ་སྦྲེ་བཞག་ཐབས་མེན་འདུག ཨིན་རུང་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ རྩ་ཆེ་བའི་རྫོང་གཞི་དང་ ལྷ་ཁང་ དེ་ལས་ མཆོད་རྟེན་ཚུ་ཨིན་པ་ཅིན་ སྲོལ་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་འགོ་འདྲེན་ཐོག་ལུ་ མ་དངུལ་དང་ ཉམས་གསོའི་ལཱ་འབད་དེ་རང་ཡོད།
༢. འབྲེལ་ཞུ་ཕུལ་འདོད་ཡོད་མི་ དད་ཅན་གྱི་སྦྱིན་བདག		**གྲོས་ཆོད་ ༢ པའི་ལན།** དེའི་ཐད་ མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོ་ཞུ་ནིའི་དབང་

འཁྱེར་པ་ཅན་དང་ མི་སྣེ་ལས་ཚོགས་ གཙུག་སྣེ་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་ མཚོད་རྟེན་ཉམས་གསོ་ཞུ་ནིའི་དོན་ལུ་ རྐེད་འོག་གིས་འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོ་པའི་ཞུ་བ། ༣. མཚོད་རྟེན་ཉམས་མེད་རང་འཇགས་ཡོད་མི་ཚུ་ ཨར་རྐུན་ལས་བཀག་ཐབས་དང་ བདག་འཛིན་འཐབ་ནིའི་ ཐབས་ལམ་ལེགས་ཤོམ་སྒྲིག་དགོ་པའི་ཞུ་བ། ༤. རྐེད་འོག་གིས་འགོ་འདྲེན་འཐབ་སྟེ་ མཚོད་རྟེན་ཉམས་གསོ་ཞུ་དགོཔ་ཡོད་མི་ཚུ་ ངོས་འཛིན་འབད་དེ་ གཙོ་རིམ་བསྒྲིག་དགོ་པའི་ཞུ་བ། ༥. འབྲུང་འགྱུལ་དང་ མི་སྡེའི་ནང་ལས་འཐོན་པའི་ཅ་ཆས་ཀྱི་རིགས་ མི་སྡེ་ཁག་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་ཕུལ་དགོ་པའི་ཞུ་བ། ༦. རྩ་ཆེ་བའི་མཚོད་རྟེན་སྒོམ་ཚུ་ནང་ ཐག་ཉེས་གློག་རྒྱུན་པར་ཆས་ (སི་སི་ཀྲི་བི་) ལ་སོགས་པའི་འཕྲུལ་ཆས་ལག		ཆ་འདི་ སྤྲོལ་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་བརྟེན་ཡོད་པའི་ཉམས་བཅོས་ལམ་སྟོན་ ༢༠༠༨ ཅན་མའི་ནང་ རྫོང་ཁག་ལུ་སྤྲོད་དེ་ཡོད་མི་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ རྫོང་ཁག་རང་རང་སོ་སོ་གིས་གཙོ་རིམ་སྒྲིག་སྟེ་ འཆར་དངུལ་ཡོད་པ་ཅིན་ཉམས་གསོ་ཞུ་ཚོགཔ་ཨིན། **གྲོས་ཚོད་ ༣ པའི་ལན།** རྒྱལ་ཁབ་ནང་ མཚོད་རྟེན་གྲུངས་ཁ་མང་ཞིག་འདི་གིས་ མཚོད་རྟེན་རེ་རེ་ལུ་གཞུང་གི་སྲུང་རྒྱབ་བཙུགས་ནི་ རྩ་དང་སྤྱ་ལས་རང་ གནམ་མི་མཐོང་ཞི་ཨིནམ་མ་ཚད་ མི་སྡེ་ལང་ཤོར་ཐལ་ཞི་ཨིན་མས། སྤྲོལ་རྒྱུན་དུ་ཡང་ ཕ་མའི་བཟུང་ས་ བུ་གིས་བཟུང་སྤྱོད་ཞི་འདི་ མི་སྡེའི་བདག་དབང་དང་བདག་འགན་ལེན་བཙུག་ཞིའི་ཐབས་ལམ་ཚུ་ ང་བཅས་རྫོང་ཁག་དང་རྐེད་འོག་ཚུ་གིས་ བསྒྲིག་སྟེ་རང་ཡོད། མི་སྡེ་ལ་ལུའི་ཁས་བླངས་པ་སྡེ་ཚན་བཟོ་སྟེ་ ཨར་རྐུན་ལས་སྲུང་སྐྱོབ་འབད་ཞིའི་ལམ་ལུགས་བཙུགས་ཡོདཔ་མ་ཚད་ བླ་གྲངས་ཀྱི་རྐེད་འོག་རེ་རེའི་གསང་བའི་སྙན་ཞུ་ཚུ་ཡང་ ལྷན་ཁག་གིས་ལེན་སྲོལ་ཡོད། **གྲོས་ཚོད་ ༦ པའི་ལན།** སི་སི་ཀྲི་བི་འདི་ སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ལེགས་

ལེན་འཐབ་ནིའི་ འོས་འབབ་གཟིགས་དགོ་པའི་ཞུ་བ།		ཤོམ་ཅིག་ཨིན་རུང་ མ་དངུལ་གྱི་དཀའ་ངལ་དང་ མཆོད་རྟེན་གྱུངས་ཁ་མང་བའི་སྐབས་ཀྱིས་ འོས་འབབ་ཅིག་མིན་འདུག ཨིན་རུང་ མ་དངུལ་ཡོད་པ་ཅིན་ སྤྱོལ་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱི་འགོ་འདྲེན་ཐོག མཆོད་རྟེན་རྩ་ཆེ་ཤོས་ཚུ་ལུ་བཙུགས་ཚུགས་ནི་ཨིན་མས།
༧. ཉམས་སོ་ཞུ་ནིའི་གནང་བའི་ལམ་ལུགས་ཚུ་ ནང་སྲིད་དང་སྤྱོལ་འཛིན་ལྷན་ཁག་གིས་ ག་འདི་མགྱོགས་མགྱོགས་མཛད་ཐབས་ཀྱི་ཞུ་བ།		**གྲོས་ཆོད་ ༧ པའི་ལན།** དེ་ཡང་ གོང་ལུ་བཀོད་དོ་བཟུམ་སྦེ་ མཆོད་རྟེན་གསར་བཞེངས་དང་ ཉམས་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལུ་ གནང་བ་གནང་ནིའི་དབང་ཚད་འདི་ སྤྱོལ་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་བཟོ་ཡོད་པའི་ཉམས་བཅོས་ལམ་སྟོན་ ༢༠༠༨ ཅན་མའི་ནང་ རྫོང་ཁག་ལུ་སྤྲོད་ཡོདཔ་ལས་ ལྷན་ཁག་ལུ་ལྷོད་མ་དགོ་པར་ རྫོང་ཁག་བདག་སྐྱོང་གིས་གནང་ཚུགསཔ་ཨིན།
༨. ལམ་སྤྱོལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་མཆོད་རྟེན་རྣམ་པ་མ་འདྲཝ་ཡོད་མི་དང་ ཨར་རྐུན་ཤོར་མི་ ཆརཔ་དང་ས་ཡོམ་གྱིས་ཉམས་ཆག་ཤོར་མི་ དེ་ལས་ ཉམས་གསོ་ཞུ་ཡོད་མིའི་ཐོ་བཟོ་ཞིནམ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་ཡོངས་ཀྱིས་དུས་ནམ་རང་དགོ་རུང་ འཐོབ་ཚོགཚོགཔ་སྦེ་བཞག	གཞུང་/དཔྱལ་རྩིས་ལྷན་ཁག	**གྲོས་ཆོད་ ༨ པའི་ལན།** རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་གྲོས་ཆོད་ལྟར་ སྤྱོལ་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ རྫོང་ཁག་ཉི་ཤུ་གཉིས་ཀྱི་ནང་འཁོད་ཡོད་པའི་ཉམས་བཅོས་ཀྱི་མཆོད་རྟེན་ཨར་རྐུན་ཤོར་ཤོརཔ་དང་ འབྱུང་བཞིའི་གནོད་རྐྱེན་དང་ ཉམས་མེད་རང་འཇགས་ཀྱི་ཐོ་བཟོ་ཡོད་མི་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ་ལུ་ཕུལ་ཡོད། དེ་དང་གཅིག་ཁར་ སྤྱོལ་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་བཟོ་ཡོད་པའི་ ཉམས་བཅོས་ཀྱི་

དགོས་པ་དང་ དེའི་འདྲ་ཅིག་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་མི་སྡེ་ དང་ལམ་སྲོལ་ཚོགས་ཆུང་ལུ་ཕུལ་དགོ་པའི་ཞུ་བ།		ལས་སྡོན་ ༢༠༠༨ ཅན་མ་ཅིག་ཡང་ཕུལ་ཡོད།
༩. མཆོད་རྟེན་ཨར་རྐུན་གྱི་ཉེས་པ་དང་ ཉེས་ཁྲིམས་ དེ་ལས་ མཆོད་རྟེན་བསྐྱར་བ་དང་ ཉམས་གསོ་ཞུ་བའི་ཕན་ཡོན་གྱི་ སྐོར་ལས་ གོ་བ་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་ལས་རིམ་ཅིག་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་གནང་དགོ་པའི་ཞུ་བ།		***Budget to be provided to the local government for restoration and renovation of artifacts (nangtens) in vandalized and damaged chhortens*. *Security measures like installations of CCTV in important chortens*.** Local Government is provided with full autonomy to prioritize their Gewog plan and activities. Local Government should incorporate these activities in their respective gewog plans and implement it through their annual budget activities. The government has further strengthened financial decentralization by providing Gewog Development Grant of Nu. 2 m, annually. This can also be used for such activities. However, as these are non-economic activities, the concerned agencies should keep in mind the austerity measures taken to control wasteful public expenditure.

		Some nominal amount is also budgeted under MoHCA (Department of Culture) for restoration and procurement of *Nangtens* every fiscal year.
ཅ (༢) རྫོང་ཁག་ཚོགས་འདུ་གིས་ ཁོང་རའི་ཁྲབ་དབང་ནང་ཡོད་པའི་ས་ ཁོངས་ཚུ་ནང་ ས་གཏེར་གྱི་ལས་སྣ་ཚུ་ ཚད་འཛིན་འབད་ནི་ལུ་ ཁྲིམས་མཐུན་ཨིན་མེན་གྱི་གནད་དོན། ༡. བཅའ་ཁྲིམས་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཁྲིམས་ཀྱི་གོ་དོན་འགྲེལ་བཤད་ནང་ལུ་ སྐབས་མ་བདེ་ཕ་མེད་པའི་ཁར་ བཅའ་ཁྲིམས་དེ་གཉིས་ཀྱིས་ ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ ཚུལ་མཐུན་གྱི་བྱ་སྒོ་འཐབ་ནིའི་ནང་ གཅིག་གིས་གཅིག་ལུ་ རྟེན་བཀལ་རང་ལྡན་ཐབས་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོདཔ། ༢. རྫོང་ཁག་ཚོགས་འདུ་གིས་ ཁོང་རའི་ཁྲབ་དབང་གི་ས་ཁོངས་ནང་ ས་གཏེར་གྱི་ལས་སྣ་ཚུ་ ཡུག་གཅིགམ་སྦྲེ	བསྟན་རྒྱས་ལྷན་ཁག་/ས་གཏེར་ལས་ཁུངས་/རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་ཚོགས།	All mining approvals are in accordance with the relevant provisions of the mining, environment and local government rules and regulations and no mining license is issued without fulfilling the requirement of public consultations and clearances from local government administrations. The ministry does not issue mining licenses if there is no clearance from the Dzongkhag or the local community. To facilitate public consultation process, the Department of Geology and Mines has drafted Public Consultation Guidelines and the preceding government approved it. The Royal Government also directed the guidelines to be inserted as an annexure to the Local Government rules.

ཚད་འཛིན་འབད་ནིའི་དབང་ཚད་མེད་རུང་ མི་མང་གྲོས་བསྡུར་ཐོག་ལས་ ཉོགས་མེད་ལག་ཁྱེར་བྱིན་ནི་ ཡང་ན་མི་བྱིན་ནིའི་དབང་ཚད་ཡོདཔ། ༣. རྫོང་ཁག་ཚོགས་འདུ་གིས་ ཞུལ་ཡོད་པའི་ཉོགས་མེད་ལག་ཁྱེར་གུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ ལྷན་ཁག་གིས་ ས་གཏེར་གྱི་ཆོག་ཐམ་སྤྲོད་ནིའི་དབང་ཚད་འདུག ག་ལ་སྦེ་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་འདུ་གིས་ རང་བཞིན་གནས་སྟངས་དང་མི་སྡེའི་གནད་དོན་ལས་བརྟེན་ ཉོགས་མེད་ལག་ཁྱེར་མ་སྤྲོད་པ་ཅིན་ ལྷན་ཁག་གིས་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་འདུ་ལུ་ ཉོགས་མེད་ལག་ཁྱེར་སྤྲོད་དགོ་པའི་ དགོས་འདོད་བརྗོད་ནིའི་དབང་ཚད་མེདཔ།		Public consultation process is important but objections must be technically justifiable and not based on personal and subjective opinions. The final decision to provide the clearance lies with the Dzongkhag Land Leasing Committee and the decisions are made in accordance with the National Environment Protection Act that requires clearances to be made taking into consideration individual, community and national interests. Moreover, if projects are in national interest the Land Act prevails and the Royal Government is empowered to takeover the land or site under consideration for development. The consultation process allows all concerned parties to express and discuss their concerns but should not be abused for individual interests.
༦ (༣) ས་གཏེར་གྱི་ཕན་གནོད་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་གུ	བསྟན་རྒྱས་ལྷན་ཁག	**Concerns of the Ministry on the practicality of the Royal Government in carrying out the geological**

དང་ལེན་ཞིབ་བལྟས་སྐྱོན་ཞུའི་གསལ་ཞུ། ༡. ས་གཏེར་དང་རྡོ་བརྟན་ཁང་གི་ལས་སྡེ་ཚུ་ལས་བརྟེན་ཏེ་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ མི་སྡེ་དང་ དཔལ་འབྱོར་ དེ་ལས་ རང་བཞིན་གནས་སྟངས་ཀྱི་ཕན་གནོད་དང་འབྲེལ་བའི་ གནད་དོན་ག་ར་དམིགས་ཏེ་བསྐྱེད་དེ་ ས་གཏེར་དང་རྡོ་བརྟན་ ཁང་གི་ལས་སྡེ་ཚུའི་གྱུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ་གིས་ གནས་གོང་ཁེ་ཕན་གྱི་དབྱེ་ཞིབ་ཡོངས་རྫོགས་སྦྲེ་ འགོ་ འདྲེན་འཐབ་ནིའི་དོན་ལས་ སྐབས་ཐོག་ཚོགས་ཆུང་ཅིག་ གཞི་བཙུགས་འབད་དགོ་པའི་གྲོས་ཚོད་དང་ དབྱེ་ཞིབ་ཀྱི་ གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་འོས་འབབ་དང་བསྟུན་ཏེ་ གཞུང་གིས་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ས་ཁམས་རིག་པའི་ ས་ཁྲ་ཚུ་བཟོ་ནིའི་འགོ་ འདྲེན་འཐབ་དགོ་པའི་ཞུ་བ། ༢. གོང་གི་དབྱེ་ཞིབ་མཇུག་མ་བསྡུ་ཚུན་གྱི་བར་ གཞུང་གིས་ ཕྱིའི་མ་རྩ་གཞི་བཙུགས་འབད་མི་ལས་སྡེ་ཚུ་ལུ་ ས་གཏེར་	/ས་གཏེར་ལས་ ཁུངས།	**mapping of the country.** Geological mapping is a continuously evolving science and is subject to the scale and scope of the study. Even after decades of geological studies, only about 33% of the country is geologically mapped on a scale of 1:50000 and this provides only estimates of mineral occurrences. For detailed geological estimates of mineral deposits for commercial exploitations the mapping has to be on a scale between 1:500 and 2000. Therefore, a detailed study even on a few acres of land would take a minimum of three months and excludes preparation time before fieldwork, reporting and weather conditions. The scope of the geological mapping is dependent on the purpose of the map and it would not be prudent to undertake detailed commercial mapping of the whole country. No country undertakes detailed geological mapping unless for specific purposes.

དང་ནོར་བཏོན་ཁང་གི་ཚོགཔ་ཐམ་ སྤྱོད་ནི་ལས་འཛེམ་དགོ་པའི་ཞུ་བ། ༣. སྐབས་ཐོག་ཚོགས་ཆུང་གི་ དབྱེ་ཞིབ་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་དོན་ལས་ རྒྱལ་གཞུང་རྩིས་ཞིབ་དབང་འཛིན་གྱིས་ ས་གཏེར་དང་ནོར་བཏོན་ཁང་དང་འབྲེལ་བའི་ ཁྲལ་རིགས་ནང་ལུ་ལས་འབྲེལ་རྩིས་ཞིབ་ཅིག་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོ་པའི་ཞུ་བ།		According to the FDI Rules and Regulations 2010, mining for sale of minerals in primary or raw form is in the negative list and unless an investment proposal is linked to a processing industry for value addition within the country, no licenses are issued. While directing the Royal Audit Authority to conduct an official tax audit, it is the prerogative of the Royal Government within what is permitted by the existing regulations. The Ministry expresses reservations on the neutrality of such a recommendation that is stemming from the Report on Socio-Economic and Environmental Impact Assessment of Mining by the Royal Society for Protection of Nature (RSPN). The Society is an environmental non-governmental organization and biases are noted in the report. We recommend that an independent

	རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྟན་ཚོགས།	competent third party review the mining sector. **ས་གཏེར་གྱི་ཕན་གནོད་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཀུ་དང་ལེན་ཞིབ་བལྟས་སྐན་ཞུ་གི** གསལ་ཞུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྟན་ཚོགས་དང་ས་གཏེར་ལས་ཁུངས་ཀྱི་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལུ་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཡོད་པའི་ས་གཏེར་ལས་སྣ་ཚུ་གི་གྲལ་ལས་ ས་གཏེར་གྱི་ལྕ་རྫོགས་མི་ཚུ་གིས་ དཀྱུན་གྱི་རིང་ལུ་ ཉམས་གསོ་ཚུ་གདེ་སྦེ་རང་འབད་དེ་ཡོད་ག་དང་ ད་རེས་ལག་ལེན་འཐབ་པའི་བསྐྱང་ཡོད་མི་ ས་གཏེར་ལས་སྣ་ཚུ་གིས་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་ལུ་ ཕན་གནོད་ག་དེ་སྦེ་རང་འབྱུང་དོ་ག་དང་ ད་རེས་ ལག་ལེན་འཐབ་པའི་བསྐྱང་ཡོད་མི་ ས་གཏེར་ལས་སྣ་ཚུ་གིས་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་ལུ་ ཕན་གནོད་ག་དེ་སྦེ་རང་འབྱུང་དོ་ག་གི་ བལྟ་ཞིབ་ཚུ་ འབད་བའི་བསྐྱང་རང་ཡོད། བལྟ་ཞིབ་ཀྱི་ལྕ་འདི་ཡང་ སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༨ ཟླ་ ༡ པའི་ནང་མཇུག་བསྡུ་ཚུགས་ནི་ཨིནམ་ལས་

		མཇུག་བསྡུཡ་ཅིག་ སྙན་ཞུ་ཡང་ གཞུང་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ ཚུ་ལུ་ཕུལ་ནི་ཨིན། National Environment Commission and Department of Geology and Mines is investigating the maintenance done by completed mining and the affect of the undergoing mining activities on the environment. The investigation will be completed by January 2014 and as soon as the report is ready the government and concerned agencies will be submitted with the report.

ཅ (༨) ཕྱུང་ཛི་ཛི་སྒྲོ་བསྒྲིག་བརྟན་ཁང་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་གྱུ དང་ལེན་ཞིབ་བལྟས་ཀྱི་སྙན་ཞུ། ༡. ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་ཁ་བྱུག་ལས་ རྟོགས་འཛིན་མཐུན་སྒྲིག་ཚོགས་ཆུང་གིས་ ཕྱུང་ཛི་ཛི་སྒྲོ་བསྒྲིག་བརྟན་ཁང་གི་ས་ཆ་ གླར་སྤྲོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་འདི་ སྤྱི་ཚེས་ ༧/༧/༢༠༠༡ ལས་འགོ་བཙུགས་དེ་ ལོ་ངོ་ ༢༥ ཚུན་ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་སྦེ་གྲོས་ཆོད་གྲུབ་མི་དང་མ་འབྲེལཝ་ལས་བརྟེན་ ཆ་གྲུབ་ལང་ཡོདཔ་དང་། ༢. རྟོགས་འཛིན་མཐུན་སྒྲིག་ཚོགས་ཆུང་གིས་ གྲོས་ཆོད་བཏོན་མི་གྱུ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་དང་གཅིག་ཁར་ དང་ལེན་གྱི་གནས་སྟངས་གྱུ ཞིབ་བལྟས་མ་འབད་བར་ཡོད་མི་དེ་ དྲན་པོ་འབད་དེ། ད་ལས་ཕར་ རྟོགས་འཛིན་མཐུན་སྒྲིག་ཚོགས་ཆུང་གི་གྲོས་ཆོད་ལུ་ ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་གིས་ མ་གནས་པར་ཡོད་པའི་	ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག	On the Trowa Theater issue, the Ministry was in receipt of letter No. NLCS/CES (6)/2013/2762 dated 19th November 2013 from the National Land Commission requesting the Ministry to back date the lease term from 1st July 2001. The Ministry after carefully considering the Dispute Settlement Committee's decision replied vide letter No. MoWHS/Sec/35/2013/249 dated 6th December 2013 citing that the lease term was made from 1 January 2013, particularly, because a new lease agreement was required to be executed as required by point No.4 (x) of the Dispute Settlement Committee's decision. Furthermore, as it was a new lease agreement, the lease term was also made effective from 1st January 2013 rather than 7th July 2001. This decision was also communicated to NLCS vide letter No. MoWHS/Sec/35/2013/205 dated 2nd April 2013 and since then there was no objection from NLCS to it.

གནད་དོན་གྱི་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ འདི་འཕྲོ་ལས་ གནས་ཐབས་བསྒྲིག་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས།	A copy of the letter received from and sent to the National Land Commission is enclosed for your kind reference. However, as required by the resolution, National Land Commission will be submitting a report on it. We are pleased to report on the long pending land lease dispute of the Trowa Theatre at Changjiji. The commission has scrutinized the case through the Dispute Settlement Committee with stature to elucidate such intricate land case. In this regard, the Committee has carried out exhaustive review of the case, investigated on the key issues based on the existing legal provisions and issued the decisions on 6th March 2013, as per the standard procedures. The decision of the Dispute Settlement Committee on this subject was conveyed and corresponded with MoWHS adhering to which all the

		outstanding dues on Trowa Theatre has been realized and a new lease agreement has been drawn for 30 years term commencing from 1st January 2013. To further address the case in detail, we have the honour to enclose copies of the following documents for your reference: 1. The decision of the Dispute Settlement Committee and its copies of the following concerned authorities *(attached)* *2.* Follow up on the implementation status by MoWHS adhering to the committies decisions *(attached)* The lease agreement executed by MoWHS *(attached)*

ཅ (ཥ) འདེམས་ཁོངས་གོང་འཕེལ་གནང་སྦྱིན་གྱི་ ལས་འབྲེལ་རྩིས་ཞིབ་ཀྱི་བསྐྱར་ཞིབ་སྙན་ཞུ། ༡. གཞུང་གིས་ ད་ལས་ཕར་ འདེམས་ཁོངས་གོང་འཕེལ་གནང་སྦྱིན་འདི་ ཏེ་མ་བསྟར་སྤྱོད་ཀྱི་ ལམ་ལུགས་དང་ བཀོད་སྒྲིག་ལྟར་ བསྟར་སྤྱོད་ཀྱི་ངོས་འཛིན་མ་འབད་བར་ བཞག་དགོཔ་དང་། ༢. མ་དངུལ་འདི་ ས་གནས་གཞུང་ལུ་གནང་སྦྱིན་སྤྱི་ བསྒོ་བཀྲམ་འབད་ནི་འདི་གིས་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་ཚུ་གིས་ ལས་འགུལ་གནང་བཀྲབ་ནི་དང་ དངུལ་སྤྱོད་ནང་ལུ་ འབྲེལ་གཏོགས་འབད་ནི་མེདཔ། ༣. ས་གནས་གཞུང་ལུ་ མ་དངུལ་འདི་ གནང་སྦྱིན་སྤྱི་བསྒོ་བཀྲམ་འབད་བ་ཅིན་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྒྲིག་གཞི་ཆ་ཚང་ཅིག་གཞི་བཙུགས་འབད་དེ་ དེའི་འགན་ཁུར་དང་ འགན་འཁྲི་བཀལ་ནི་ཚུ་ཡང་ ཁ་གསལ་སྟེ་ཚུད་དགོཔ།	དངུལ་རྩིས་ལྷན་ཁག	CDG has been discontinued from FY 2012-2013. With respect to new **Gewog Development Grant** (GDG), it is different from CDG conceptually as it provides full autonomy to the respective gewogs without the involvement of MPs for utilization of the fund. Further, GDG guidelines address all the concerns raised.

༤. མ་དངུལ་འདི་ ས་གནས་གཞུང་ལུ་གནང་སྦྱིན་སྟེ་ བགོ་བཀྲམ་འབད་ནི་འདི་གིས་ མ་དངུལ་བགོ་བཀྲམ་འབད་ནི་དེ་ཡང་ རྒེད་འོག་གོང་འཕེལ་གྱི་དགོས་མཁོ་དང་བསྟུན་ཏེ་ ཆ་མཐུན་བཟོ་དགོས། ༥. མ་དངུལ་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་གཞི་དེ་ཡང་ • མི་སྡེའི་ནང་ལུ་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁེ་ཕན་མངམ་སྦེ་ འབྱུང་ནིའི་ལས་སྣ་ཚུ་དང་ • ས་གནས་ཀྱི་མི་སྡེ་ནང་འཁོད་ནང་ ཐད་ཀར་དུ་ དགོས་མཁོ་ཡོདཔ་སྦེ་ ངོས་འཛིན་འབད་དེ་ གྲོས་ཐག་ཆོད་ཡོད་པའི་ལས་སྣ་ཚུ། ༦. ས་གནས་གཞུང་ལུ་ མི་སྤོབས་ཀྱི་ལྕོག་གྲུབ་ཡར་དྲག་གཏང་དགོཔ། ༧. རྒྱལ་གཞུང་རྩིས་ཞིབ་དབང་འཛིན་གྱིས་ ལས་འབྲེལ་རྩིས་ཞིབ་འབད་ཡོད་པའི་ འབྲེལ་ཡོད་མི་ངོམ་ཚུ་ལུ་ འགན་འཁྲི་བཀལ་ནི་ ཡང་ན་ གལ་སྲིད་ འདི་འོས་འབབ་མེད་		

པ་ཅིན་ ལས་འབྲེལ་རྩིས་ཞིབ་འདི་གིས་ འཛིན་སྐྱོང་ཡོག་སྦྱོད་དང་ ཆད་སྐྱོན་གྱི་རྩོད་གཞི་ཨིན་པའི་བཟ་སྟོན་པ་ཅིན་ དཔྱ་མཛད་བཞིན་ཡོད་དོ་བཟུམ་སྦེ་ སྤྱིར་བཏང་གི་རྩིས་ཞིབ་ཚུ་ འཕྲོ་མཐུད་དེ་རང་མཛད་དགོཔ།		
ཅ (༦) ལོ་བསྐོར་ངན་ལྷོད་བཀག་སྡོམ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་སྙན་ཞུ་ ༢༠༡༢ ཅན་མའི་གསལ་ཞུ། ཀ གཞུང་ལུ་ གཤམ་གསལ་གྱི་དྲན་བསྐུལ་ཞུ་ལཔ་ཨིན། ༡. ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ ལཱ་གཡོག་གསར་བཙུགས་དང་ གདམ་འཐུའི་ནང་ དམིགས་བསལ་དུ་ གཤམ་གསལ་ལྟར་ བཅའ་ཡིག་དང་སྲིག་གཞི་ཚུ་ ངམ་ངམ་སྦེ་བསྟར་སྤྱོད་འབད་དགོཔ་དེ་ཡང་ ཀ བཟའ་ཚང་དང་མི་སྡེའི་བར་ན་ འབྲེལ་བཡོད་མི་ཚུ་བཀག་ཐོག་ལས་ རང་སོའི་ལྕོགས་གྲུབ་དང་བསྟུན་ཏེ་གཡོག་བཙུགས	ལས་གཡོག་ལྷན་ཁག	**A (1)** The MoLHR prepared the Recruitment and Selection Regulations 2012, and distributed to all the private companies and corporations. The regulation was based on the Labour and Employment Act 2007. The general public was sensitized through media repeatedly. The MoLHR regulates recruitment and selection only in private and corporate sectors.

དང་ གདམ་འཐུ་འབད་དགོཔ། ཁ ལས་སྦྱེའི་འགོ་འཛིན་དང་ མི་སྟོབས་འགོ་དཔོན་ དེ་ལས་ གདམ་འཐུའི་ཚོགས་ཆུང་གི་འཐུས་མི་ཚུ་ལུ་ འགན་འཁྲི་བཀལ་ཐབས་ལུ་ དོན་སྨིན་ཅན་གྱི་ཐབས་རིག་ཅིག་གཞི་བཙུགས་འབད་དགོཔ། ག ཁེ་ཕན་ལྷག་སྤྲོད་གསལ་སྒྲགས་འདི་ དམ་དམ་སྦེ་བསྟར་སྤྱོད་འབད་དགོཔ། ༣. ལས་མི་དང་མི་སྟོབས་ལྷན་ཁག་གིས་ ཕྱིའི་ལས་མི་ཚུ་ ཕྱིའི་ལས་མི་གཡོག་བཙུགས་ལས་སྦྱེ་བརྒྱུད་དེ་ གཡོག་བཙུགས་འབད་དགོཔ་སྦེ་ བདག་སྐྱོང་བཀོད་རྒྱ་བྱིན་ཡོད་མི་དེ་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་ཆ་འཛོག་གྲུབ་ཡོད་པའི་ ཁྲིམས་དང་འཁྲིལ་ཏེ་མེནམ་ལས་ འདི་འཕྲོ་ལས་ཆ་མེད་གཏང་དགོཔ།		**A (2)** It is as per the Labour and Employment Act 2007

३. ལས་མིའི་ཚོགས་ཐམ་བྱིན་མི་ནང་ འབྲེལ་གཏོགས་ཡོད་མི་འགོ་དཔོན་ཚུ་གིས་ ཁོང་རའི་བྱ་སྒོ་ཚུ་ ལོག་སྤྱོད་འབད་ནི་མེདཔ་ངེས་བརྟན་བཟོ་དགོཔ།		**A (3)** Ensured
४. ཕྱིའི་ལས་མི་གཡོག་བཙུགས་དང་བདག་སྐྱོང་གྱི་ངན་ལྷད་བཀག་སྡོམ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ གཞིམ་ གསལ་ལྷུར་ གྲོས་འདེབས་ཕུལ་ཡོད་མི་དེ་ བསྐྱར་སྤྱོད་འབད་དགོཔ་ངེས་བརྟན་བཟོ་དགོཔ། ཀ དྲ་རིས་ཡོད་པའི་བཅའ་ཡིག་དང་ སྒྲིག་གཞི་ཚུ་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ གོ་བབ་བརྡ་ སྤྱོད་འབད་དགོཔ། ཁ ཕྱིའི་ལས་མི་ཚུའི་ རིག་རྒྱལ་བརྟག་ཞིབ་དང་ ཞིབ་དཔྱད་འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོཔ། ག འགན་ཁུར་ཡོད་པའི་ལས་སྡེ་ཚུ་ལུ་ འགན་འཁྲི་བཀལ་ དགོཔ།		**A (4)** Currently being revised a) Planned in the 11th FYP and will be implemented by the Department of Occupational Standards, MoLHR b) Already in place. c) Regional Employment and Labour Offices are strictly monitoring the FWRAs. d) Action to be taken by the Department of Immigration

ང་ ཕྱིའི་ལས་མི་གཡོག་བཙུགས་ཀྱི་ལས་སྣེ་ཚུའི་ གཙུག་སྡེའི་ཕྱོགས་གྲུབ་བརྟག་ཞིབ་འབད་དགོཔ། ཅ ཕྱིའི་ལས་མི་ཚུ་ ལོག་སླེ་རང་སོའི་གཡུས་ཁར་ གཏང་ནིའི་ལམ་ལུགས་ཡར་དྲག་བཟོ་དགོཔ་དང་ ཁྲིམས་མཐུན་མིན་པའི་ ཕྱིའི་ལས་མི་ཚུ་འཛིན་བཟུང་གི་ཐབས་ལམ་ཚུ་ གཞི་བཙུགས་འབད་དགོཔ། ༥. ལས་སྡེ་ཚུ་ནང་ ངན་ལྷད་བཀག་སྡོམ་དང་ དྲང་སྤྱོད་ཡར་དྲག་གི་ཐབས་ལམ་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཡོདཔ་ངེས་བརྟན་བཟོ་དགོཔ། ཁ དེ་བཞིན་དུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ་གིས་ གཞུམ་གསལ་གྱི་གྲོས་འདེབས་འདི།	ངན་ལྷད་བཀག་སྡོམ་	

༡. ངན་ལྷད་བཀག་སྡོམ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ རྐྱེད་འོག་ཚུ་ ནང་ཡང་ ཉོགས་བཤད་འཛིན་སྐྱོང་གི་ཞབས་ཏོག་ཚུ་ བཟོ་ནི་ལུ་ངོས་ལེན་འབད་དགོས། ག དེ་བཞིན་དུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེ་གིས་ མཛད་ དགོ་པའི་གྲོས་ཆོད། ༡. རྩོད་དཔོན་ཡོངས་ཁྱབ་ཡིག་ཚང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༦ ཅན་མར་ བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དགོས། ༢. བཅག་འཐུའི་ནང་ ངན་ལྷད་བཀག་འཛིན་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ འདས་པའི་ཉམས་མྱོང་དང་བསྟུན་ཏེ་ ངོས་འཛིན་འབད་ནི་དང་ དོན་སྨིན་ཅན་གྱི་ཐབས་ལམ་གཞི་བཙུགས་འབད་ཐབས་ལུ་ སྲིད་དོན་དང་ བཅག་འཐུའི་ངན་ལྷད་ཀྱི་ མཐིལ་ཕྱིན་གྱི་བརྟག་ཞིབ་འབད་དགོས། ༣. ཐང་སྐྱོད་ངོས་བཟུང་ཐབས་བྱུས་ཚུ་ དང་ལེན་འབད་	ལྷན་ཚོགས།	**B (1)** This year, the Commission has reached out to over 17,000 people (largely citizens in general) 0f 126 gewogs (84 in August and 42 in December) of 8 dzongkhags. Among numerous issues, the teams have advocated for an effective grievance re-dressal mechanism to be in place in the local governance system. However, the larger issue of political will of the local leaders and public trust in them is crucial for any grievance re-dressal or complaints management system to be meaningful and effective. Otherwise, it simply serves statistical purpose. Further, you may also be aware that together with the Deaprtment of Local Governance, MoHCA and Department of Information Technology, MoIC (which is managing G-2-C & G-2-G initiative), the Commission is working on enhancing effective civic engagement in the development process through the introduction of social accountability

དགོཔ།		tools in partnership with local government, management institutions, CSOs, parliaments and media. Community Score Card and Citizens Report Card were introduced in Gelephu and Samtse in a 5-day training of trainers program last week (poor representation from the Parliament and Gelephu Dzongkhag Administration). What is crucial is the political will of the parliaments and local leaders both at the dzongkhag and gewog levels and concerted efforts of all stakeholders. Skills and knowledge can be imparted or acquired anytime.
ཅ (༧) ལོ་ལྔའི་འཆར་གཞི་བཅུ་གཅིག་པའི་ (༢༠༡༣-༡༨) སྐབ་ཞུ། **ཤོག་གྲངས་ ༥ པ། དཔལ་འབྱོར།** ༡. འཕྲུལ་ཁམས་ཅིག་གི་ བརྟག་ཞིབ་སྐབ་ཞུ་ཚུ་དང་འབྲེལཔ་ད་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ གློག་མེ་ལས་འགུལ་ལས་བརྟེན་ཏེ་	ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག/དངུལ་རྩིས་ལྷན་ཁག /རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྐྱིད་དཔལ་འཛོམས་ལྷན་	***1. Economic issues due to mega hydropower projects. Concerned agencies to coordinate and resolve such issues through***

ཕན་ཐོགས་སྒྲིམ་སྒྲི་རང་བྱུང་ཡོད་རུང་ དེ་དང་བསྟུན་པའི་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྐབས་མ་བདེ་ཕྲ་ཚུ་ཡང་ ཐོན་བཞིན་ ཡོདཔ་ལས་ མ་འོངས་པའི་ནང་ དེ་བཟུམ་མའི་དཀའ་ ངལ་ཚུ་སེལ་ཐབས་ལུ་ སྤྱིར་བཏང་ རྒྱ་ཁྱབ་དཔལ་འབྱོར་ གྱི་སྲིད་བྱུས་ཚུ་བརྩམས་པའི་སྐབས་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ གཙུག་སྡེ་དང་ ལས་སྡེ་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ མཐིལ་ཕྱིན་གྱི་ གྲོས་བསྟུན་མཛད་དགོ་པའི་ཁར་ རྒྱལ་གཞུང་དངུལ་ལས་ དབང་འཛིན་གྱི་དངུལ་འབྲེལ་སྲིད་བྱུས་དང་ གཞུང་གི་ དངུལ་འབྲེལ་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྲིད་བྱུས་ཚུ་དང་ ཕོ་ མཚུངས་ཡོདཔ་ངེས་བརྟན་བཟོ་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	ཚོགས་/སོ་ནམ་དང་ ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག	***coordination of fiscal and monetary policies***. **MoF response:** Such issues are regularly discussed and updated in Macroeconomic Fiscal Coordination Committee (MFCC) where all the economic agencies including RMA are represented. **རྒྱལ་ཡོངས་དཀའ་སྡུད་དཔལ་འཛོམས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས།** གཞུང་ གིས་མ་འོངས་པའི་ནང་ གློག་མེ་ལས་འགུལ་ལས་བརྟེན་པའི་དཔལ་ འབྱོར་གྱི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ལུ་ སྤྱིར་བཏང་ རྒྱ་ཁྱབ་དཔལ་ འབྱོར་གྱི་སྲིད་བྱུས་ཚུ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་གར་ མཉམ་འབྲེལ་ ཐོག་ལས་བརྩམས་ནི་དང་ ལྷག་པར་དུ་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ ཤུལ་ ལས་གློག་མེ་ལས་འགུལ་ལས་འོང་འབབ་ཚུ་ སྨྲིམ་སྒྲི་ཐོབ་པའི་སྐབས་ ལུ་ འོང་འབབ་དེ་ཚུ་ གསོག་འཇོག་འབད་ནིའི་ཐབས་ལམ་ཚུ་བཏོན་ ཏེ་ཡོདཔ་དང་ གློག་མེ་འཕྲུལ་ཁང་ཚུ་བརྒྱབ་ནིའི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཁབ

༣. འཆར་གཞིའི་ལས་རིམ་ནང་ གློག་མེ་ལས་འགུལ་ལ་ལུ་ཅིག་ མི་མང་དང་སྒེར་སྡེ་ལུ་ བགོ་བཤའ་སྤེ་སྤྱོད་ནིའི་ལས་རིམ་ཡོད་མི་དེ་ གློག་མེ་མིན་པའི་ལས་འགུལ་གཞན་གྱི་ ཉམས་མྱོང་དང་འབྲེལ་ཕྱད་ མ་འོངས་པའི་ནང་ མི་མང་བགོ་བཤའ་དེ་ཚུ་ འགྲོས་ཀྱིས་སྦེ་ མི་གཅིག་དང་གཉིས་ཀྱི་དབང་དུ་བསྡུ་ནིའི་ ཉེན་ཁ་ཡོདཔ་ལས་བརྟེན་ ད་ལྟོ་ལས་རང་སྔོན་འགོག་གི་དོན་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ཚུ་བསྐྱར་ཞིབ་དང་ གསར་བཙུགས་འབད་དགོ་པའི་གྲོས		ནང་ལུ་འོང་མིའི་ མ་དངུལ་ཚུ་དམིགས་བསལ་གྱི་ འཛིན་སྐྱོང་ཐབས་ལམ་ཐོག་ལས་ གློག་མེ་ལས་འགུལ་གྱི་དོན་ལུ་རྒྱངམ་ཅིག་ ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ཐབས་ལམ་ཚུ་ སྒྲིགས་ཡོདཔ་མ་ཚད་ རྒྱ་ཁྱབ་དཔལ་འབྱོར་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཚོགས་ཆུང་དེ་ཡང་ དེ་བཟུམ་གྱི་ སྟབས་མ་བདེཔ་ཚུ་ གནོང་ལེན་འབད་ནིའི་ལྟོགས་གྲུབ་ཡར་སེང་རྒྱབ་ནི་ཨིན་པའི་ཞུ་བ། ***2. Existing financial modality of IPO of some hydro projects might lead to control by few individuals. Therefore, review concerned acts and rules and if need be, to enact new ones*.** **GNHC response:** Department of Hydro Power and Power System (DHPPS) of MEA already has rules and guidelines framed for such financing modality. གློག་མེ་ལས་འགུལ་ལ་ལུ་ཅིག་ མི་མང་སྒེར་སྡེ་ལུ་ བགོ་བཤའ་སྤེ

འདེབས། **ཤོག་གྲངས་ ༡༣ པ། ས་གནས་གཞུང་ལུ་དབང་ཆ་སྤྲོད་ནི་གི་ལས་རིམ།** ༣. རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ཡོད་པའི་ ཁྲོམ་སྡེ་ (ཀ) པ་ཚུ་ཡང་ ས་གནས་གཞུང་གི་འོག་ལུ་ཨིན་པའི་ཁར་ ཁོང་རའི་ཁྲབ་དབང་ལུ་ཡོད་པའི་ཁྲོམ་ཚུ་ནང་ གོང་འཕེལ་གྱི་ལྷ་མང་རབ་ཅིག་ཡོད་མི་ཚུ་གྲུབ་ནིའི་དོན་ལུ་ རྒེད་འོག་གོང་འཕེལ་གནང་སྦྱིན་བཟུམ་སྦེ་ གཞུང་གི་དབང་ཆ་ཕྱིར་སྤྲོད་ཀྱི་གཞི་རྩ་དང་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་ གཞི་བཞག་སྟེ་ ཁྲོམ་སྡེ་ (ཀ) པ་ཚུ་ལུ་ འོས་འབབ་གཟིགས་ཏེ་ ཁྲོམ་སྡེའི་གནང་སྦྱིན་ཅིག་ཡང་ གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		སྤྲོད་ནིའི་དོན་ལུ་ ལམ་ལུགས་ཁ་གསལ་དང་དྭངས་གསལ་སྦེ་ བསྟན་རྒྱས་ལྷན་ཁག་གིས་ བཟོ་བའི་བསྒང་ཡོད་པའི་ཞུ་བ། **3. *Grants like Gewog Development Grant (GDG) are not provided to Thromdey ‘A’ although they are also part of LG. Therefore, such grants should be provided to Thromde ‘A’*.** **MoF’s response:** Under the 11th FYP, the outlay for Thromde ‘A’ is Nu. 5 billion for the capital works. Further, Thromdes receive current subsidy from the Government to meet their revenue deficits. **རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྐྱིད་དཔལ་འཛོམས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས།** ཁྲོམ་སྡེ་ (ཀ) པ་ཚུ་ལུ་ འཆར་གཞི་ ༡༡ པའི་ནང་ལུ་ འཆར་དངུལ་བསྒོ་བཀྲམ་ཐེར་འབུམ་ ༥ བཞག་ཡོད་པ་ཨིན་མས་དང་ ཁྲོམ་སྡེ་ (ཀ)

		པ་དེ་ཚུ་ གཞུང་གི་ཁས་བླངས་གསལ་སྒྲིགས་འབད་བའི་ ལོ་བསྟར་གནང་སྦྱིན་གྱི་གྲངས་སུ་ཡང་མེདཔ་ཨིན་རུང་ མ་འོངས་པའི་ནང་ ཞིབ་འཇུག་ལེགས་ཤོམ་འབད་ཞིནམ་ལས་ ཁྲིམས་སྡེའི་གནང་སྦྱིན་གནང་ནིའི་འོས་འབབ་བལྟ་ནིའི་ཞུ་བ།
༨. གཞུང་གི་ཁས་བླངས་གསལ་སྒྲིགས་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྐེད་འོག་ཚུ་ནང་ལས་ཕར་ བཀོལ་སྤྱོད་སྣུམ་འཁོར་དང་ འཕྲུལ་གླང་ལ་སོགས་པ་གནང་ནི་ཨིན་མི་དེ་ མི་མང་གི་རྒྱུ་དངོས་ཅིག་ཨིནམ་ལས་ དེ་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་པའི་སྐབས་ སྐབས་མ་བདེཕ་འཐོན་སྲིད་ནི་ཨིནམ་ལས་ ད་ལྟོ་ལས་རང་ སྤྱོད་འགོག་གི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཐངས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་སྒྲིང་སྒྲིང་ཅིག་ གཞི་བཙུགས་མཛད་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		***4. To come up with the guidelines of usage of utility vehicles and power tillers in the gewogs***. **MoF's response:** Guidelines to be developed by relevant agencies like DLG and MoF.
ཤོག་གྲངས་ ༡༨ པ། དཔལ་འབྱོར་བསྐྱར་གསོའི་ལས་རིམ། ༥. རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ ཐུ་པེ་མ་ཡང་པའི་དཀའ་ངལ་ངོ་མ་རང་ དངུལ་ཁང་ཚུ་གི་བསྐྱིན་འགྲུལ་ཚད་ལས་བརྒལ་བྱིན་མི་		***5. In Economic Stimulus Plan (ESP), prioritize the provision of credit to export oriented business,***

ལས་བརྟེན་ཏེ་ཨིན་རུང་ བསྐྱེད་འགྱུལ་མ་ཐིན་པར་ བཀག་བཞག་སྟེ་འབད་ཕ་ད་ མི་སེར་ཆུ་ལུ་སྐྱབས་མ་ བདེ་ཕ་སྒོམ་སྦྲེ་རང་བྱུང་ཡོད་པ་ལས་ དཀའ་ངལ་དེ་གཉིས་ སེལ་ཐབས་ཀྱི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ བསྐྱེད་འགྱུལ་གྱི་དོན་ལུ་ གནང་ནི་ཨིན་མི་མ་དངུལ་ དངུལ་ཀྲམ་ཐེར་འབུམ་ ༥ ཡོད་ ཆུལ་མཐུན་སྤྲེ་སྤྱོད་ཐབས་ལུ་ འབྲུག་གི་དངུལ་འབྲེལ་ལས་དོན་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༡༡ ཅན་མའི་དོན་ཚན་ ༢༠༣ (ཇ) པའི་དགོངས་དོན་དང་ འཁྲིལ་ཏེ་ ངེས་པར་གྱི་བསྐྱེད་འགྱུལ་གནང་ཐབས་སྒྲིག་ དགོཔ་དེ་ཡང་ ཕྱིར་ཚོང་དང་བལྟ་ཞལ་ལཱ་ཡར་དྲག་དང་ ནང་འདྲེན་མར་ཕབ་ ལཱ་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་བཟོ་ནི་ དེ་ལས་ སོ་ནམ་ལས་སྡེའི་ས་ཁོངས་ཆུ་ གཙོ་རིམ་ཅན་སྦེ་ ངོས་འཛིན་མཛད་དེ་ བསྐྱེད་འགྱུལ་ཆུ་གནང་ཐབས་སྒྲིག་ དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། **ལོག་གྲངས་ ༡༩ པ། དམིགས་གཏད་ཅན་གྱི་སྔོ་ལྗང་ལྡན་**		***tourism, import substitution, employment generation and agriculture as per the provision of Financial Services Act of Bhutan, 2011***. **MoF's response:** ESP implementation strategy has been approved by the Government. The implementation strategy incorporates the recommendations of NC.

པའི་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་ལས་རིམ།		
༦. གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ ཆུར་བརྟེན་མེན་པའི་ལས་སྡེ་ ༤-༥ དེ་ཅིག་ངོས་འཛིན་འབད་བའི་སྐབས་ གཙོ་རིམ་གྱི་སྡེ་ཚན་ ༣ གདམ་ཁ་རྐྱབ་ཡོད་མི་གུ་ **ནང་འདྲེན་གྱི་ཚབ་མ** ཟེར་བའི་དོན་ཚན་ཅིག་ཡང་ ཁ་སྐོང་བརྩུགས་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		**6.** ***To include import substitution as one of the objectives of Rapid Investment in Selective Enterprise (RISE).*** **GNHC's response:** It is already included in the objectives of RISE as per the directive. ཆུར་བརྟེན་མིན་པའི་ལས་སྡེ་ ༤-༥ དེ་ཅིག་ ངོས་འཛིན་འབད་དེ་ དམིགས་བསལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་ལས་རིམ་ནང་ལུ་ ནང་འདྲེན་ཚབ་མ་འཐོན་བསྐྱེད་དང་ཞབས་ཏོག་ཚུ་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཐོད་ལས་ བཏོན་ཚུགས་པའི་ཐབས་ལམ་ཚུ་བཏོན་ཐོག་ལས་ ནང་འདྲེན་མར་ཕབ་རྐྱབ་ནིའི་དམིགས་ཡུལ་ཡང་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་གྲོས་འདེབས་དང་འཁྲིལ་ བརྩུགས་ཏེ་ཡོད་པའི་ཞུ་བ།
ཤོག་གྲངས་ ༡༦ པ། ཐབས་བྱུས་ཅན་གྱི་བཟོ་བཀོད་གོང་འཕེལ། ༧. གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་གནས་སྟངས་		**7.** ***To align the housing policy and framework in line with preservation of traditional***

ལས་བརྟེན་ མི་སྡེའི་ནང་སྡོད་ཁྱིམ་མ་ལངས་པའི་དཀའ་ངལ་ མང་ཤུ་སྤྲེ་རང་ཐོན་མ་ལས་ སྡོད་ཁྱིམ་མངམ་སྤྲེ་རྒྱབ་ཡོད་ མི་ཚུ་ རང་ལུགས་བཟོ་བཀོད་ མི་ཉམས་ནིའི་དོན་ལུ་ ཁྱིམ་བཟོའི་སྲིད་བྱུས་དང་སྒྲིག་གཞི་ཚུ་ བསྐྱར་ཞིབ་མཛད་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		***architecture.*** **GNHC's response:** Traditional architecture aspects are already incorporated in building codes developed by MoWHS and are being enforced. སྡོད་ཁྱིམ་ཚུ་རྒྱབ་པའི་སྐབས་ལུ་ རང་ལུགས་བཟོ་བཀོད་མི་ཉམས་ནིའི་ཐབས་ལམ་དང་བདྲ་སྟོན་ཚུ་ འཆར་གཞི་ ” པའི་ནང་ ཁྱིམ་བཟོ་ལས་སྡེའི་གྲུབ་འབྲས་ནང་བཙུགས་ཡོདཔ་མ་ཚད་ རང་ལུགས་བཟོ་བཀོད་བདག་འཛིན་འཐབ་ནིའི་ལམ་ལུགས་ཚུ་ཡང་ ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་དང་ ཁྲོམ་སྡེའི་ཡིག་ཚང་ཚུ་གིས་ སྡོད་ཁྱིམ་གསརཔ་རྒྱབ་ནིའི་ས་ཁྲ་ཚུ་ ཆ་འཇོག་འབད་བའི་སྐབས་ལུ་ རང་ལུགས་ཀྱི་བཟོ་བཀོད་དང་ལྡནམ་སྦེ་ ཡོད་མེད་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཚུ་དཔྱད་ཐོ་ཡོད་པའི་ཞུ་བ། **Response from MoWHS:** With the rapid growth in the construction sector, everyone has been building houses

		using newly available modern technologies and materials engaging skill labor from across the border. This use of modern materials in modern buildings and the limited availability of traditional carpenters has led to the deterioration of traditional architecture. As of now, preservation of traditional architecture is being enforced through the following documents: • Traditional Architecture Guidelines, • Bhutan Building Rules 2002. • Development Control Regulations (which are specific to urban development plans of specific areas) The Ministry also felt that there was a need to address planning and building issues in the rural areas and in 2013, the Ministry drafted the “Rural Construction Rules” and it is currently being enforced. The Rural Construction

		Rules also aim to promote and preserve traditional architecture. As of now, the Ministry is revising the "traditional Architecture Guideline" to take into account the new dimensions of modern development with an aim to integrate them with the Bhutanese traditional architectural forms, proportions and scale. The "National Human Settlement Policy" is in its final draft stage which will give directions on preserving our culture landscape through preservation and promotion of traditional architecture of Bhutan. Furthermore, the Ministry is also working towards addressing the issues related to deterioration of traditional architecture by carrying out studies, creating awareness on traditional architecture, training local carpenters and providing support to the local

ཤོག་གྲངས ༡༤ པ། སྐྱེལ་འདྲེན་གྱི་མཐུན་རྐྱེན། ༨. རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ གཞུང་ལམ་ཚུ་ སྤུས་ཚད་དང་ལྡན་པའི་ སྒོ་ལས་ ཐག་ཐུང་ཀུ་བཟོ་ནིའི་དོན་ལུ་ ཐུང་ལམ་བཟོ་ནི་ ལུ་གཙོ་བོ་བཏོན་དགོ་པའི་ཁར་ རང་བཞིན་གནས་སྟངས་ དང་ མི་སྡེ་ལུ་ཕན་ནུས་ཆེ་བའི་ཁར་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ གནས་སྟངས་ལུ་ཡང་ ཁེ་ཕན་ཆེ་བའི་གློག་ཤུགས་ལས་ བརྟེན་པའི་འགྲུལ་འཁོར་དང་ གློག་ཐོག་མི་མང་སྐྱེལ་ འདྲེན་ཚུ་ གཞི་བཙུགས་གནང་ནིའི་ སྲིད་བྱུས་དང་ཐབས་ ལམ་ཚུ་སྒྲིག་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		governments. **8. *Reduce the travel time by improving the standard of national highways and promote the use of electric vehicles for both public and private transportations.*** **GNHC's response:** These suggestions are already incorporated in the 11th FYP. Usage of electric vehicles is initiated as a priority initiative of the Government. Import ban on electric vehicles is also lifted. རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་གྲོས་འདེབས་ལྟར་ གཞུང་ལམ་ཚུ་ སྤུས་ཚད་དང་ལྡན་པའི་སྒོ་ལས་ ཐག་ཐུང་ཀུ་བཟོ་ནི་དེ་ འཆར་གཞི་ ༡༡ པའི་ནང་ ལམ་སེལ་ལས་སྡེའི་གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་གྲངས་སུ་བཙུགས་ ཡོདཔ་ཨིནམ་དང་ གློག་ཤུགས་ལུ་བརྟེན་པའི་འགྲུལ་འཁོར་དང་ མི་ མང་སྐྱེལ་འདྲེན་གཞི་བཙུགས་འབད་ནི་ཚུ་ མི་རྗེ་བློན་ཆེན་གྱི་

		དམིགས་བསལ་གྱི་ ལས་འགུལ་སྦེ་ ལཱ་ཆ་འབད་ནིའི་འགོ་བཙུགས་ཡོད་པའི་ཞུ་བ།
ཤོག་གྲངས ༡༨ པ། མི་སྡེ་/ལམ་སྲོལ་གྱི་མཐུན་རྐྱེན།		
༩. རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྫོང་ཁག་ག་ར་འི་ནང་ རྫོང་ཁག་བདག་སྐྱོང་གི་ ཕྱག་ལཱ་གནང་སའི་ རྫོང་གཞིས་ཆ་ཡོད་དེ་འབད་རུང་ གསར་སྤང་རྫོང་ཁག་ནང་བཟུམ་ཅིག་འབད་བ་ཅིན་ རྫོང་མེད་མི་ལས་བརྟེན་ སྐབས་མ་བདེ་ཡོད་པ་ལས་ འཆར་གཞི་ནང་འཁོད་ཡོད་མི་དེ་ གཙོ་རིམ་སྒྲིག་སྟེ་ འཆར་ལོ་གཉིས་པ་ལས་རང་ རྫོང་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ཕྱག་ལཱ་ཚུ་ འགོ་བཙུགས་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		**9. *Construction of new Dzong for Sarpang Dzongkhag*.** **GNHC's response:** Construction of Sarpang Dzong is included in 11th FYP. གསར་སྤང་རྫོང་ཁག་གི་ རྫོང་གསར་བཞེངས་འདི་ གྲོས་འདེབས་ལྟར་ གསར་བཞེངས་ཀྱི་དོན་ལུ་ རྒྱ་གར་གཞུང་གི་ལས་འགུལ་གྲོགས་རམ་གྱི་འོག་ལུ་ ཚུད་དེ་ཡོད་པའི་ཞུ་བ།
༡༠. ས་གནས་ཁག་ལས་ཕར་ སློབ་གྲྭ་ནང་འགྲོ་མི་སློབ་ཕྲུག་ ཉུང་མི་ལས་བརྟེན་ སློབ་གྲྭ་ལ་ལུ་ཅིག་ མཉམ་བསྡོམས་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ སློབ་ཁང་སྟོངམ་སྦོན་ཡོད་མི་ཚུ་ནང་ གཞུང་གི་ཁག་ཆེ་བའི་ཡིག་ཚང་སོ་སོ་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ གསར་སྒྲུབ་ཀྱི་ཟད་འགྲོ་གཏང་མ་དགོ་པར་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ		***10. With consolidation of schools, the vacant school properties to be utilized for other public purpose.*** **GNHC's response:** This is already in practice.

པའི་གྲོས་འདེབས།		རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་སྡེའི་གྲོས་འདེབས་ལྟར་ ཟད་འགྲོ་མར་ཕབ་ཀྱི་དོན་ལུ་ སློབ་གྲྭ་དེ་ཚུ་མཉམ་བསྡོམས་འབད་བའི་སྐབས་ལུ་ འཐོན་ནི་ཡིན་པའི་གཞི་རྟེན་མཁོ་ཆས་ཚུ་ དོན་མེད་འཕྲོ་བརླགས་སྦྲེ་མ་བཞག་པར་ ལས་དོན་སོ་སོའི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ཐབས་ལམ་ཚུ་བཏོན་ནི་ཡིན་པའི་ཞུ་བ།
ཞིབ་གྲངས་ ༡༢ པ། ཡུན་བརྟན་དང་འདྲ་མཉམ་མི་སྡེ་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ། ༡༡. གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ ད་རེས་འཆར་གཞི་ ༡༡ པའི་ནང་ ནང་འཁོད་ཐོན་སྐྱེད་ཡོངས་བསྡོམས་ཀྱི་ཚད་གཞི་འདི་ བརྒྱ་དཔྱ་ ༡༠ ལྷག་པ་ཅིག་བཟོ་ནིའི་དམིགས་གཏད་བསྐྱེད་མི་ནང་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ འོང་འབབ་མཐོ་ཤོས་ཅིག་ཡིན་ཏེ་འབད་རུང་ ཐད་ཀར་དུ་ ལྷ་གཡོག་དང་འཐོན་ཁུངས་ཉུང་མི་ གློག་མེ་ལས་འགུལ་དང་ དེའི་བཟོ་བསྐྲུན་ལས་འགུལ་ཚུ་ཡང་ཚུད་དེ་ཡོདཔ་ལས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་		***11. GDP growth driven by single sector (hydropower and related constructions). Therefore, compute GDP without hydropower sector and its related constructions*.** **MoF's response:** GDP without hydropower sector and its constructions can be computed. **རྒྱལ་ཡོངས་དཀའ་སྐྱིད་དཔལ་འཛོམས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས།** རྒྱལ་ཡོངས་འཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ཚད་གཞིའི་ཚད་རྩིས་འདི་ གློག་མེ་ལུ་བརྟེན་པའི་

གོང་འཕེལ་གྱི་ཚད་གཞི་གསལ་ཧ་ཅང་སྤྲེ་ཤེས་ཉིའི་དོན་ལུ་ གློག་མེ་ལས་འགྱུལ་དང་དེའི་བཟོ་བསྐྲུན་མ་རྩིས་བའི་ ནང་ འཁོད་ཐོན་སྐྱེད་ཡོངས་བསྡོམས་ཀྱི་ཚད་གཞི་ཅིག་ བཀོད་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། **ཞིག་གྲངས་ ༢༧ པ། ས་གནས་གཞུང་ཚུ་ལུ་མ་དངུལ་བགོ་བཀྲམ།** ༡༢. སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མཛད་རིམ་ཚུ་ མི་མང་ལུ་དངོས་མཐོང་རྒྱང་སྒྲགས་འབད་མི་དེ་གིས་ ས་གནས་ཁག་གི་མི་སེར་ཚུ་ལུ་ ཁྲིམས་དང་སྲིད་བྱུས་ དེ་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་གནད་དོན་ ཁག་ཆེ་ཧ་གོ་ཚུ་ གོ་བ་བརྡ་སྤྲོད་འབད་ནི་ལུ་ཕན་ཐོགས་ ཆེ་བའི་ཁར་ ས་གནས་ཀྱི་གནད་དོན་ཚུ་ གྲོས་ཐག་ཆོད་ ཉིའི་དོན་ལུ་ མི་སེར་གྱིས་ཧ་ལེགས་ཤོམ་སྦེ་ གོ་ཚུགས་པ་ མ་ཚད་ འདས་པའི་གཞུང་གིས་བར་མཚམས་བསྐྱར་ཞིབ་ ཚུ་ཡང་ རྒྱང་སྒྲགས་དངོས་མཐོང་ཐོག་ལས་མཇོད་ཡོདཔ་ ལས་ དེ་ནང་འབད་མ་ཚུགས་པའི་ གནད་དོན་ཅིག		ཐོན་སྐྱེད་དང་ དེ་མིན་པའི་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ཚད་རྩིས་ཚུ་ སོ་སོ་ཁག་དབྱེ་ སྟེ་བཀོད་ཉིའི་ལྟ་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་རྩིས་དཔྱད་བཀོད་འཛིན་གྱིས་ འབད་ཉིའི་འགོ་བཙུགས་ཡོད་པའི་ཞུ་བ། ***12. To broadcast (live) the proceedings of DTs and GTs.*** **GNHC's response:** DTs and GTs could discuss and initiate such programs. ཇོང་ཁག་ཚོགས་འདུ་དང་རྒེད་འོག་ཚོགས་སྡེའི་ཞལ་འཛོམས་ཚུ་ རྒྱང་བསྒྲགས་དངོས་གསལ་ཐོག་ལས་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་ཉིའི་གྲོས་ འདེབས་འདི་ མི་སེར་ལུ་གོ་བ་བརྡ་སྤྲོད་དང་ ཤེས་ཡོན་སྤེལ་ཐབས་ ལུ་ ཕན་ཐོགས་ཅན་ཅིག་འོང་ནི་ཨིནམ་ལས་ ཇོང་ཁག་ཚོགས་འདུ་ དང་རྒེད་འོག་ཚོགས་སྡེ་ཚུ་གིས་ འབྲེལ་ཡོད་བརྡ་བརྒྱུད་ལས་སྡེ་ཚུ་ དང་ གསུང་གྲོས་གནང་ཞིནམ་ལས་ མཛད་ཉིའི་འོས་འབབ་ཡོད་ པའི་ཞུ་བ།

མེད་པ་ལས་བརྟེན་ འབྲེལ་ཡོད་གཙུག་སྡེ་ཚུ་གིས་ འགོ་འདྲེན་ཐོག་ལས་ ཇོང་ཁག་ཚོགས་འདུ་དང་ རྐེད་འོག་ཚོགས་སྡེའི་ཞལ་འཛོམས་ཚུ་ཡང་ རྒྱུང་སྦྲགས་དངོས་གསལ་ཐོག་ལས་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་ནིའི་ཐབས་ལམ་སྒྲིག་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། **སྤྱིར་བཏང་།** འདས་པའི་འཆར་ལོ་ ༧༠ པའི་ནང་ དཀའ་ངལ་ཆེ་ཤོས་ཅིག་ཕྱི་རྒྱལ་གྱིས་གྲོགས་རམ་གནང་ནི་ཨིན་མི་ མ་དངུལ་ཚུ་ དུས་ཚོད་ཁར་མ་གནང་མི་ལས་བརྟེན་ གོང་འཕེལ་གྱི་ལཱ་ནང་སྐབས་མ་བདེཔ་སྒྲོམ་སྤྲེ་རང་ཐོན་ཡོད་མི་ཚུ་ཡང་ དཔེར་ན་གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ དངུལ་ཁང་ཚུ་ལས་ བསྐྱིན་འགྲུལ་ལེན་ཏེ་ མ་དངུལ་སྔོན་ཊེན་གནང་མི་དེ་གིས་ སྐྱེད་ཚུ་བཏབ་དགོ་མི་ལས་བརྟེན་ གཞུང་ལུ་སྐྱ་གྲོང་ཡོདཔ་མ་ཚད་ དངུལ་ཁང་ཚུ་ལས་གཞུང་གིས་ བསྐྱིན་འགྲུལ་ལེནམ་ད་ དངུལ་ཁང་ཚུ་གིས་མི་མང་ལུ་བསྐྱིན་འགྲུལ་ཊེན་ནིའི་ མ་དངུལ་དགོན་པའི་དཀའ		***Pre-financing of external funded activities through domestic borrowing due to delay in receipt of funds. Government to discontinue pre-financing practices and to ensure timely disbursement of funds from the development partners.*** **GHNC & MoF's response:** Pre-financing is already discontinued and efforts are being made to ensure timely disbursement of funds by the development partners. **རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྐྱིད་དཔལ་འཛོམས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས།** གཞུང་གི

ཁ་སྒྲུག་ལས་ ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་གྲོགས་རམ་ཚུ་ དུས་ཚོད་ཁར་ཐོབ་ཚུགས་ནི་ལུ་ ཐབས་ལམ་ཚུ་ག་དེ་དྲག་དྲག་བཏོན་ནི་ཨིན་རུང་ བྱ་ཐབས་མེད་པར་ ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་གྲོགས་རམ་ཚུ་ དུས་ཚོད་ཁར་ཐོབ་མ་ཚུགས་པའི་སྐབས་ལུ་ མི་སེར་ལུ་གཡལ་ཆེ་བའི་འཆར་གཞིའི་ལཱ་དེ་ཚུ་ མ་དངུལ་མེད་པར་ཐོག་སྟེ་མ་ལུས་པར་ དུས་ཚོད་ཁར་ མཇུག་བསྡུ་ཚུགས་ནི་དང་ གྲོགས་རམ་གྱི་མ་དངུལ་ཚུ་ མགྱོགས་པ་ལེན་ཚུགས་ནིའི་ཐབས་ལམ་ལུ་ ནང་འཁོད་ལས་མ་དངུལ་ཚུ་ སྐབས་བདེ་ཏོག་ཏོ་སྤྲི་སྤྱོད་ཐབས་ཡོད་པ་ཅིན་ མ་དངུལ་སྔོན་བྱིན་ལམ་ལུགས་དེ་ཡང་འོས་འབབ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཐབས་ལམ་ཅིག་སྤྲི་བཞག་དགོ་པའི་ཞུ་བ་ཕུལ་ནི་དང་ མ་དངུལ་སྔོན་བྱིན་ཚུ་ཡང་ གྲོགས་རམ་གྱི་ཐོག་ལས་འབད་ནི་ཨིན་མི་ ལས་འགུལ་ཚུ་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ཞིནམ་ལས་མ་གཏོགས་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་མེདཔ་ཨིན། འདས་པའི་འཆར་གཞི་
༡༠ པའི་ནང་ལུ་ རྒྱ་གར་གཞུང་གི་གྲོགས་རམ་ཡོངས་བསྒོམས་ངལ་བྱུང་ཡོད་མི་ཚུ་ ངོས་འཛིན་མཛད་དེ་ ད་ལས་ཕར་ དེ་བཟུམ་མའི་མ་དངུལ་སྔོན་བྱིན་གྱི་ ལམ་ལུགས་མེདཔ་བཟོ་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ཕྱིའི་གྲོགས་རམ་གནང་མི་ཚུ་གིས་ མ་དངུལ་དུས་ཚོད་ཁར་གནང་ནིའི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་ཁ་སྒྲུག་ལས་ སྔོན་གོང་ལས་རང་ གསུང་གྲོས་གནང་སྟེ་ཐབས་ལམ་ཚུ་སྒྲིག་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།

		ཟེར་འབུམ་ ༣༩ གནང་མི་ནང་ལས་ ཟེར་འབུམ་ ༣༡.༦ དེས་ཅིག་ ཐོབ་མ་ཚུགས་མི་དང་ གོང་འཕེལ་ལྷ་གི་གྲུབ་འབྲས་དེ་ཅིག་བརྗོད་ཚུགས་མི་དེ་ཡང་ དོན་དག་གཅིག་ འབྲུག་གཞུང་གིས་ མ་དངུལ་སྔོན་བྱིན་གྱི་ཐོག་ལས་ ཕྱག་ལྷ་མཛད་ཚུགས་པ་ལས་བརྟེན་ཏེ་ཨིན།
༣ (༡) གློག་མེ་ལས་འགུལ་ལས་བརྟེན་པའི་ གྲོམ་ཚོགས་གོང་འཕེལ་གྱི་གནད་དོན། ད་ལས་ཕར་ གཞུང་ལུ་གཞུམ་གསལ་གྱི་གྲོས་འདེབས་ཚུ་ཕུལ་ཕ་ཨིན། ༡. དེ་བཟུམ་མའི་ ལས་འགུལ་གཞི་བཙུགས་འབད་ཡོད་པའི་རྫོང་ཁག་ཚུ་ནང་ ལས་འགུལ་དབང་འཛིན་གྱི་ ཡིག་ཚང་ལྟེ་བ་གཞི་བཙུགས་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་འོས་འབབ་ཀྱི་ཐབས་ལམ་སྒྲིག་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།	ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག	The Ministry is working with other agencies with regards to finding ways to improve the socio-economic conditions of the residents of towns affected by the establishment of big hydro - electric power projects and as the Ministry is also responsible for Human Settlements, it will ensure that the establishment of Head office of the hydro – projects and settlements is also carried out consultatively with this Ministry and the residents of the area.
	བསྟན་རྒྱས་ལྷན་ཁག	The Bajo Township was eastablished to relocate the old town near the Wangdue Dzong with long term objective to have well planned township. While

༢. དའོང་གི་ལས་འགུལ་ས་ཁོངས་ཚུ་ནང་ འཆར་གཞི་བརྩམས་ནི་མེད་པའི་ གཞིས་ཆགས་གྲོང་འཕེལ་ལས་འཛིན་ནི་དང་ མ་རྩ་གཞི་བཙུགས་ཀྱི་གྲོས་ཐག་ཚུ་ ཚུལ་མཐུན་སྒྲི་དཔྱད་ཐབས་ལུ་ གཞི་ཆགས་གྲོང་འཕེལ་གྱི་ལྟེ་བ་ཚུ་ ཉེ་མ་ལས་ངོས་འཛིན་མཛད་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		conceiving, planning and implementing the new township at Bajo, no agreement and understanding was reached between the concerned administration and Punatsangchhu Hydro project authorities. Hydro projects in general and PHPA-I and PHPA-II, in particular, do not have obligation towards facilitating growth and sustainability of nearby township.
༣. ལས་འགུལ་གྱི་སྙན་ཞུ་རྒྱུས་པ་ཚུ་ བརྩམས་ད་དང་ ཡང་ན་ བསྐྱར་ཞིབ་འབད་བའི་སྐབས་ ཁེ་གྲོང་ ཡོད་མི་ལས་སྡེ་སྣ་མང་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ གྲོས་བསྡུན་ཚུ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས།		It’s a requirement and an established practice and norm for hydro power projects anywhere to be provided with the residential colonies for its employees near its vital establishment/components during O&M stages to ensure availability of O&M personnel round the clock to attend to any emergencies besides usual work. For instance, an hour of outage of any of the pants could cost to the Government, a loss of about Nu. 7 million.
༤. ཆུར་བརྟེན་གློག་མེ་ལས་འགུལ་སྒྲོམ་ཚུ་གིས་ གནོད་པ་རྐྱབ་ཡོད་པའི་ཁྲོམ་ཚོགས་ཀྱི་མི་སེར་ཚུ་ལུ་ དཀའ་སྡུག་མྱོང་ཡོད་མི་དེ་ ཡུན་བརྟན་སྒྲི་སེལ་ཐབས་ལུ་ ཐབས་ལམ་ཚུ་འཚོལ་ནི་དང་ ངོས་ལེན་འབད་ནི་ཚུ་ འཕྲོ་མཐུད་དེ་རང་མཛད་གནང་དགོ		

པའི་གྲོས་འདེབས།		Keeping in view the importance to have O&M staff stationed near the project and to ensure their availability for quick responses to exigencies and emergencies, the Detailed Project Report of the hydro power plants clearly provide and allocate costs for construction of residential colony within the project areas. For PHPA-I and PHPA-II, provisions already exist in their DPRs for construction of 876 and 540 quarters of 69,755m2 and 38,440m2, respectively.

Annexure III

List of Members who participated in the 12th Session of the National Council of Bhutan

1. His Excellency, Sonam Kinga, Chairperson, Trashigang Dzongkhag
2. Hon Tshering Dorji, Deputy Chairperson, Haa Dzongkhag
3. Hon Karma Yezer Raydi, His Majesty's Nominee
4. Hon Kuenlay Tshering, His Majesty's Nominee
5. Hon Tashi Wangmo, His Majesty's Nominee
6. Hon Karma Damcho Nidup, His Majesty's Nominee
7. Hon Tashi Wangyal, His Majesty's Nominee
8. Hon Nima, Bumthang Dzongkhag
9. Hon Pema Tenzin, Chhukha Dzongkhag
10. Hon Sonam Dorji, Dagana Dzongkhag
11. Hon Sangay Khandu, Gasa Dzongkhag
12. Hon Tempa Dorji, Lhuentse Dzongkhag
13. Hon Sonam Wangchuk, Mongar Dzongkhag
14. Hon Kaka Tshering, Para Dzongkhag
15. Hon Jigmi Rinzin, Pemagatshel Dzongkhag
16. Hon Rinzin Dorji, Punakha Dzongkhag
17. Hon Jigme Wangchuk, Samdrupjongkhar Dzongkhag
18. Hon Sangay Khandu, Samtse Dzongkhag
19. Hon Dhan Bdr. Monger, Sarpang Dzongkhag
20. Hon Nima Gyaltshen, Thimphu Dzongkhag
21. Hon Tashi Phuntsho, Trashiyangtse Dzongkhag
22. Hon Tharchen, Trongsa Dzongkhag
23. Hon Kamal Bdr. Gurung, Tsirang Dzongkhag
24. Hon Tashi Dorji, Wangduephodrang Dzongkhag
25. Hon Pema Dakpa, Zhemgang Dzongkhag